

SZPB OTVORIL NOVÚ KAPITOLU

Mimoriadny zjazd zvolil nové vedenie a schválil zmeny pre budúcnosť organizácie

V Banskej Bystrici sa 25. apríla 2026 uskutočnil XIX. mimoriadny zjazd Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Delegáti zvolili za predsedu Jaroslava Demiana, za podpredsedov Mariána Kéryho, Jozefa Guligu a Jána Rohára. Za predsedu Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie SZPB bol zvolený Peter Mináč a za predsedu Rozhodcovskej komisie SZPB Ján Kochan. Zjazd zároveň schválil nové programové dokumenty, zmeny stanov a úlohy zamerané na stabilizáciu organizácie, ochranu historickej pamäti a posilnenie práce s mladou generáciou.

Nové vedenie predstavuje výraznú generačnú obmenu. Delegáti zároveň ocenili dlhoročnú prácu Pavla Sečkára udelením titulu čestný predseda SZPB. (čítajte viac na strane 4-7)

Delegácia SZPB s bývalým prezidentom SR Ivanom Gašparovičom na Háji Nicovô.

NECH NIKDY NIE JE VOJNA!

Silné posolstvo z celoslovenských osláv 81. výročia víťazstva nad fašizmom v Liptovskom Mikuláši

V nedeľu 10. mája 2026 sa v Liptovskom Mikuláši uskutočnili celoslovenské oslavy 81. výročia Dňa víťazstva nad fašizmom. Podujatie sa začalo pietnym aktom kladenia vencov na vojenskom cintoríne Háji Nicovô a pokračovalo slávnostným programom v areáli Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika.

Miesto konania nebolo vybrané náhodou. Na vrchu Háj nad Liptovským Mikulášom sa počas jari 1945 odohrávali jedny z najťažších a najdlhších bojov na území Slovenska, ktoré sú svojím významom často prirovnávané ku Karpatsko-duklianskej operácii. Práve tu sa rozhodovalo o oslobodení Liptova a mnohí príslušníci československých, sovietskych i rumunských jednotiek zaplatili za víťazstvo nad fašizmom najvyššiu cenu.

Na pamiatku týchto udalostí bol na vrchu Háj vybudovaný monumentálny pamätník a vojenský cintorín, ktorý bol slávnostne odhalený 9. mája 1961. Dominantou areálu je mohutný pilón s päťcípou hviezdou, ku ktorému vedie rozsiahle schodisko lemované symbolickými sochárskymi dielami pripomínajúcimi boj, obeť, víťazstvo a mier. Na priľahlom cintoríne dnes odpočívajú viac ako 1 350 padlých hrdinov, ktorí sa podieľali na oslobodzovaní Slovenska.

Práve na tomto symbolickom mieste sa zišli najvyšší ústavní činitelia Slovenskej republiky, predstavitelia

Ozbrojených síl SR, štátnej správy a samosprávy, veterárskych, vlasteneckých a spoločenských organizácií, aby si spoločne pripomenuli obeť druhej svetovej vojny a víťazstvo nad fašizmom. Na prvom mieste však stáli tí, ktorým patrila najväčšia úcta – poslední žijúci účastníci bojov za slobodu a oslobodenie našej vlasti.

Pietna spomienka na Háji Nicovô

Slávnostný deň sa začal pietnym aktom kladenia vencov pri ústrednom pamätníku na vojenskom cintoríne Háji Nicovô. Účastníci si uctili pamiatku všetkých vojakov a odbojárov, ktorí padli v bojoch za oslobodenie Slovenska, ako aj civilných obetí druhej svetovej vojny. Dôstojnú atmosféru podujatia umocnili vojenské pocty, čestná stráž Ozbrojených síl Slovenskej republiky a slávnostné delostrelecké salvy. Pietny akt zároveň naživo prenášala Slovenská televízia.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov na túto významnú udalosť vyslal početnú delegáciu zlože-

nú zo zástupcov ústredných orgánov i oblastných organizácií. Menovite sa jej zúčastnili predseda SZPB Jaroslav Demian, čestný podpredseda Juraj Drotár, podpredseda Ján Rohár, predseda UKRK Peter Mináč, Viliam Hláčik, Božena Repková, Róbert Fajta, Martin Krno a priamy účastník Slovenského národného povstania Anton Bajdík.

Veniec k pamätníku položil aj člen Ústrednej rady SZPB a poslanec Európskeho parlamentu Branislav Ondruš. Na pietnej spomienke boli prítomní aj poslanci Národnej rady SR, predstavitelia vlády, diplomati, zástupcovia ozbrojených a bezpečnostných zborov, samospráv, veterárskych a spoločenských organizácií. Medzi hosťami nechýbali ani podpredseda Matice slovenskej Marek Nemeč, predseda Jednoty dôchodcov na Slovensku Michal Kotian či bývalý prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič.

Na podujatí bola zastúpená aj Oblastná organizácia SZPB Liptovský Mikuláš. Podpredseda oblastnej organizácie Ľubomír Švec a tajomník Ján Garaj boli súčasťou delegácie mesta Liptovský Mikuláš vedenej primátorom Jánom Blcháčom a viceprimátorom Rudolfom Urbanovičom.

(Pokračovanie na str. 2)

Zomrel Anton Bajdík (1922 – 2026)

Jeden z posledných priamych účastníkov Slovenského národného povstania, učiteľ, vlastenec a aktívny člen protifašistického hnutia. Poslednýkrát sa verejnosti predstavil 10. mája 2026 na oslavách víťazstva nad fašizmom v Liptovskom Mikuláši.

Česť jeho pamiatke. Rozlúčku prinášame na strane 16.

NECH NIKDY NIE JE VOJNA!

Nech nikdy nie je vojna

Najrozsiahlejší príhovor predniesol predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico, ktorý sa čerstvo vrátil z osláv Dňa víťazstva v Moskve. Vo svojom vystúpení zdôraznil tri piliere, na ktorých podľa neho musí stáť súčasné Slovensko – historickú pravdu, rešpektovanie medzinárodného práva a aktívnu podporu mieru.

Osobitnú pozornosť venoval otázke historickej pamäti a pripomenul rozhodujúci podiel národov bývalého Sovietskeho zväzu na porážke nacizmu a oslobodení Slovenska.

„Prosím, nenechajme si zobrať historickú pravdu. Úmyselne som sa pýtal pred chvíľkou, kde je presne východ. Tam je východ. Odtiaľ došla na Slovensko sloboda a mier.“

Zároveň však zdôraznil, že úcta patrí všetkým spojencom, ktorí sa podieľali na víťazstve nad fašizmom. Pripomenul obeť otvorenia druhého frontu v Normandii, i tisíce rumunských vojakov, ktorí padli pri oslobodzovaní Slovenska.

Predseda vlády vyzval aj na zachovanie úcty ku všetkým vojnovým cintorínom a pamätníkom bez ohľadu na národnosť vojakov, ktorí sú na nich pochovaní. Podľa jeho slov je práve rešpekt k historickým obeťam jedným zo základov národnej pamäti.

Druhú časť svojho vystúpenia venoval súčasnej medzinárodnej situácii. Upozornil na rastúce napätie vo svete a zdôraznil význam medzinárodného práva, ktoré je podľa neho pre menšie štáty jednou z najdôležitejších záruk bezpečnosti a stability.

Najsilnejším motívom jeho prejavu sa však stal apel za mier. Mier označil za najvyššiu hodnotu súčasnosti a za hlavné poslanstvo, ktoré by malo zaznieť z osláv víťazstva nad fašizmom do celého sveta.

„Preto chcem veľmi jasne z tohto miesta, z Liptovského Mikuláša, aj vás všetkých požiadať, aby sme odtiaľto do celého sveta zakričali ako poslanstvo z osláv víťazstva nad fašizmom predovšetkým jedno jediné slovo – mier!“

V závere svojho vystúpenia pripomenul, že len niekoľko dní pred oslavami navštívil bývalý nacistický koncentračný tábor Dachau, ktorým počas druhej svetovej vojny prešiel aj významný slovenský spisovateľ a účastník protifašistického odboja Vladimír Mináč. Práve z jeho románu *Smrť* chodí po horách následne citoval protivojnové poslanstvo, ktoré označil za mierový manifest.

„Ochraň naše deti a deti našich detí pred nešťastím. Nech nikdy nie je vojna. Nechceme vojnu. Nenávidíme nenávisť.“

Citát pokračoval želaním, aby „navždy utíchlo dunenie kanónov“ a aby „nikdy viac nesiahol človek na život človeka“. Premiér následne celé poslanstvo uzavrel slovami: „Nechceme vojnu, chceme mier.“

Práve výzva k mieru, úcta k obeťam druhej svetovej vojny a zachovanie historickej pravdy patrili k hlavným poslanstvám celoslovenských osláv 81. výročia víťazstva nad fašizmom v Liptovskom Mikuláši.

Čestná stráž OS SR po položení vencov.

(Pokračovanie zo str. 1)

Predseda oblastnej organizácie genmjr. v. v. Marián Áč sa zúčastnil ako člen delegácie bývalého prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča.

Medzi prítomnými bol aj člen SZPB a riaditeľ Múzea polície SR Branislav Balogh, ktorý sa osláv zúčastnil v delegácii Ministerstva vnútra SR spolu s viceprezidentmi Policajného zboru. Delegácia Ministerstva vnútra SR sa pri kladení vencov pripojila k delegácii vojenských veteránskych organizácií.

Mimoriadne emotívnym momentom bola prítomnosť priamych účastníkov protifašistického odboja a bojov za oslobodenie Slovenska. Medzi nimi nechýbali Anton Bajdik, Vladimír Strmeň a Branislav Tvarožek, ktorých životné príbehy predstavujú živé svedectvo jednej z najťažších kapitol našich dejín. Ich účasť pripomenula, že za slobodu a mier, ktoré dnes považujeme za samozrejmosť, zaplatila ich generácia nesmierne vysokú cenu.

Posolstvá z Liptovského Mikuláša

Významnou súčasťou celoslovenských osláv boli príhovory najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky, ktoré odzneli z pôdy Akadémie Ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Vo svojich vystúpeniach sa venovali odkazu víťazstva nad fašizmom, potrebe zachovania historickej pamäti a aktuálnemu významu mieru v súčasnom svete.

Prezident Slovenskej republiky Peter Pellegrini pripomenul tragické dôsledky druhej svetovej vojny, ktorá pripravila o život desiatky miliónov ľudí a zanechala Európu v troskách. Varoval pred zabúdaním na skúsenosti minulosti a pred návratom ideológií založených na nenávisti a násilí.

„Nech nám je koniec druhej svetovej vojny tým najväčším výkričnikom v našich dejinách. Nech je nám svedkom toho, kde sa končí nenávisťná ideológia, organizované násilie a chorobná túžba po moci nad inými národmi.“

Prezident zároveň zdôraznil, že slovenský národ bol vždy národom mierumilovným, a vyslovil nádej, že vojnové konflikty v súčasnom svete sa čo najskôr skončia a nahradí ich dialóg a pokojné riešenie sporov.

Predseda Národnej rady SR Richard Raší vo svojom príhovore vyzdvihol význam historickej pamäti a odkazu generácie, ktorá sa postavila proti fašizmu. Pripomenul, že dejiny netvorili len známe osobnosti, ale aj tisíce obyčajných ľudí, ktorí v rozhodujúcich chvíľach našli odvahu postaviť sa zlu.

„Sloboda nepríde sama. Sloboda stojí na odvahe jednotlivcov, ktorí sú pripravení postaviť sa zlu.“

Podľa jeho slov je pamiatka na obeť druhej svetovej vojny nielen spomienkou na minulosť, ale aj záväzkom pre súčasnosť a budúce generácie.

Priami účastníci Branislav Tvarožek a Vladimír Strmeň pri kladení vencov.

Príhovor predsedu vlády SR Roberta Fica.

Kultúrny program a vojenské ukážky

Súčasťou celoslovenských osláv bol aj bohatý kultúrny a sprievodný program. Návštevníci areálu Akadémie ozbrojených síl si mohli prezrieť prezentáciu techniky Ozbrojených síl Slovenskej republiky, statické i dynamické ukážky vojenských prostriedkov a oboznámiť sa s činnosťou jednotlivých zložiek armády.

Slávnostnú atmosféru podujatia dotvárali vystúpenia Vojenskej hudby Banská Bystrica, Speváckeho zboru mesta Bratislava a viacerých domácich umelcov. Mimo-riadne silný ohlas vyvolalo vystúpenie 97-ročného vojnového veterána Vladimíra Strmeňa, ktorý spolu s mladou speváčkou Nelkou Toráčovou zaspieval pieseň Slovensko moje, otčina moja. Symbolické spojenie generácie účastníkov protifašistického odboja s najmladšou generáciou patrilo k najemotívnejším momentom celého programu.

Počas osláv zazneli aj skladby pripomínajúce utrpenie vojnových rokov, obetu osloboditeľov a hodnotu mieru, ktoré vhodne doplnili hlavné posolstvo podujatia.

Odkaz, ktorý zostáva živý

Oslavy 81. výročia víťazstva nad fašizmom v Liptovskom Mikuláši opäť pripomenuli, že sloboda, mier a demokracia neboli získané zadarmo. Sú výsledkom obetí státisícov vojakov, partizánov, účastníkov odboja a civilistov, ktorí sa postavili proti nacizmu a fašizmu.

Účasť predstaviteľov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, vojnových veteránov, ústavných činiteľov a ozbrojených síl potvrdila, že odkaz protifašistického zápasu zostáva aj po viac ako ôsmich desaťročiach živou súčasťou našej národnej pamäti.

Oslavy v Liptovskom Mikuláši sa niesli aj v znamení vysokej účasti členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov z celého Slovenska. Na podujatie pricestovali stovky členov SZPB z oblastných a základných organizácií, ktorí si prišli uctiť pamiatku osloboditeľov a pripomenúť si význam víťazstva nad fašizmom. Redakcia Bojovníka mala počas osláv možnosť stretnúť a hovoriť s členmi zväzu zo Žiliny, Rajca, Martina, Prešova, Banskej Bystrice, Medzilaboriec i z domácich liptovských organizácií. Aj tieto stretnutia potvrdili, že záujem o uchovávanie historickej pamäti a odkaz protifašistického odboja zostávajú medzi členmi SZPB živé naprieč celým Slovenskom.

Pripomínanie týchto udalostí nie je len spomienkou na minulosť. Je zároveň záväzkom voči budúcim generáciám, aby nikdy nezabudli na cenu slobody a aby sa tragédie druhej svetovej vojny už nikdy neopakovali. Odkaz generácie osloboditeľov, povstalcov a účastníkov protifašistického odboja zostáva aj dnes výzvou na obranu mieru, ľudskej dôstojnosti a historickej pravdy.

Česť pamiatke padlých hrdinov
a večná sláva osloboditeľom Slovenska!

text a foto: redakcia Bojovník

Delegácia SZPB sa poklonila pamiatke hrdinov.

Pamätník Háj Nicovô.

Členovia SZPB z celého Slovenska sa zišli do Liptovského Mikuláša.

Komentár:

Bezpečnosť áno, ale...

Tohtoročné celoštátne oslavy Dňa víťazstva nad fašizmom v Liptovskom Mikuláši patrili k najväčším a organizačne najrozsiahlejším, aké sa v meste pri príležitosti tohto výročia uskutočnili. Významnou novinkou bolo zapojenie Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, ktorá poskytla priestor pre bohatý kultúrny, vojenský i sprievodný program.

Treba objektívne uviesť, že práve vďaka tomuto riešeniu sa podarilo dôstojne zvládnuť účasť najvyšších ústavných činiteľov, zahraničných hostí, diplomatov, vojnových veteránov, predstaviteľov spoločenských organizácií i stoviek členov Slovenského zväzu pro-

tifašistických bojovníkov z celého Slovenska. Delegácia ÚR SZPB sa dostala na pietny akt na Háji Nicovô a následne sa mohla zúčastniť aj hlavného programu v Akadémii ozbrojených síl.

Medzi účastníkmi osláv a členmi Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov však zaznievali oprávnené výhrady k obmedzeniu prístupu verejnosti na samotný oficiálny pietny akt kladenia vencov na vojenskom cintoríne Háj Nicovô. Organizátori toto rozhodnutie zdôvodnili bezpečnostnými opatreniami súvisiacimi s účasťou najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky.

Práve možnosť osobne sa pokloniť pamiatke osloboditeľov počas oficiálne-

ho ceremoniálu je pre mnohých členov SZPB najdôležitejšou časťou podobných podujatí. Viacerých preto informácia o nemožnosti účasti na pietnom akte odradila od cesty do Liptovského Mikuláša.

Mnohí účastníci zároveň poukazyvali na skutočnosť, že pri pietnych aktoch na Slavíne v Bratislave býva účasť verejnosti umožnená aj počas prítomnosti najvyšších ústavných činiteľov. Objavovali sa preto otázky, či nebolo možné nájsť vhodný kompromis aj v prípade Hája Nicovô. Argument o jedinej prístupovej ceste do areálu viacerí vnímali skôr ako snahu o zjednodušenie organizácie bezpečnostných opatrení než ako neprekonateľnú prekážku.

Za rozumný kompromis medzi bezpečnostnými požiadavkami a právom

verejnosti zúčastniť sa pietnej spomienky možno považovať organizovanú účasť autobusových zájazdov oblastných organizácií SZPB. Vopred nahlásení a evidovaní členovia zväzu nepredstavujú bezpečnostné riziko a ich prítomnosť by nijako neohrozila priebeh podujatia ani ochranu ústavných činiteľov.

Vedenie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov sa preto bude snažiť rokovať s predstaviteľmi Ministerstva obrany SR a organizátormi podujatia tak, aby sa v budúcnosti podarilo nájsť riešenie rešpektujúce bezpečnostné požiadavky a zároveň umožňujúce širšiu účasť členov SZPB a verejnosti na oficiálnom akte vzdania úcty osloboditeľom.

text: Ján Rohár

Pohľad na delegátov zjazdu.

Užšie vedenie SZPB na zjazde výrazne omladlo

Dlho očakávaný zjazd Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov sa stal skutočnosťou. Odohral sa 25. apríla 2026 v priestoroch Okresného úradu Banská Bystrica. Chronologicky bol v histórii tohto občianskeho združenia 19. v poradí.

Prečo sa súčasne označuje ako mimoriadny?

Zjazd sa uskutočnil za mimoriadnej situácie v organizácii (viacerí diskutéri na rokovaní ju označili za najhoršiu v dejinách SZPB) a tak sa pripravoval na základe dosiaľ platných Stanov urýchlým spôsobom – zvolaním výročných členských schôdzí ZO a mimoriadnych oblastných konferencií.

Všetky materiály schválené takmer jednomyselne

Oblastné konferencie zvolili na 19. (mimoriadny) zjazd podľa stanoveného kľúča delegátov s hlasom rozhodujúcim i poradným, rovnako ako aj historické odbojové skupiny, preto boli prítomní napríklad aj Košičania. S hlasom rozhodujúcim ich malo byť spolu 64, no zástupkyňa zo Senice sa pre vážne

zdravotné problémy ospravedlnila.

Pre úplnosť treba dodať, že z 35 oblastných organizácií osem pod rozličnými zámienkami neusporiadalo podľa pokynov Ústrednej rady konferencie a teda nemali ani zastúpenie na zjazde. Podľa dohovoreného kľúča išlo dokopy teoreticky o 12 delegátov.

Všetky rozhodnutia, vrátane personálnych a programových, boli odsúhlasené jednomyselne, resp. traja, maximálne piati delegáti z oblastí na Strednom Považí sa zdržali alebo hlasovali proti. Takže všetky prijaté dokumenty sú nespochybniteľné.

Predpokladá sa, že po dohode s novým vedením zvyšné oblastné výbory čím skôr zvolajú mimoriadne konferencie, aby mohli mať svojho zástupcu v najvyššom orgáne medzi zjazdmi – v Ústrednej rade a plne sa zapojiť do práce Zväzu i na celoslovenskej úrovni.

Hostia o prehlbovaní historickej pamäti

Na to, že išlo o mimoriadny zjazd, celé rokovanie prebehlo v pokojnom, konštruktívnom a najmä vecnom duchu. Viacerí priznali, že emotívnejšie diskusie prebehli v oblastiach.

Iste, zjazd sa začal štátnou hymnou, ktorú podobne ako partizánsku Tichú noc zaspieval Jozef Mak. Delegáti sa inak zaoberali bez fanfár, vlajkonosičov a oslavných rečí plných fráz. Napokon, nebolo veľmi čo oslavovať z hľadiska vnútrozväzovej či celospoločenskej stránky.

Situáciu pochopili aj hostia z verejného a politického života, ktorí postupne vystúpili s príhovormi: poslanci NR SR Daniel Karas (Smer SSD) a Roman Malatinec (podpredseda Strany vidieka), podpredsedníčka Združenia miest a obcí Slovenska, starostka obce Janova Lehota Božena Kováčová, predseda Jednoty dôchodcov na Slovensku Michal Kotian, predseda Výtvarného odboru Matice slovenskej Ladislav Skrak či predstaviteľ petičného výboru za záchranu Pamätníka Červenej armády v Košiciach Alexander Riabov.

Všetci vyjadrili podporu činnosti SZPB a akoby sa dohodori, zdôraznili význam nastolenia mieru vo svete, zachovania odkazu protifašistického hnutia a historickej pamäte nášho národa v súčasnom svete, v ktorom narastajú postnacistické, extrémistické a militaristické prejavy.

Prvý prehovoril plukovník Vladimír Strmeň

Ešte pred hosťami vystúpil, žiaľ, už jediný prítomný priamy účastník SNP Vladimír Strmeň (člen SZPB v Banskej Bystrici). Jeho pripomínanie obrovských fyzických i kultúrnych obetí druhej svetovej vojny a vyčinenia nemeckého nacizmu vyústilo do označenia akejkolvek vojny pre celé ľudstvo za najväčšie zlo.

Na Slovensku populárny bývalý povstalecký vojak, partizán a hudobník odsúdil tých, čo chcú zmeniť históriu, relativizovať zločiny fašizmu, z agresorovrobiť bojovníkov za slobodu a naopak. Aplauzu sa najmä dočkali slová plukovníka vo výslužbe a skutočného vlastenca: „Zem, po ktorej chodíme, bola krvou vlastnou pokropená, naučte sa ju ľúbiť, nikdy nehanobte!“

Hádám sa už skončili nezmyselné fámy

Celodenné rokovanie viedol poverený predseda SZPB bývalý poslanec NR SR a primátor Brezna Jaroslav Demian vyváženým hlasom. Ten nezdvihol ani predkladani hlavnej správy zjazdu, hoci by bol na to dôvod. Týkala sa najmä narastania problémov, osobitne finančného rázu, ale aj hlbokého zlyhávania vnútrozväzovej demokracie a absurdného obchádzania Stanov i viacerých legislatívnych noriem.

Demian vyvrátil falošné mýty o nočnom

Priamy účastník SNP Vladimír Strmeň, v pozadí hostia Ladislav Skrak (Matica slovenská) a Jozef Ťažký (Slovenské literárne centrum).

Diskusný príspevok Ivana Pasternáka.

dobýjaní dverí v sídle SZPB na Štúrovej ulici krompáčmi. Všetko prebehlo hladko po predložení dokumentov o novom štatutárove. Hospodárskymi lapsusmi predchádzajúceho vedenia Zväzu sa už zaoberajú orgány činné v trestnom konaní.

Demian zdôraznil, že postupne vyrovnajú nevyplatené mzdy väčšine tajomníkom oblastných výborov aj ich bankové účty vybielené koncom minulého roka bez vedomia predstaviteľov OblV. V tomto úsilí sa však naráža na nové a nové nášľapné míny v podobe nezaplacených účtov viacerým inštitúciám aj osobám. Naopak, ministerstvám vnútra a obrany sa museli vrátiť peniaze z dotácií, ktorých vynaloženie na konkrétne použitie sa nedá vinou starého vedenia Zväzu zdokladovať.

Konkrétne otázky bez odpovedí

Vysokú latku diskusie položil hneď prvý rečník - prezident Únie vojnových veteránov SR plukovník Pavel Marko, ktorý bol súčasne aj delegátom zjazdu za Zvolen. Zaoberal sa pošramotenou dôveryhodnosťou SZPB, ale aj zlým, povýšeneckým prístupom niektorých starších funkcionárov k mladším, o mládeži ani nehovoriac. Nie slovami a heslami, ale konkrétnymi postojmi treba dať mladším k dispozícii priestor na uskutočňovanie ich predstáv fungovania nášho zväzu.

Hlavnú správu predovšetkým ohľadom hospodárenia Zväzu za posledné tri roky doplnili o osobné skúsenosti a kritické

postrehy Branislav Ondruš (europoslavec, člen ÚR za ObLO Lučenec), Ján Rohár (vedúci organizačného oddelenia SZPB), dlhoročný predseda Ústrednej revízejnej komisie Juraj Odor a ďalší.

O slovo sa prihlásil expredseda Viliam Longauer, ktorý prišiel jediný z členov bývalého vedenia Zväzu ako hosť. Začal vysvetľovať historicky zoširoka, ale dosť sa mu plietli roky, jednotlivé vlády (vo vedení pracoval 12 rokov), prítomným unikala niť jeho zdôvodňovania toho, čo sa v SZPB dialo. Ani na konkrétne otázky nebol ochotný a či schopný odpovedať. Delegáti sa od neho nedočkali pripustenia si dajakých chýb, nieto ešte čo len náznak ospravedlnenia sa.

Viac demokracie, pohľady do budúcnosti

Výrazná časť diskusie sa krútila okolo návrhov nového Programového vyhlásenia určeného pre širšiu verejnosť a Programového zamerania pre členov a orgány Zväzu. Predložil ich predseda pracovnej komisie Martin Krno (Bratislava). Na ich základe sa má občianske združenie viac otvoriť verejnosti a obrátiť pozornosť predovšetkým na budúcnosť a mladšie generácie.

Ešte väčší záujem vyvolal projekt zásadnej novely Stanov SZPB (predložil Jaroslav Demian). Niektorí presadzovali myšlienku, aby nové Stanovy prijal po dôkladnej vnútrozväzovej debatae až

Príhovor poslanca NR SR Romana Malatinca (Strana vidieka).

budúci zjazd. Drvivá väčšina delegátov však hlasovala za to, aby sa tento dôležitý dokument zmenil už teraz, aby sa tak zabránilo opakovaniu komplikácií z posledných rokov, prehĺbila sa demokracia v SZPB, posilnilo sa postavenie oblastných organizácií. A to s tým, že ich 20. zjazd môže sa zaktualizovať.

Mladé tváre na čele združenia

Zjazd rozhodol o ukončení volebného obdobia všetkých orgánov zvolených na 18. zjazde SZPB v Bánovciach nad Bebravou v máji 2023. Za predsedu SZPB delegáti zvolili Jaroslava Demiana (Brezno, 63-ročný), za podpredsedov Mariána Kéryho (Nitra, 48, predseda Zahraničného výboru NR SR za Smer-SSD), Jozefa Guligu (Bardejov, 41, prednosta okresného úradu) a Jána Rohára (Bratislava, 30).

Priemerný vek členov užšieho vedenia Zväzu sa tak znížil o 37 rokov (podľa nového znenia Stanov tajomník SZPB už nie je volený funkcionár). Aj na viacerých mimoriadnych konferenciách do vedenia oblastných výborov nastúpili mladší ľudia a nepochybne sa tento trend urýchlil. Už tento samotný fakt hovorí o určitom obrate pomerov v občianskom združení so 17-tisícovou členskou základňou.

Zjazd zároveň ocenil dlhoročnú prácu Pavla Sečkára (Banská Bystrica) vo vedení Zväzu udelením titulu čestný predseda SZPB. Súčasne získali titul čestný

podpredseda doterajší riadni podpredsedovia Jaroslav Bulko (Žiar nad Hronom) a Juraj Drotár (Žilina).

Čo a ako, odbojáři, ďalej?

Mimoriadny zjazd uložil novému vedeniu viacero dôležitých úloh. Stabilizáciu organizačných a radiacích štruktúr SZPB, komplexné preverenie hospodárenia za roky 2023 až 2025, posilnenie jednoty organizácie, ukončenie vnútorných sporov, príprava nových predpisov a systémových opatrení vo Zväze. Zjazd zároveň uznesením zakázal predaj budovy sídla SZPB na Štúrovej ulici v Bratislave.

Delegáti zároveň podčiarkli nevyhnutnosť obnovy hodnovernosti SZPB na verejnosti, aktívnej spolupráce so štátnymi a samosprávnymi inštitúciami, spoluúčasť v starostlivosti o pamätníky, hroby a miesta spojené s protifašistickým odbojom, ako i rozvoj práce s mládežou a strednou generáciou.

Samozrejme, v čase konsolidácie a ani po nej sa zväz nemôže spoliehať na výraznejšie príspevky zo štátneho rozpočtu. Bude treba intenzívnejšie hľadať sponzorov a najmä takých ľudí, čo sa vyznajú v príprave grantov, ktoré sa ponúkajú na úrovni miest, samosprávnych krajov, celoštátnych i medzinárodných inštitúcií. Ak by SZPB nekráčať s dobou, svojej roky by mal spočítané.

text: Martin Krno,
foto: Ladislav Skrak, Adam Kollár

Najmladší delegát zjazdu, predseda ZO SZPB Partizánske Marek Schön.

Vystúpenie Branislava Ondruša.

Martin Krno.

Peter Mináč - novozvolený predseda Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie SZPB.

Viliam Longauer - bývalý predseda SZPB.

Hlasovanie delegátov XIX. mimoriadneho zjazdu.

Pavel Marko.

Ján Kochan - novozvolený predseda Rozhodcovskej komisie SZPB.

Spoločná fotografia všetkých účastníkov zjazdu SZPB.

Programové vyhlásenie SZPB

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov udržuje a kultivuje historické vedomie o Slovenskom národnom povstaní. Táto udalosť predstavovala druhé najväčšie ľudové vystúpenie proti „hnedému moru“ v Európe a podľa prieskumov si medzi inými významnými míľnikmi našej modernej histórie udržiava prvenstvo v sympatiách občanov.

SNP považujeme za najvýznamnejšiu udalosť našich novodobých dejín nielen preto, že zaradilo Slovákov medzi víťazov 2. svetovej vojny, ale aj preto, lebo predstavuje príklad národného zjednotenia, tak dôležitého v súčasnosti.

Povstanie dokázalo výnimočne spojiť široké sociálne a názorové vrstvy, Slovákov i príslušníkov ďalších troch desiatok národov, čím prepojilo národné, humanistické a demokratické tradície. Hoci sa

fyzicky odohrávalo na našom území, svojím významom prerástlo do európskych rozmerov, vyslalo všeludské posolstvo a stalo sa ideovým pilierom modernej demokratickej slovenskej štátnosti.

Opierame sa o Zákon o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti SZPB. Odmietame relativizovanie faktov, spochybňovanie úmyslov i výsledkov odboja, účelový, jednostranný, zjednodušený, zvlgarizovaný a sfalzifikovaný výklad

dejín. Dôrazne odsudzujeme prekrúcanie historickej pravdy o antifasistickom odboji aj prejavy neúcty voči našim osloboditeľom – najmä vojakom Červenej armády – z dôvodov, ktoré nemajú s víťazmi nad fašizmom nič spoločné.

Nie sme zahľadení len do minulosti a do seba. Pripájame sa k rôznorodým silám, ktoré sa snažia zabrániť opakovaniu hrôz, keď vyostrené a neriešené konflikty prerástli do dvoch vojen, ktoré sa stali, žiaľ, svetovými.

Ako demokratické združenie aktívnych ľudí sa stavíme proti extrémnemu nacionalizmu, šovinizmu, fašizmu i modernejšiemu „kultúrnemu“ rasizmu a proti ich novým podobám. Varujeme pred čoraz rozsiahlejším porušovaním medzinárodného práva a pred svetom, v ktorom moci presadzujú svoje záujmy silou,

ignorovaním suverenity, zvrchovanosti národov a militantným imperializmom.

Ako protiváhu ponúkame tolerantné národné tradície, demokratické vlastenectvo, úctu k ostatným národom a k človeku samému bez rozdielov farby pleti, národnej identity, vierovyznania či politického presvedčenia.

Prechováme úctu k vystúpeniam nášho ľudu, ktoré inšpirovali SNP alebo sa s ním prekrývali. Ctíme si hurbanovských dobrovoľníkov, československých legionárov, interbrigadistov, účastníkov protifašistického hnutia, bojovníkov na východnom i západnom fronte, domácich a zahraničných osloboditeľov našej vlasti.

Staráme sa o zachovanie dôstojnej pamiatky účastníkov boja proti fašizmu a jeho odnožiam. Podieľame sa na udržiavaní a zveľadovaní múzeí, pamätných izieb a pomníkov prezentujúcich antifasistický odboj a oslobodenie.

Rozvíjame plodné diskusie, odbornú literatúru a umelecké diela, ktoré k tomu napomáhajú. Víťame viacgeneračný záujem putujúcich po legendárnej Ceste Hrdinov SNP, vedúcej od Devína na Duklu a ďalšie turistické, kultúrne, športové a iné podujatia na pamätných miestach našich dejín.

Sme otvorení celej občianskej spoločnosti. Chceme spolupracovať so všetkými združeniami, ktoré si úprimne ctia odkaz boja proti fašizmu, obetí holokaustu a vystupujú proti nárastu neonacistických tendencií.

Zvýšený dôraz budeme klásť na prácu s mládežou. Spolupracujeme s partnerskými organizáciami v zahraničí. Svoje posolstvo chceme šíriť živou, nenútenou a pútavou formou. Prispievame k tomu, že pripomínanie si ťažkých historických etáp nemá iba oficiálny ráz, ale prerastá do obľúbených ľudových tradícií.

Na svojich otcov, matky a starých rodičov zapojených do protifašistického odboja hrdo spomíname a súčasne jeho stále platný odkaz zdieľame s nastupujúcimi generáciami.

schválil XIX. mimoriadny ZJAZD SZPB 25. apríla 2026 v Banskej Bystrici

Obnovme jednotu SZPB!

Vážení členovia SZPB, vážení čitatelia novín *Bojovník*,

ako ste sa už dočítali, 25. apríla 2026 sa v Banskej Bystrici uskutočnil XIX. mimoriadny zjazd Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. O dôvodoch jeho zvolania i o jeho záveroch bolo napísaných mnoho. Na tomto mieste by som sa však rád venoval predovšetkým budúcnosti nášho zväzu.

Tá nesmie spočívať v ďalšom rozdeľovaní a oslabovaní organizácie. Práve naopak. Pred nami stojí neľahká úloha vrátiť SZPB tam, kam právom patrí – obnoviť jeho postavenie v spoločnosti, posilniť jeho autoritu a získať späť úctu, ktorú si počas desaťročí svojej existencie vybudoval.

Spory, ktoré nás v posledných rokoch oslabovali, musia ustúpiť do úzadia. Preto sa obraciam predovšetkým na vás – bežných členov základných organizácií v oblastiach Galanta, Trnava, Liptovský Mikuláš, Svidník a Michalovce. Nenechávajte budúcnosť SZPB len v rukách funkcionárov. Zaujímajte sa o dianie vo zväze, pýtajte sa svojich predstaviteľov na ich postoje a vyžívajte ich, aby hľadali cestu k spolupráci s ostatnými

štruktúrami SZPB. Budúcnosť organizácie nesmie byť rukojemníkom osobných sporov ani starých konfliktov.

Chcem zároveň jasne povedať, že nové vedenie SZPB má záujem rokovať, diskutovať a hľadať riešenia. Nehľadáme ďalšie konflikty ani víťazov a porazených. Hľadáme cestu k obnove jednoty našej organizácie. Sme pripravení stretnúť sa so zástupcami oblastných i základných organizácií, prísť priamo do regiónov, vypočuť si ich názory, obavy aj návrhy a viesť otvorený dialóg o budúcnosti SZPB.

Naším cieľom nie je niekoho poraziť alebo vylúčiť, ale spojiť čo najviac protifašistov, vlastencov a ľudí dobrej vôle pod jednu strechu. Veríme, že práve osobné stretnutia a vecná diskusia môžu pomôcť prekonať nedorozumenia a obnoviť dôveru, ktorú náš zväz dnes potrebuje viac ako kedykoľvek predtým.

Nedopustíme ďalšie oslabovanie našej organizácie. Žiadne meno predsedu, žiadna funkcia ani osobný spor nestojí za rozpad organizácie, ktorá nesie odkaz našich otcov, starých otcov a starých mám – ľudí, ktorí sa nebáli postaviť zlu, vojne a fašizmu, často aj za cenu vlastného života.

Dost' bolo vzájomných sporov. Poďme radšej budovať nové projekty, pracovať na zmierení a otvoriť SZPB

viac mladšej a strednej generácii. Len tak dokážeme zabezpečiť pokračovanie odkazu protifašistického odboja aj v budúcnosti.

Vážení členovia, čitatelia a priatelia SZPB, situácia na konci novembra a v decembri minulého roka nebola jednoduchá. Mnohí ju vnímali rôzne, no dnes je podstatné niečo iné – budúcnosť našej organizácie. Tá sa nebude budovať návratom k starým sporom, ale spoločnou prácou, vzájomným rešpektom a ochotou hľadať riešenia.

Dnes už niet cesty späť. Je len cesta vpred. Cesta obnovy, spolupráce a spoločnej práce pre organizáciu, ktorá si zaslúži viac než nekonečné vnútorné konflikty. Preto vás prosím o podporu a spoluprácu. Nedovoľme, aby bol SZPB ďalej oslabovaný. Vaše regióny, vaše základné organizácie a každý jeden člen sú pre budúcnosť nášho zväzu dôležití.

Obnovme jednotu SZPB. Obnovme silu organizácie, ktorá už viac ako osemdesiat rokov uchováva odkaz boja za slobodu, mier a spravodlivosť.

Spoločne to dokážeme.

S úctou

Mgr. Ján Rohár,
šéfredaktor *Bojovníka* a podpredseda SZPB

Uznesenie XIX. (mimoriadneho) zjazdu SZPB zo dňa 25. apríla 2026 konaného v Banskej Bystrici

XIX. (mimoriadny) zjazd SZPB:

I. Rozhodol:

1. Ukončiť volebné obdobie všetkých orgánov SZPB zvolených a potvrdených na XVIII. zjazde SZPB.

II. Schvaľuje:

1. Správu o stave SZPB po XVIII. zjazde SZPB
 1. Programové zameranie SZPB po XIX. mimoriadnom zjazde SZPB
 2. Programové vyhlásenie delegátov XIX. mimoriadneho zjazdu SZPB
 3. Novelu Stanov SZPB
 4. Udelenie čestného titulu Čestný predseda Pavlovi Sečkárovi
 5. Udelenie čestného titulu Čestný podpredseda Jaroslavovi Bulkovi a Jurajovi Drotárovi

III. Berie na vedomie zloženie ÚR SZPB:

1. ANDERKO Václav – Oblo Prešov
2. BALÁŽ Štefan – Oblo Rimavská Sobota
3. BERNÁR Juraj – Oblo Rožňava
4. BLAHA Benjamín – Oblo Humenné
5. BULKO Jaroslav – Oblo Žiar nad Hronom
6. DEMIAN Jaroslav – predseda SZPB
7. DROTÁR Juraj – Oblo Žilina
8. DUBEŇ Ľubomír – HOSK letcov v SNP a zahraničí
9. FAJTA Róbert – Oblo Ružomberok
10. FEJEŠ Július – Oblo Zvolen
11. GULIGA Jozef – podpredseda SZPB
12. HOMIŠAN Václav – Oblo Stará Ľubovňa
13. HRIVNÁK Slavomír – Oblo Levice
14. KÉRY Marián – podpredseda SZPB
15. KOPKO Michal – Oblo Poprad
16. KRAMÁR Peter – Oblo Bratislava
17. KRIŠTOFOVÁ Ľubica – Oblo Senica
18. KRIŠTOFÍK Kamil – Oblo Nové Mesto nad Váhom
19. KUDRÍK Marián – Oblo Trebišov
20. LIBA Mirko – HOSK 1. ČSA
21. MARUNIČ Jozef – Oblo Nové Zámky
22. MJARTAN Štefan – Oblo Prievidza
23. MOJTEK Peter – Oblo Martin
24. NOVOTNÁ Elena – Oblo Nitra
25. ONDRUŠ Branislav – Oblo Lučenec
26. PACEK Ján – Oblo Banská Bystrica
27. PASTERNÁK Ivan – HOSK väzňov koncentračných táborov
28. PASTUCHA Ľubomír – Oblo Piešťany
29. PETER Michal – Oblo Vranov nad Topľou
30. PETRÍK Pavel – Oblo Považská Bystrica
31. RIM Gregor – Oblo Medzilaborce
32. ROHÁR Ján – podpredseda SZPB
33. ŠAVELOVÁ Zora – Oblo Spišská Nová Ves
34. VAŠKO Martin – Oblo Trenčín
35. – Oblo Bardejov
36. – Oblo Brezno
37. – Oblo Galanta
38. – Oblo Košice
39. – Oblo Liptovský Mikuláš
40. – Oblo Michalovce
41. – Oblo Svidník
42. – Oblo Trnava
43. – Klub umelcov, spisovateľov a historikov
44. – Tajomník SZPB

IV. Zvolil:

1. Za predsedu SZPB: Ing. Jaroslava Demiana
 - Za podpredsedov SZPB:
 - Ing. Jozefa Guligu
 - Mgr. Mariána Kéryho
 - Mgr. Jána Rohára
 - Za členov Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie SZPB:

- Ing. Dušana Doliaka
- Ing. Milana Havlíka
- Ing. Petra Mináča
- Máriu Oláhovú
- Ing. Františka Pompu
- Ing. Miroslava Prístavku
- Ing. Janu Sklenaříkovú
- Ing. Vladimíra Zoľáka
- Zoltána Zsidóa
- Za predsedu Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie SZPB: Ing. Petra Mináča
- Za členov Rozhodcovskej komisie SZPB
 - RNDr. Máriu Cehelskú
 - JUDr. Roberta Hnatka
 - Stanislava Húsku
 - JUDr. Jána Kochana
 - JUDr. Jozefa Kravjara
 - PaedDr. Mgr. Katarínu Malíkovú, LL.M
 - PhDr. Editu Oláhovú
 - Ing. Štefana Repka
- Za predsedu Rozhodcovskej komisie SZPB: JUDr. Jána Kochana
- Ukladá:

1. Zabezpečiť vykonanie zápisu zmien schválených XIX. (mimoriadnym) zjazdom SZPB do registra občianskych združení, najmä zmien stanov a zloženia orgánov SZPB.

Zodpovedný: predseda SZPB, podpredsedovia SZPB, tajomník SZPB

Termín: bezodkladne, najneskôr do 30 dní od konania zjazdu

- Vyhodnotiť pripomienky a návrhy, prednesené v diskusii a písomne doložené pracovnému predsedníctvu zjazdu a pracovným komisiám zjazdu a písomne odpovedať na vznesené pripomienky a návrhy ak tak nebolo urobené priamo počas rokovania zjazdu.

Zodpovedný: ÚR SZPB

Termín: do 30.6.2026

- Vydať a zabezpečiť distribúciu zborníka materiálov prerokovaných na XIX. (mimoriadnom) zjazde SZPB, vrátane uznesenia, úpravy stanov, programového vyhlásenia a programového zamerania SZPB, pre potreby základných organizácií, oblastných organizácií a ústredných orgánov SZPB.

Zodpovedný: tajomník SZPB a sekretariát SZPB

Termín: do 30.9.2026

- Zrealizovať opatrenia pre zabezpečiť stabilizáciu organizačných, personálnych a riadiacich štruktúr SZPB na všetkých úrovniach s cieľom riadneho fungovania organizácie po XIX. (mimoriadnom) zjazde.

Zodpovedný: predseda SZPB a tajomník SZPB

Termín: do 30.9.2026

- Spracovať a predložiť ÚR SZPB na schválenie nový Organizačný poriadok SZPB, Rokovací a volebný poriadok orgánov SZPB, Smernicu o hospodárení SZPB a Smernicu o udeľovaní ocenení SZPB.

Zodpovedný: Predsedníctvo ÚR SZPB

Termín: do 30.9.2026

- Posilniť jednotu organizácie a ukončiť vnútorné spory prostredníctvom otvorenej komunikácie a rešpektovania Stanov SZPB a legitímnych orgánov zvolených XIX. mimoriadnym zjazdom.

Termín: priebežne

Zodpovedný: predseda SZPB, podpredsedovia SZPB, tajomník SZPB, predsedovia Oblo SZPB

- Vykonať komplexné preverenie hospodárenia SZPB za obdobie rokov 2023 – 2025 a prijať

opatrenia na zabezpečenie transparentného, hospodárneho a zákonného nakladania s finančnými prostriedkami SZPB.

Termín: 30.9.2026

Zodpovedný: Ústredná kontrolná a revízna komisia SZPB

- Prešetriť priebeh a výsledok súdneho sporu so spoločnosťou Reegas o náhradu škody vo výške 57 000 eur a prijať prípadné opatrenia na ochranu majetkových záujmov SZPB..

Zodpovedný: tajomník SZPB, Ústredná kontrolná a revízna komisia SZPB

Termín: do 30.9.2026

- Zrealizovať pracovné stretnutia s predsedami oblastných organizácií a tajomníkmi Oblo s cieľom zhodnotiť personálne a materiálno-technické zabezpečenie činnosti oblastných organizácií a zmapovať záväzky zväzu voči tajomníkom Oblo za roky 2024 a 2025.

Zodpovedný: predseda SZPB, tajomník SZPB

Termín: do 31.8.2026

- V rámci schváleného rozpočtu roku 2026 zabezpečiť vrátenie finančných prostriedkov, ktoré boli použité na krytie výdavkov ústredia oblastných organizácií, a prijať opatrenia na stabilizáciu ich hospodárenia.

Zodpovedný: predseda SZPB, tajomník SZPB, Predsedníctvo ÚR SZPB

Termín: do 31.12.2026

- Vyvolať rokovanie s predstaviteľmi politických strán v NR SR k príprave novelizácie zákona č. 486/2002 Z. z. o postavení a pôsobnosti SZPB s cieľom zabezpečenia stálej finančnej podpory činnosti zväzu.

Zodpovedný: predseda SZPB

Termín: do 31.12.2026

- V oblastných organizáciách, kde neboli vykonané oblastné konferencie prijať opatrenia na ich zvolanie a doplnenie orgánov. V súlade so Stanovami SZPB zabezpečiť ich riadne fungovanie

Termín: 30.9.2026

Zodpovedný: predseda SZPB, tajomník SZPB, ÚR SZPB, predsedovia Oblo SZPB

- Rozpracovať Programové zameranie SZPB do konkrétnych plánov činnosti základných organizácií, oblastných organizácií a ústredných orgánov SZPB na obdobie rokov 2026 až 2030.

Zodpovedný: tajomník SZPB, predsedovia Oblo SZPB

Termín: do 31.10.2026

- Pokračovať v systematickom rozvoji práce s mládežou, najmä prostredníctvom zakladania a činnosti Klubov mladých priateľov SZPB, ich zapájania do aktivít základných organizácií a oblastných výborov a vytvárania priestoru pre generačnú obnovu SZPB.

- Osobitnú pozornosť venovať spolupráci so strednými a základnými školami, pedagógmi, vrátane rozvíjania partnerstva s Ministerstvom školstva SR a ďalšími inštitúciami v oblasti vzdelávania.

- Organizovať vedomostnú súťaž „Medzníky druhej svetovej vojny“, ako aj ďalšie projekty zamerané na poznávanie novodobých dejín Slovenska, protifašistického odboja a odkazu SNP, vrátane exkurzií na pamätné miesta, besied, prednášok a diskusií s pamätníkmi a odborníkmi.

- Cestou spolupráce s medzinárodnými antifašistickými organizáciami vytvárať podmienky na zapájanie mladých ľudí do medzinárodnej spo-

lupráce a výmenných programov v oblasti historickej pamäti a boja proti fašizmu.

Zodpovedný: podpredseda SZPB pre prácu s mládežou

Termín: priebežne, kontrola 1x štvrt'ročne

- S cieľom obnovy postavenia a dôveryhodnosti SZPB vo verejnom priestore a jeho návratu k aktívnej spoločenskej úlohe, spolupracovať s ústavnými činiteľmi, poslancami všetkých stupňov, orgánmi štátnej správy a územnej samosprávy.
- V rámci tejto spolupráce presadzovať riešenie otázok týkajúcich sa činnosti, financovania a ďalšieho rozvoja SZPB, ako aj podpory projektov historickej pamäti, starostlivosti o pamätníky a práce s mládežou.

Zodpovedný: predseda SZPB a podpredsedovia SZPB

Termín: priebežne, kontrola 1x polročne

- Venovať zvýšenú pozornosť systematickému omladzovaniu členskej základne a príprave funkcionárskeho aktívu, najmä pre riadiace funkcie, s dôrazom na zapájanie mladšej a strednej generácie do činnosti SZPB a ich postupné

začleňovanie do riadiacich štruktúr.

Zodpovedný: tajomník SZPB, podpredseda SZPB pre prácu s mládežou, predsedovia ObIO SZPB

Termín: priebežne, kontrola 1x polročne

- Osobitnú pozornosť venovať príprave a účasti členov na spomienkových podujatiach pri príležitosti výročia SNP, Dňa víťazstva nad fašizmom, oslobodenia obcí a miest, Dňa hrdinov KDO a na významných miestach oslobodzovacích bojov a obetí vojny.

Zodpovedný: predseda SZPB, podpredsedovia SZPB a predsedovia oblastných organizácií SZPB

Termín: trvale, kontrola 1x polročne

- V spolupráci so štátnou správou a samosprávou zvýšenú pozornosť venovať starostlivosti o cintoríny, hroby, pamätníky, pamätné dosky a pamätné miesta súvisiace s protifašistickým odbojom a oslobodením Slovenska počas druhej svetovej vojny.

Zodpovedný: predseda SZPB, podpredsedovia SZPB, predsedovia ObIO SZPB

Termín: trvale, hodnotenie 1x ročne

- Doplniť Expozíciu SZPB o výsledky práce zák-

ladných organizácií, oblastných výborov a ÚR, vrátane spolupráce so zahraničnými protifašistickými organizáciami.

Zodpovedný: tajomník SZPB, Klub umelcov, spisovateľov a historikov SZPB

Termín: priebežne, hodnotenie 1x ročne

- Pokračovať vo zvyšovaní informačnej hodnoty všetkých médií vydávaných SZPB, osobitne s dôrazom na periodikum Bojovník.

Zodpovedný: šéfredaktor Bojovníka

Termín: vyhodnotiť 1x ročne v 3. štvrt'roku formou správy predloženej Predsedníctvu ÚR SZPB a ÚR SZPB

- Nedovoliť predaj budovy sídla SZPB v Bratislave na ulici Štúrova 14/8.

Zodpovedný: predseda SZPB, podpredsedovia SZPB, ÚR SZPB

Termín: vyhodnotiť 1x ročne v 3. štvrt'roku formou správy predloženej Predsedníctvu ÚR SZPB a ÚR SZPB

Banská Bystrica 25.4. 2026

Ing. Jaroslav Demian

predseda SZPB

Prvé rokovanie predsedníctva po zjazde

V Banskej Bystrici v kancelárii Oblastného výboru SZPB sa 22. mája 2026 konalo prvé rokovanie pozjazdového Predsedníctva ÚR SZPB. Zasadnutie zvolal a viedol predseda SZPB Jaroslav Demian. Prítomní boli podpredsedovia Marián Kéry a Ján Rohár ako aj tajomníčka SZPB Katarína Malíková. Dištančne sa rokovania zúčastnil podpredseda Jozef Gulliga. Na rokovaní nechýbali ani predseda Ústrednej kontrolnej a revíznej komisie SZPB Peter Mináč a predseda Rozhodcovskej komisie SZPB Ján Kochan. Hostiteľom rokovania bol predseda Oblastného výboru SZPB Banská Bystrica Ján Pacek.

Rokovanie Predsedníctva ÚR SZPB.

Predsedníctvo do prvého rokovania novej Ústrednej rady SZPB funguje vo svojej základnej zmenšenej podobe, pričom je zložené z funkcionárov, ktorí sa členmi Predsedníctva ÚR stali automaticky svojím zvolením na zjazde alebo menovaním. Ďalších členov predsedníctva zvolí ÚR na svojom prvom zasadnutí v júli.

Predsedníctvo sa zaoberalo vyhodnotením situácie po XIX. mimoriadnom zjazde, prípravou organizačného poriadku, smernice o hospodárení či rokovacieho a volebného poriadku SZPB. Predseda a tajomníčka informovali o aktuálnej eko-

nomickej a personálnej situácii na ústredí SZPB ako aj o prijatých opatreniach.

Predsedníctvo zároveň diskutovalo o ďalšom fungovaní oblastných organizácií, príprave rokovania Ústrednej rady SZPB a nastavení transparentných pravidiel fungovania zväzu.

Významnou témou rokovania bola práca s mládežou, historickou pamäťou a

súťaž „Medzníky druhej svetovej vojny“. Predsedníctvo diskutovalo o možnostiach ďalšieho rozvoja tejto súťaže, príprave jej organizačného poriadku a možnostiach spolupráce s ministerstvom školstva pri aktivitách zameraných na pripomínanie odkazu Slovenského národného povstania a protifašistického odboja medzi mladou generáciou.

Rokovanie sa venovalo aj príprave aktivít k 80. výročiu založenia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Pri tejto príležitosti by sa mala uskutočniť aj slávnostná Ústredná rada SZPB venovaná tomuto významnému jubileu. Diskusia sa dotkla aj ďalšieho rozvoja medzinárodných kontaktov SZPB, pripravovaných rokovaní so zástupcami Veľvyslanectva Ruskej federácie v Slovenskej republike a možnosti účasti delegácie SZPB na spomienkových podujatiach v Bielorusku.

Predsedníctvo ÚR SZPB sa zaoberalo aj problematikou vojnových hrobov a pamätníkov. Prijalo podporné stanovisko k pripravovanej novele zákona o vojnových hroboch z dielne Ministerstva vnútra SR a podporilo pokračovanie komunikácie s ministerstvom v otázkach ochrany vojnových hrobov, pamätníkov a pietnych miest na Slovensku.

Predsedníctvo ÚR SZPB sa zároveň zaoberalo otázkou ochrany dobrého mena organizácie a odmietania extrémizmu, rehabilitácie ľudáckeho režimu a pokusov o znevažovanie odkazu protifašistického boja. V tejto súvislosti bolo dohodnuté vypracovanie internej smernice k členským otázkam a prijímaniu nových členov, ktorá má zabrániť tomu, aby sa na činnosti SZPB priživovali osoby spájané s extrémizmom a popieraním hodnôt protifašistického odboja.

text a foto: J. Rohár

SZPB má novú tajomníčku

Predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Ing. Jaroslav Demian menoval s účinnosťou od 1. mája 2026 do funkcie tajomníčky SZPB pplk. v. v. PaedDr. Mgr. Katarínu Malíkovú, LL.M. Ide zároveň o prvú ženu vo funkcii tajomníka na ústrednej úrovni.

Katarína Malíková má dlhoročné skúsenosti z Policajného zboru, kde pôsobila ako vyšetrovatelka v oblasti všeobecnej aj ekonomickej kriminality, ako aj na úseku obzvlášť závažnej trestnej činnosti a nelegálnej migrácie. Zastávala aj riadiace funkcie a podieľala sa na odborných projektoch v spolupráci s Organizáciou Spojených národov.

Po odchode z Policajného zboru pôsobila v oblasti práva, štátnej správy a verejných inštitúcií. V súčasnosti sa venuje aj starostlivosti o vojnových veteránov v rámci Ministerstva obrany SR, kde pracuje s najstaršou generáciou účastníkov odboja a vojnových udalostí, vrátane druhovojnových veteránov, akými boli napríklad Karol Kuna, Anna Bergerová či v súčasnosti Branislav Tvarožek.

V rámci SZPB pôsobí ako predsedníčka základnej organizácie Bratislava 1 a tajomníčka oblastného výboru v Bratislave, pričom sa dlhodobo zapája do činnosti zväzu.

V súvislosti s prijatím tejto funkcie sa zároveň vzdala členstva v Rozhodcovskej komisii SZPB.

Jej menovanie predstavuje posilnenie odborného aj organizačného zázemia SZPB v období stabilizácie.

text a foto: SZPB

Nová tajomníčka SZPB - pplk. v. v. PaedDr. Mgr. Katarína Malíková, LL.M.

Obnovený Ústredný vojenský cintorín Červenej armády v Michalovciach slávnostne otvorili za účasti premiéra

Pamätník v Michalovciach

Dňa 27. mája 2026 sa uskutočnilo slávnostné otvorenie zrekonštruovaného Ústredného vojenského cintorína Červenej armády v Michalovciach, ktorý patrí medzi najvýznamnejšie vojenské pohrebiská na Slovensku. Pietneho aktu sa zúčastnil predseda vlády SR Robert Fico, veľvyslanec Ruskej federácie na Slovensku Sergej Andrejev, predstavitelia samosprávy, štátnej správy a ďalší hostia.

Na cintoríne odpočívajú približne 17 500 vojakov Červenej armády, ktorí padli počas oslobodzovania Slovenska v závere druhej svetovej vojny. Rozsiahla obnova areálu prebiehala od roku 2024 v troch etapách a predstavuje najväčšiu rekonštrukciu tohto pietneho miesta za posledné desaťročia.

Prvá etapa zahŕňala architektonicko-historický výskum, sanáciu najviac poškodených častí areálu, obnovu maso-

vých hrobových polí a hlavného prístupového chodníka. V druhej etape bolo upravené spoločné hrobové miesto pri hlavnom pamätníku a vybudované nové chodníky. Tretia etapa sa sústredila na obnovu takmer dvesto náhrobných kameňov, opravu oplatenia, osadenie nových vlajkových stožiarov a ďalšie úpravy infraštruktúry.

Súčasťou rekonštrukcie bolo aj vybudovanie oporných múrikov pri najväčších hrobových poliach, obnova komunikácií medzi jednotlivými sektormi cintorína a výmena travertínovej dlažby pri hlavnom pamätníku. Na financovaní obnovy sa podieľala vláda Slovenskej republiky a Veľvyslanectvo Ruskej federácie v Slovenskej republike.

Predseda vlády Robert Fico vo svojom príhovore zdôraznil, že vojenské cintoríny nemajú byť len uzavretými mauzóleami, ktoré ľudia navštívia raz za čas, ale živými miestami historickej pamäte. Podľa jeho slov sú to posvätné priesto-

ry, kde si treba pripomínať cenu mieru a slobody.

„Robme všetko preto, aby Slovensko bolo bezpečné a aby sme si mier, ktorý už viac ako osemdesiat rokov žijeme, dokázali uchovať aj pre budúce generácie,“ uviedol premiér. Zároveň zdôraznil, že Slovensko si musí pripomínať všetky obeť druhej svetovej vojny bez ohľadu na ich národnosť či front, na ktorom bojovali.

Pripomenul tiež, že slobodný a pokojný život dneška je výsledkom obrovskej obeť miliónov ľudí, ktorí bojovali proti fašizmu. Na záver vzdal hold vojakom Červenej armády i všetkým ostatným príslušníkom spojeneckých armád, ktorí sa podieľali na porážke nacizmu.

Obnovený Ústredný vojenský cintorín Červenej armády v Michalovciach bude aj naďalej slúžiť ako dôstojné miesto piety, historickej pamäte a pripomínania si obeť druhej svetovej vojny pre súčasné i budúce generácie.

text a foto: Úrad vlády SR a mesto Michalovce

Prejav predsedu vlády SR Roberta Fica

Robert Fico si v Moskve uctil pamiatku Červenoarmejcov

Robert Fico pri hrobe neznámeho vojaka v Moskve.

Predseda vlády SR Robert Fico sa spolu so slovenskou delegáciou zúčastnil 9. mája 2026 na oslavách Dňa víťazstva nad fašizmom v Moskve. V hlavnom meste Ruskej federácie vzdal úctu obeť 2. svetovej vojny, osobitne vojakom Červenej armády padlým pri oslobodzovaní Slovenska. Robert Fico tiež položil veniec k hrobu neznámeho vojaka pri Kremli. „Je nepopierateľné, že sloboda a mier prišli na Slovensko z východu,“ uviedol predseda vlády SR.

V rámci programu sa Robert Fico stretol s preziden-

tom Ruskej federácie Vladimírom Putinom, s ktorým rokovoval o slovensko-ruských vzťahoch, energetickej bezpečnosti aj o medzinárodnej situácii. Predseda vlády SR zdôraznil, že Slovensko odmieta vytváranie novej železnej opony medzi Európskou úniou a Ruskom. „Máme záujem na štandardných, priateľských a vzájomne výhodných vzťahoch s Ruskou federáciou,“ podčiarkol. Významnou témou bola aj energetická bezpečnosť Európy a zachovanie všetkých energetických trás vrátane dodávok z Ruska.

„Diverzifikácia energetických zdrojov je správna cesta, ale pri zachovaní všetkých tokov, aj tých ruských,“ povedal Robert Fico. Predseda vlády SR tiež informoval, že bolo potvrdené obnovenie činnosti medzivládnej slovensko-ruskej komisie pre hospodársku spoluprácu.

Slovenský premiér Robert Fico v Moskve podporil pokračovanie diplomatických rokovaní o vojne na Ukrajine a potrebu mierového riešenia konfliktu. Dialóg a rokovania sú podľa jeho slov tisíckrát užitočnejšie ako vzájomné zabíjanie sa.

text a foto: Úrad vlády SR

Delegácia SR v Moskve.

Uctievanie nacistických kolaborantov je súčasťou ukrajinskej štátnej politiky

V Kyjeve nedávno so štátnymi poctami pochovali ostatky ukrajinského nacionalistu a nacistického kolaboranta Andrija Melnyka. Tejto zvrátenej ceremónii sa osobne zúčastnil prezident Volodymyr Zelenskyj. Ten vo svojom prejave pomýlene vyhlásil, že tento vraj „novodobý hrdina“ sníval o Ukrajine, aká je teraz, a preto budú jeho ostatky spočívať vedľa vojakov padlých v súčasnom konflikte. Zelenskyj doslova zdôraznil, že hrdinovia z čias druhej svetovej vojny (rozumej banderovci a melnykovci) majú zjednotiť dnešný národ.

Za aký sen to vlastne Melnyk a jemu podobní bojovali? Bojovali za slobodnú Ukrajinu po boku svojho verného spojencu Adolfa Hitlera! Pomáhali nacistickému Nemecku rozširovať jeho „životný priestor na východe“ a v čase, keď stál

bezohľadne povraždili takmer 34 000 Židov! Súčasná politická garnitúra v Kyjeve svojím konaním prekrúca dejiny a pľuje do tváre vlastným predkom. V praxi totálne relativizujú obeť siedmich miliónov Ukrajincov, ktorí hrdinsky bojovali proti

vojenskú jednotku „Nezávislé centrum špeciálnych operácií Sever“ na „Hrdinovia UPA“. Vraj s cieľom „obnoviť historické tradície národnej armády“. Pomenovať špeciálnu vojenskú jednotku po hrdlozeoch z UPA (banderovcoch), ktorí sú zodpovední za masové etnické čistky a vyhladenie najmä poľského obyvateľstva vo Volyni, je taká bezočivosť, akoby na Slovensku niekto pomenoval špeciálnu jednotku „Hrdinovia Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy“! Svet by vybuchol od hnevu, no Zelenského výčiny západné elity ticho tolerujú.

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj predniesol slávnostnú príhovor na počesť Andrija Melnyka.

Hitler pred bránami Moskvy, títo ukrajinskí „hrdinovia“ udatne a s nasadením vlastného života bojovali v nemeckých uniformách. Vraj bojovali „len za Ukrajinu“... Fašizmus a holokaust dnes ich obhajcovia taktne zamlčujú. Bývalý ukrajinský prezident a symbol „oranžovej revolúcie“ Viktor Juščenko, ktorý sa spomenuť poklony nacistickému kolaborantovi tiež zúčastnil, dal svojho času Stepanovi Banderovi vyznamenanie „Hrdina Ukrajiny“ – a dnes v tomto zvrátanom trende Zelenskyj pokračuje. Niet divu, že aj Múzeum Jad Vašem v Jeruzaleme sa ostro ohradilo proti tomuto nebezpečnému oceňovaniu vrahov.

Pýtam sa, či Kyjev úplne stratil historickú pamäť. Zabudol Zelenskyj, čo sa dialo v rokline Babyn Jar v Kyjeve? Stala sa dejiskom jedného z najväčších masakrov civilistov počas druhej svetovej vojny. Nacistické jednotky tu s priamou pomocou ukrajinských kolaborantov v septembri 1941 v priebehu dvoch dní

nacizmu a fašizmu v radoch Červenej armády. Zelenského režim ich obeť stavia na roveň 300 000 kolaborantom, ktorí slúžili v rôznych vojenských formáciách a policajných jednotkách na strane nacistického Nemecka! Znesväčuje tým pamiatku 1,5 milióna Židov zavraždených počas holokaustu na Ukrajine spolu s miliónmi Slovanov, ktorých zničila mašinéria rasového vyhladzovania.

Žiaľ, Kyjev historickú pamäť stratil. A akceptuje používanie nacistických symbolov v súčasnej ukrajinskej armáde, čo je nielen estetickým problémom. Je to hlboký morálny, politický a historický škandál. Zelenskyj už v roku 2022 uzavrel dohodu s krajnou pravnicou, ktorá postupne získavala na vplyve a integrovala sa do sektora bezpečnosti a obrany. V podmienkach totálnej vojny sa táto aliancia stala politicky výhodnou a dnes je v štruktúrach štátu pevne zakorenená.

Vrcholom všetkého je, že ukrajinský prezident najnovšie dekrétom premeno-

val veľmi presne situáciu na Ukrajine v tomto smere popisuje americká profesorka špecializujúca sa na holokaust a tiež ukrajinský nacionalizmus Marta Havryshko: „Neonacistické siete sú hlboko zakorenené v častiach ukrajinskej vojenskej štruktúry. Ich prítomnosť je viditeľná v jednotkách ako Azov, Tretia útočná brigáda, Ruský dobrovoľnícky zbor, Bratstvo, Nemecký dobrovoľnícky zbor, Karpatská Sich a ďalšie. Západní podporovatelia Ukrajiny však naďalej vyzbrojujú, financujú a trénujú tieto jednotky bez zmysluplnej kontroly. Ešte zarážajúcejšia je normalizácia samotných nacistických obrazov. Oficiálne ukrajinské vojenské kanály a mainstreamové médiá pravidelne zverejňujú obrázky vojakov, ktorí nosia svastiky, Waffen-SS insígnie a nášivky spojené s neonacistickými skupinami ako Combat 18 a Misantropická divízia. Už sa to nepovažuje za škandalózne. Bolo to normalizované.“

Je to pľuvanec do tváre všetkým obe-

tiam, ktoré ukrajinské nacistické bestie kruto pozabíjali vo Volyni, a ktoré postrieľali u nás na Slovensku – v Kolbasove, Zboji, Novej Sedlici, Uliči či Blatnici, kde špeciálne vyhľadávali komunistov a Židov!

Je to len náhoda, že táto škandalózna rehabilitácia ukrajinského fašizmu nestojí za jedinú kritickú zmienku napríklad jednému z najväčších „expertov“ na zahraničnú politiku z radov opozície, Ivanovi Korčokovi z Progresívneho Slovenska? Je neuveriteľné, že Korčok a celá progresívna kaviareň stále vyzdvihujú Zelenského do nebies bez toho, aby sa čo i len slovom ohradili voči uctievaniu hrdlozeoch, ktorí kedysi vyčíňali aj na našom vlastnom území! Som znechutený z tohto mediálneho ticha a hanbím sa za každého, kto tieto výčiny bagatelizuje výhovorkou, že „teraz nie je čas, lebo Ukrajina sa bráni“. Vždy je čas postaviť sa proti fašizmu!

Ako predseda Zahraničného výboru NR SR, antifašista a vlastenec súhlasím s výzvou Eduarda Chmelára, ktorý navrhol, aby sa boj proti banderovcom stal oficiálnou súčasťou nášho zákona o protifašistickom odboji. Nedovoľme zabudnúť na historický teror zvyškov UPA na našom domácom obyvateľstve. Naši dedovia proti nim v rokoch 1945 – 1947 nasadzovali svoje životy v Nízkych Tatrách (na Lupčianskej Magure), vo Varíne, vo Veľkej Lodine a na mnohých iných miestach. Pre týchto slovenských vlastencov sa protifašistický odboj neskončil 8. májom 1945. Táto legislatívna novela by mala zabezpečiť, aby sme zabránili bezškrupulóznemu prepisovaniu dejín, ktoré sa dnes deje v priamom prenose.

V susednom Poľsku už pohár trpezlivosti so Zelenským definitívne pretiekol. Poľský prezident Karol Nawrocki otvorene požiadala odňať Zelenskému najvyššie štátne vyznamenanie a vyhlásil: „Zelenskyj dokázal, že Ukrajina nie je mentálne pripravená byť súčasťou európskej rodiny.“ Bývalý poľský premiér Leszek Miller sa pýta to isté: „Ako môže krajina, ktorá odmieta odsúdiť svoju zločineckú minulosť, vôbec pomýšľať na vstup do EÚ?“ A legendárny Lech Wałęsa si na protest zložil z klopky ukrajinskú vlajku.

Brusel príliš dlho zatváral oči pred neonacistickými prvkami v ukrajinskej armáde a schovával sa za zbabelú frázu, že „pravda by poslúžila Rusku“. Z krátkodobého hľadiska to európskym pokrytcom vyhovovalo, no z dlhodobého hľadiska toto politické pokrytectvo ubližuje samotnej Európe. Tvrdý budičiek sa však už blíži – jasné varovné správy z volebných miestností v Nemecku a Francúzsku to dokazujú naplno.

Odkaz pre Kyjev a jeho slovenských opozičných hovorcov je preto nekompromisný: Pokiaľ bude ukrajinský režim povyšovať kult pronacistických hrdlozeoch na štátnu politiku, nemajú Ukrajinci v Európskej únii čo hľadať.

A čo je podstatné – takáto Ukrajina nesmie dostávať zo strany Európskej únie žiadnu finančnú ani vojenskú podporu. Nebudeme predsa z peňazí našich pracujúcich občanov dotovať a vyzbrojovať režim, ktorý sa oficiálne klania pohrobkom Adolfa Hitlera a vedome pľuje Slovákom, Čechom, Poliakom a Rusom do tváre!

text: Marián Kéry – podpredseda SZPB,
foto: Wikimedia Commons

Rozhorčené slová na masovej demonštrácii v Brne

Demonštrácia v Brne

„Máte právo v prezidentských voľbách nevoliť toho, kto dal záštitu sudetonemeckému snemu,“ vyhlásil tretí prezident Českej republiky Miloš Zeman na pódiu demonštrácie v Brne celkom adresne bez toho, aby menoval existujúcu hlavu štátu Petra Pavla.

Tisíce ľudí na zaplnenom Dominikánskom námestí v nedeľu 24. mája protestovali proti 76. zjazdu Sudetonemeckého landsmanšaftu (SdL). Ten sa prvý raz konal na území ČR - v juhomoravskej metropole, kde kedysi žila početná menšina Nemcov, oddaných Adolfovi Hitlerovi.

Provokácia mala rozdeliť Čechov

„Ide o provokáciu, ktorá má rozdeľovať národ - stretnúť sa na mieste, kde v Kounicových internátoch popravovali našich vlastencov a Nemci si na to kupovali vstupenky za tri ríšske marky, to je fakt veľká hanba,“ uviedol na úvod zhromaždenia pražský herec Ivan Vyskočil, ktorý celú akciu moderoval.

Na pódiu privítal ako prvého a zároveň hlavného hosťa Miloša Zemana. Ten sa priznal, že sa zúčastňuje na prvej protestnej demonštrácii od roku 1989. „Je to demonštrácia protinacistická, pretože ten, kto pozná históriu, vie, že sudetskí Nemci boli integrálnou a fanatickou súčasťou nacistického hnutia,“ povedal bývalý český premiér a prezident. Pripomenul, že v posledných slobodných voľbách pred Mníchovom volilo 92 percent Nemcov Sudetonemeckú stranu (SdP) Konrada Henleina, ktorá bola Hitlerovou piatou kolonou.

„Skutočným vládcom od marca 1939 nebol ríšsky protektor,“ zdôraznil Zeman, „tí sa často striedali, ale ten, kto tu trvalo zostával, sudetský Nemec Karl Hermann Frank. Za jeho vlády nacisti popravili alebo umučili v koncentračných táboroch 360-tisíc našich občanov.“

Kto prevzal záštitu nad snemom?

Vojnové udalosti dal Miloš Zeman do priamych súvislostí s tým, že sa v 30. rokoch minulého storočia vytvoril sudetonemecký spolok, ktorý založili nacisti proti českým záujmom. Pripomenul, že súčasný líder SdL, bavorský politik Bernd Posselt v roku 2002 hlasoval v Európskom parlamente proti vstupu Českej republiky do EÚ.

Exprezident navrhol ďalší postup: „Sme slobodní ľudia a občania v slobodnej krajine. Máme volebné právo a sú pred nami komunálne voľby. Máte právo nevoliť tých členov zastupiteľstva mesta Brna, ktorí súhlasili s konaním Sudetonemeckého snemu. Budú aj voľby do Českého senátu, potom krajské a nakoniec parlamentné. Vo všetkých prípadoch máte právo nevoliť tých kan-

didátov politických strán, ktoré v Poslaneckej snemovni nepodporili rezolúciu odsudzujúcu zraz sudetských Nemcov v Brne.“ Na záver príhovoru pripomenul ešte jedny voľby: „V roku 2028 nás čakajú voľby prezidenta a vy máte právo nevoliť toho, kto prevzal záštitu nad sudetonemeckým snemom!“

Poslanec za vládne politické hnutie Sloboda a priama demokracia (SPD) Jaroslav Foldyna k tomu dodal, že zjazd v Brne je len epizóda, ktorá však zapadá do mozaiky likvidácie slobodných národov v celej Európe. „Najväčší problém nie sú sudetskí Nemci alebo Posselt, ale českí quislingovia, ktorí ich zastupujú na českej politickej scéne od parlamentu až na Hrad, z toho majme najväčšiu obavu,“ vyzval Foldyna s tým, že v súčasnosti sa vedú zákerné boje o to, aby národy prestali existovať.

Spoločne proti nacizmu, fašizmu a revanšizmu

Podľa historika a riaditeľa Inštitútu českej ľavice Josefa Skálu sa treba zamerať na to, aby Česi už nič podobné v budúcnosti nepripustili, aby zasa viedli suverénnu zahraničnú politiku a skoncovali s prepisovaním našich dejín inými – zahraničnými očami. Na Skálu nadviazal krátkym apelom podpredseda KSČM Milan Krajča: „Spoločne bojujme proti nacizmu, fašizmu a revanšizmu!“

Demonštráciu usporiadala organizácia Obrana národa 2 (názov vychádza z histórie čs. protifašistického odboja – pozn. red.). Jej líder Martin Říha pripomenul, že Nemci boli po druhej svetovej vojne odsunutí aj pre ich bezpečnosť, aby sa zabránilo spontánnemu konaniu spravodlivo rozhorčených Čechov, ako sú popravy a iné nedovolené veci.

Na pódiu vystúpila ďalšia desiatka rečníkov. Známa herečka Jaroslava Obermaierová prečítala báseň Jana Nerudu Naše pohostinstvo a bývalý riaditeľ baletu Národného divadla Petr Zúška zaspieval originálnu autorskú pieseň inšpirovanú súčasnou situáciou. Námestím zaznela česká hymna, ale prítomní k nej pripojili aj slovenskú. Ocenil to europoslanec Ľuboš Blaha (Smer-SSD), ktorí prítomným poďakoval.

Zmierenie? Až sa rozpustí landsmanšaft

Účastníkov demonštrácie t mali nad hlavami transparenty s nápismi „Potomkovia nacistov, nie ste tu vítaní“. „Pavel, Vystrčil = zradcovia národa“ (Predseda Senátu Parlamentu ČR za ODS Miloš Vystrčil, ktorý má o. i. nadštandardné vzťahy s Taiwanom, podobne ako prezident Petr Pavel verejne podporil konanie snemu SdL

na brnienskom výstavisku – pozn. red.), „Odsun nebol trest, ale riešenie problémov“, „Sudeťáci, jedna zrada stačí“, „Zmierenie? Až sa rozpustí landsmanšaft“ či „Sme tu (nielen) za lidické deti“.

Europoslankyňa a predsedníčka KSČM Kateřina Konečná priniesla na pódium transparent „20 biliónov Kč!!! Dlhé vojnové reparácie“ a na adresu Petra Pavla uviedla: „Keby sme mali prezidenta čo k čomu, tak namiesto servilného prijímania bavorského premiéra Markusa Södera na Pražskom hrade otvorí práve otázku nemeckých reparácií.“

Kritiku si od nej vyslúžila v súvislosti so spravodajstvom o zjazde SdL v Brne Česká televízia, ktorá by sa mala premenovať na protektorátnu alebo kolaborantskú televíziu. Konečná dodala, že sa hanbí za „českých prisluhovačov, ktorí majú tú drzosť podieľať sa na likvidácii našej štátnosti“ a na prvom mieste vymenovala europoslancu Tomáša Zdechovského (KDU-ČSL).

Hanba a facka celému národu

Predseda politickej strany Právo Rešpekt Odbornost (PRO) a člen Poslaneckej snemovne Jindřich Rajchl začal svoje vystúpenie ironicky: „Príde sem dobrý pán Posselt so Sudetonemeckým landsmanšaftom, ktorému ide o krásne zmierenie, a vy namiesto toho, aby ste ich vítali a boli radi, že vás poctili svojou návštevou, proti tomu protestujete. Že sa nehanbíte...“ Už vážne a s naliehavosťou v hlase pripojil, že SdL vznikla z nacistických členov, ktorí sa „snažia narušiť naše ústavnoprávne usporiadanie“ a „okradnúť českých občanov v pohraničí o ich majetky“.

Rajchl sa ostro vymedzil voči slovám Bernda Posselta na adresu českého parlamentu, ktorý odsúdil konanie zjazdu sudetských Nemcov v Brne: „Hovoriť o karikature a fraške, a pritom chce zmierenie? Posselt koná s pocitom rovnakej nadradenosti ako Nemci v roku 1938.“

Miloš Zeman

Bývalý premiér a predseda ČSSD Jiří Paroubek sa dotkol často skloňovaného slova zmierenie: „Ja neviem ako vy, ale ja som zmierený dávno. Nemecko je demokratický štát, ale nemienim si narobiť do čiapky a ešte si ju dať na hlavu.“ Potom dodal: „To, čo robí prezident Pavel a náš Taiwanec Vystrčil so záštitou zjazdu, je facka českému národu a hanba, ktorá nemá v dejinách národa obdobu.“

A záverečné slová Ivana Vyskočila? „Briaci, prosím vás, nepozývajte k sebe pánov Posseltov a nám neposielajte do Prahy žiadnych Fialov!“ Petr Fiala (ODS) bol predseda predchádzajúcej vlády ČR a predtým rektor Masarykovej univerzity v Brne.

text a foto: Petr Kojzar

Autor je šéfredaktor iportal24.cz), syn zámerno publicistu Jaroslava Kojzara z Rudého práva. Upravené redakciou Bojovník

Sudetonemecký snem vyvolal kritiku aj v zahraničí

Kritika konania 76. zjazdu Sudetonemeckého landsmanšaftu v Brne nezaznela iba z prostredia českých vlasteneckých a anti-fašistických organizácií. Proti podujatiu sa postavila aj Medzinárodná federácia odbojárov (FIR), ktorá združuje antifašistické a veteránske organizácie z viacerých európskych krajín.

FIR vo svojom stanovisku pripomenula, že Sudetonemecký landsmanšaft nemožno vnímať iba ako kultúrne združenie bývalých obyvateľov Sudet. Pokázala na to, že predstavitelia týchto organizácií v minulosti presadzovali majetkové nároky a požiadavky na revíziu niektorých dôsledkov povojnového usporiadania Európy.

Federácia zároveň zdôraznila historické súvislosti medzi sudetonemeckým hnutím a Henleinovou Sudetonemeckou stranou, ktorá sa podieľala na rozbití Čes-

ko-Slovenska a následnej nacistickej okupácii. Podľa FIR preto nemožno podobné podujatia posudzovať len ako folklórne alebo spomienkové stretnutia bez širšieho historického a politického kontextu.

Vo svojom vyhlásení federácia uviedla, že revizionistické organizácie sa síce dnes prezentujú ako kultúrne spolky, no naďalej presadzujú interpretácie dejín a postoje, z ktorých možno odvodzovať politické či majetkové nároky. Z tohto dôvodu označila konanie snemu Sudetonemeckého landsmanšaftu v Brne za neprijateľné z pohľadu antifašistických tradícií a obrany výsledkov druhej svetovej vojny.

text: J. Rohár s využitím FIR

Za celoeurópske uznanie Dňa víťazstva

Tak ako sú 25. apríl v Taliansku a Portugalsku či 5. máj v Holandsku štátnymi sviatkami, počas ktorých si celá spoločnosť pripomína oslobodenie od fašistickej nadvlády, aj v ďalších európskych krajinách existujú snahy oficiálne vyhlásiť Deň oslobodenia od fašizmu a vojny, respektíve Deň víťazstva, za štátny sviatok.

Kým v mnohých krajinách od Ruska po Francúzsko je tento deň už národným sviatkom, nemecká organizácia VVN-BdA dlhé roky bojuje za to, aby sa 8. máj stal štátnym sviatkom aj v Nemecku. Impulzom bola petícia prežívajúcej Osvieňcim Esther Bejaranovej, členky Čestného prezídia FIR, ktorú podporilo takmer 200-tisíc ľudí. Táto iniciatíva už dosiahla úspech v niektorých spolkových krajinách a minulý rok bol 8. máj dokonca jednorazovo vyhlásený za sviatok aj v Berlíne. Je však zrejmé, že cesta k celonárodnému uznaniu je ešte dlhá.

Podobné požiadavky zazneli aj zo strany rakúskeho KZ-Verbandu pri príležitosti spomienky v Mauthausene. V Európskom parlamente predložila Skupina ľavice viacero návrhov na podporu takejto iniciatívy, pričom Európsky parlament môže členským štátom iba odporúčať prijatie podobných opatrení. Prevalu však získali konzervatívne sily, ktoré namiesto 8. mája presadili podporu 9. mája – nie ako Dňa víťazstva, ale ako Dňa Európy.

Ak dnes existuje takéto odporúčanie Európskeho parlamentu, možno ho podľa niektorých využiť na presvedčenie konzervatívnych síl v jednotlivých krajinách, aby ustanovili 9. máj za sviatok s antifašistickým rozmerom. V tomto duchu adresovalo maďarské združenie MEASZ otvorený list novozvolenému premiérovi Péterovi Magyarovi s návrhom, aby „9. máju priznal osobitné štátne postavenie a vyhlásil ho za deň pracovného pokoja – s cieľom vytvoriť dôstojnú spomienku a oslavu viacerých vzájomne prepojených udalostí historického a európskeho významu“.

V liste sa uvádza: „8. a 9. máj sú neoddeliteľne spojené s vojenskou kapituláciou nacistického Nemecka v roku 1945, ktorá znamenala koniec vojny a obnovenie mieru v Európe. V mnohých európskych krajinách je tento deň považovaný za deň spomienky na víťazstvo nad fašizmom. 9. máj je zároveň oficiálnym sviatkom Európskej únie, vychádzajúcim zo Schumanovej deklarácie z roku 1950, a symbolizuje európsku integráciu, mier a spoluprácu. Podľa

slov Árpáda Gönceza predstavuje tento deň most medzi európskym mierom a maďarskou túžbou po slobode, osobitne s odkazom roku 1956.“

Maďarskí antifašisti upozorňujú, že vo viacerých európskych krajinách, napríklad vo Francúzsku, Českej republike či na Slovensku, je deň ukončenia druhej svetovej vojny uznaný ako štátny sviatok. Aj Maďarsko by preto podľa nich mohlo zaviesť komplexný pamätný deň, ktorý by prepájal historické dedičstvo s dnešnou Európou.

Zdôrazňujú, že osobitné postavenie 9. mája by posilnilo úctu k mieru, demokracii a antifašistickému odkazu. Zároveň by prepojilo maďarské historické skúsenosti so spoločnými európskymi hodnotami, pomohlo prekonať spoločenské rozdelenie a vyslalo silný medzinárodný signál o príslušnosti Maďarska k európskemu priestoru.

Medzinárodná federácia odbojárov (FIR) obhajuje pripomínanie si Dňa oslobodenia a Dňa víťazstva a víta všetky návrhy smerujúce k tomu, aby sa deň oslobodenia od fašizmu a vojny stal štátnym sviatkom. Podľa federácie ide o významný politický symbol kolektívnej pamäti a zároveň o odpoveď na revizionistické snahy krajne pravicových síl spochybňovať výsledky antifašistického boja.

text: FIR, foto: archív Bojovník

Na mieste bez mena

Inšpirované stretnutím so slovenským vojenským veteránom, Vladimírom Strmeňom

Nikto si už nepamätal jej meno.

Možno ho niekto kedysi vyslovil. Ale vo svete, kde sa mená strácali rýchlejšie než životy, sa stratilo tiež. Zostalo len dievčatko. Bolo samo, úplne samo. Žilo medzi stenami domov, ktoré sa nakláňali ako ranení vojaci. Mesto bolo len prázdnu škruhinou toho, čím kedysi bývalo. Vietor prechádzal rozbitými ulicami a niesol so sebou prach, ticho a útržky dávnych hlasov. Dievčatko nikdy nevidelo svet pred vojnou. Ale počulo o ňom. V rozprávkach, uspávkach a príbehoch, čo pochádzali z unavených pier miestnych starších. Rozprávali o stromoch, ktoré sa vo vetre hýbali ako tanečníci. O oblohe, ktorá bývala fialová. O riekach, ktoré menili farby a smiali sa v slnečnom svetle. Dievčatko si to všetko predstavovalo. Ale nikdy to nevidelo. Jediným jej pokladom, ktorý jej z celého sveta zostal, bol biely dáždňik. Kedysi patrila niekomu inému, niekomu, koho nikdy nespoznala. Bol starý. Poškvrnený. Jeho okraje boli rozstrapkané a kovové drôty mierne pokrivené. No keď ho držala nad hlavou, cítila zvláštny pokoj. Akoby sa v ňom skrývala spomienka na svet, ktorý už neexistoval.

V snoch lietala. S dáždňikom nad hlavou, bielym ako mesiac, stúpala nad mestom. Pod ňou sa ruiny menili na záhrady plné kvetov. Veže obrastené brečtanom sa dvíhali tam, kde kedysi padal popol. A ulice znovu spievali piesne, ktoré už roky nikto nespieval. V tých snoch bola slobodná. Plávala nad svetom, kde smiech ešte žil a kde tiene neboli také dlhé. Ale sny nie sú večné. Noc za nocou farby bledli. Zlatá obloha sa menila na sivú. Hlasy ulíc mizli, až zostalo len ticho. Jednej noci stretla chlapca. Sedel na okraji rozpadnutého mosta a pozeral do diaľky, akoby videl veci, ktoré ona nikdy nemohla poznať.

„Chýba ti to?“ spýtal sa. Jeho hlas znel ako pieseň, ktorá už dávno dohorela. Dievčatko pokrčilo plecami. „Neviem,“ povedala. „Nikdy som to nepoznala.“ Chlapec sa na chvíľu usmial. „Možno je to tak lepšie,“ zašepkal. Vietor náhle zosilnel. Vytrhol jej dáždňik z rúk a odniesol ho do prázdneho neba.

A chlapec navždy zmizol.

Nasledujúce ráno bolo až príliš tiché. Vojna sa na okamih zastavila. Dievčatko po špičkách prešlo k okraju zrútenej steny. Tam, v praskline medzi betónom a troskami si všimlo niečo nečakané. Niečo, čo dovtedy videlo iba v snoch.

Kvet.

Malý. Biely. Živý.

Kľakla si k nemu a zadržala dych, akoby sa bála, že aj samotný zvuk by ho mohol zlomiť.

Opatrne natiahla svoju malú, chudú ruku.

Dotkla sa ho.

Bol skutočný.

Na chvíľu sa svet zdal ľahší.

Zobrala kvet do jednej ruky, do druhej chytila dáždňik.

A rozbehla sa.

Bežala cez prach a trosky, cez ulice, po ktorých sa nikdy predtým neodvážila kráčať.

A smiala sa. Smiech z nej vytryskol náhle a slobodne, akoby ho v sebe celé roky držala zamknutý.

Na krátku chvíľu dokázala lietať aj bez snov.

Potom prišiel zvuk.

Najprv tichý.

Potom príliš hlasný.

Nie vietor.

Nie hrom.

Len záblesk svetla, ktorý roztrhol oblohu.

Prvý dopadol dáždňik.

Točil sa v prachu ako zlomené krídlo.

Potom kvet.

Jeho biele lupene sa rozpadli medzi troskami.

A napokon spadlo aj dievčatko.

Jej drobné teličko zostalo ležať pri ceste.

Hovorí sa, že nikto nevie, prečo toho dňa vybehla von. Nikto nikdy nevidel ten kvet.

Niektorí si však stále pamätajú dievča s bielym dáždňikom. To, ktoré dokázalo lietať, kým iní len padali.

To, ktoré doletelo ďalej než ostatní.

Až na miesto bez mena.

text: Alexandra Kašicová, Základná škola M. Rázusa, Zvolen, foto: MO SR

S úctou spomíname na účastníka Povstania Pavla Proksu

Motto: „Pamäť národa žije v príbehoch ľudí, ktorí bojovali za slobodu.“

Pri príležitosti 20. výročia úmrtia si s úctou a vďačnosťou pripomíname Želiezovčana Pavla Proksu – človeka, ktorý celý svoj život niesol v sebe spomienky na ťažké vojnové roky a hlbokú úctu k hodnotám slobody.

Ako mladý vojak základnej vojenskej služby sa v roku 1944 dobrovoľne zapojil do Slovenského národného povstania. Po jeho potlačení sa jeho vojnový osud ešte neskončil. Po páde Banskej Bystrice patrilo medzi tých, ktorí hľadali útočisko v stredoslovenských horách. Po niekoľkých dňoch sa však dostal do nepriateľského zajatia.

V jednej z najťažších chvíľ, keď boli obkľúčení vojakmi, našiel ešte toľko síl, že na malý kúsok papiera napísal svojej matke krátky odkaz – že je zajatý a nevie, kedy sa vráti domov. Lístok potom hodil medzi vojakov s nádejou, že sa možno dostane k niekomu, kto ho doručí. A stal sa takmer zázrak – tento odkaz sa napokon skutočne dostal do rúk jeho matky.

Otrhaný a premrznutý absolvoval niekoľkodňový pochod zo Svätého Ondreja cez Slovenskú Ľupču a Banskú Bystricu až do Martina. Následne bol transportovaný do Nemecka. Cesta v preplnenom nákladnom vagóne, kde nebolo ani kde stáť, nielo ešte oddýchnuť si, bola len začiatkom utrpenia. Nasledovali neľudské podmienky vojnového zajatia, počas ktorých sa neraz ocitol zoči-voči smrti. Prežil s podlomeným zdravím a takmer zázrakom sa po vojne vrátil domov.

Od novembra 1944 až do konca druhej svetovej vojny pracoval v nemeckom zajateckom tábore pri Waldenburgu. Sám neveril, že ešte niekedy uvidí svoju milovanú matku, sestru a blízkych, ktorých mal tak rád. Práve spomienky na nich mu pomáhali prežiť najťažšie chvíle.

„Nám, svojim deťom, zanechal aj silné svedectvo o krutosti vojny. Veľa o tom nerozprával, no bolestne ho zasahovala jedna skutočnosť. Dozorcovia, ktorí ich strážili, zaobchádzali so zajatcami veľmi neľudsky. No ešte krutejšie bolo zaobchádzanie s vojakmi sovietskej armády – tak kruté, že naš ľudská reč ani nenachádza primerané slová,“ oživujú svoje spomienky na svojho otca jeho deti Pavel a Eva.

Po vojne sa vrátil domov a žil skromným a pracovitým životom. Po roku 1989 sa aktívne zapojil do činnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a zaslúžil sa o to, aby základná organizácia v Želiezovciach nezanikla. Neskôr sa stal jej predsedom a s veľkým osobným nasadením pripomínal odkaz generácie, ktorá bojovala za slobodu a dôstojnosť človeka.

Pre nás, jeho rodinu, však nebol len účastníkom významných historických udalostí, ale predovšetkým milujúcim manželom, dobrým otcom a starým otcom. Svoju manželku, ktorá je už nebohá, hlboko miloval a svoju rodinu vždy podporoval.

„Učil nás úcte k ľuďom, skromnosti a láske k pravde. Bol pozorný k ľuďom a v mnohých oblastiach vedel dať cennú radu – osobitne vo vinohradníctve či v otázkach zdravia. Obdivuhodná bola aj šírka jeho záujmov. Rád sa stretával s ľuďmi, rozprával sa s nimi a vždy si s každým našiel spoločnú reč.“

Aj po rokoch po ňom zostáva v našich srdciach prázdne miesto. Spomienka na jeho život, odvahu a ľudskosť je však stále živá. S úctou a vďačnosťou si pripomíname človeka, ktorý prešiel ťažkými skúškami vojny, no napriek tomu si zachoval pokoru, pracovitosť a hlbokú úctu k ľuďom,“ spomínajú na Pavla Proksu s úctou a vďakou jeho deti aj so svojimi rodinami.

Životný príbeh Pavla Proksu je nás trvalou pripomienkou toho, akú cenu má sloboda a mier.

S vďačnosťou za všetko, čo zanechal syn Pavel s rodinou a dcéra Eva s rodinou

Spomienka na Jozefa Gabčíka

V týchto dňoch sme si pripomenuli 84. výročie operácie *Anthropoid*, jednej z najvýznamnejších akcií protinacistického odboja počas druhej svetovej vojny. Dňa 27. mája 1942 vykonali československí parašutisti Jozef Gabčík a Jan Kubiš atentát na Reinharda Heydricha, jedného z najvyššie postavených predstaviteľov nacistického režimu a hlavného organizátora nacistického teroru v okupovaných českých krajinách.

Pri tejto príležitosti sa 30. mája 2026 v rodisku Jozefa Gabčíka v Poluvsí uskutočnil už 32. ročník Memoriálu Jozefa Gabčíka. Napriek nepriaznivému počasiu sa na podujatí zišli stovky účastníkov, aby si prostredníctvom športu, vytrvalosti a spoločnej spomienky uctili pamiatku jedného z najvýznamnejších hrdinov československého odboja.

Memoriál sa za uplynulé desaťročia stal nielen športovým podujatím, ale aj významnou pripomienkou hodnôt, ktoré Jozef Gabčík svojím životom stelesňoval – odvahy, vlastenectva, zodpovednosti a ochoty postaviť sa zlu aj za cenu vlastnej obete.

Je dôležité, aby sme si osobnosti, akou bol Jozef Gabčík, nepripomínali iba pri významných výročiach. Ich príbehy a odkaz je potrebné odovzdávať ďalším generáciám, aby nezabudli na cenu slobody a na tých, ktorí sa zaslúžili o porážku nacizmu.

Pamätník Jozefa Gabčíka.

Jozef Gabčík zostáva aj po desaťročiach symbolom statočnosti, cti a nekompromisného odporu proti nacizmu. Jeho meno patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti našich moderných dejín a jeho odkaz zostáva živý aj dnes.

Čeť jeho pamiatke!

text a foto: Peter Funtík

V Terezíne ticho hovorí hlasnejšie ako slová

Príhovor predniesol aj podpredseda ČSBS Emil Kulfánek.

Český zväz bojovníkov za slobodu (ČSBS) organizoval 2. mája 2026 v spolupráci s Krajským výborom KSČM Ústeckého kraja pietne podujatie pri príležitosti 81. výročia poslednej masovej popravy v Malej pevnosti Terezína.

Posledná a najväčšia poprava sa tu uskutočnila iba niekoľko dní pred koncom druhej svetovej vojny. Na priamy rozkaz Karla Hermanna Franka a veliteľov pražského gestapa bez súdu zastrelili pol stovky českých vlastencov, najmä členov odbojovej organizácie Predvoj.

Väzňov nacisti označili kódom XYZ, čo znamenalo okamžitú likvidáciu. Medzi mŕtvymi, ktorí sa nedožili blížiaceho sa oslobodenia, bolo 48 mužov a 3 ženy. Stalo sa tak v momente, keď už Adolf Hitler nebol medzi živými a Červená armáda dobyla Berlín.

Kto seje vietor, žne búrku

„Ľudský život poskytuje mnoho zlomov, prehíer i ťažkostí,“ uviedol vo svojom prejave 1. pod-

predseda pražskej Trikolory a poslanec samosprávneho zastupiteľstva Prahy 3 Josef Sláma. Jedným dychom však pripojil, že v súvislosti s tým, čo sa dialo v Terezíne, „zapadajú do ničotnosti a marginálnosti“.

Upozornil, že nikdy v histórii sa nedialo voči českému národu toľko bezprávia ako práve za nacistickej okupácie. „Kto chce tieto činy ospravedlnovať, nielenže nemá rozum, no predovšetkým nemá charakter. Snažím sa na svet nepozerať čierno-bielo, ale som odporcom zmierovania a ospravedlnení. Kto seje vietor, žne búrku,“ povedal Sláma s dodatkom aj v súvislosti s pripravovaným zjazdom Sudetonemeckého landmanšaftu v Brne, že treba brániť historickú pamäť.

**Na históriu
nesmieme zabúdať**

Na svojho predrečníka plynule nadviazal podpredseda KSČM Milan Krajča. Podľa neho pamiatka obetí z Terezína musí byť mementom: „Aj pre takéto obete sa musíme stavať čo najrozhodnejšie proti tým, ktorí prepisujú históriu a usilujú sa o revíziu výsledkov 2. svetovej vojny.“

Krajský predseda ústeckých komunistov Jaroslav Komínek označil Terezín za miesto, kde ticho hovorí hlasnejšie ako slová. „Stojíme tvárou v tvár histórii, na ktorú nesmieme zabudnúť,“ povedal a zdôraznil, že si treba pripomínať, kam až môže viesť absolútna strata ľudskosti: „Máme zodpovednosť nenechať minulosť upadnúť do zabudnutia, pretože to by bol prvý krok k jej opakovaniu.“

Alena Grospičová za Ľavicové kluby žien vyzvala na zastavenie zbrojenia a na mier vo svete. Bodku za oficiálnym programom urobil predseda ČSBS Jaroslav Vodička, ktorý vymenoval všetkých popravených z 2. mája 1945.

Na pietnej akcii nechýbal ani poslanec za SPD Jaroslav Földyna, bývalý hajtmán Ústeckého kraja a súčasný krajský poslanec Oldřich Bubeníček (KSČM), dlhoročný poslanec Jiří Kobza (Stačilo!), predseda Odborového zväzu Čiech, Moravy a Sliezska Stanislav Grospič, predseda Vojenského spolku rehabilitovaných Petr Mrázek, rodák z terezínskeho geta Vilém Janouch a ďalší.

text a foto: Ioannis Sideropoulos a Petr Kojzar

Posledný žijúci príslušník 2. česko-slovenskej paradessantnej brigády oslavuje 102 rokov

Plukovník vo výslužbe Anton Lovásko prevzal medailu z rúk podpredsedu SZPB Jána Rohára.

Plk. v. v. Anton Lovásko sa narodil 22. mája 1924 v Báhoňi pri Trnave a dnes žije v Bratislave. Ako posledný žijúci príslušník 2. československej paradessantnej brigády patrí medzi vzácných svedkov dramatických udalostí druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania.

V roku 1943 sa ako veliteľ družstva Slovenskej armády dostal na Ukrajinu. Bezohľadnosť a surovosť nacistov voči miestnemu obyvateľstvu ho podnietili k tomu, aby koncom októbra prešiel k partizánom. Po preverení v tábore pre zajatcov bol vybraný na výcvik do 2. československej paradessantnej brigády. Po absolvovaní výcviku v Jefremove bol okamžite nasadený do Karpatsko-duklianskej operácie.

Ako veliteľ 3. čaty sa aktívne zapojil do bojov pri meste Przemysl. Len o vlások unikol smrti pri mínometnej paľbe, keď vojak stojaci vedľa neho zahynul. V boji utrpel priestrel nohy a päť týždňov sa liečil vo vojenskej nemocnici.

V polovici októbra 1944 zasiahla počas transportu na letisko Tri Duby lietadlo Lisunov Li-2 nepriateľská stíhačka. Pri havárii zahynulo devätnásť mužov. Anton Lovásko následne pokračoval v bojoch až do konca októbra, keď sa vojaci stiahli do hôr a prešli na partizánsky spôsob boja. Pre zranenie nohy sa vrátil do rodného Báhoňa, kde sa ukrýval až do

jari 1945. Následne sa pripojil k 1. československému armádnemu zboru v Ružomberku a po skončení vojny pôsobil na južnej hranici republiky. Podieľal sa aj na príprave výmeny obyvateľstva. V armáde zostal až do odchodu do zálohy v roku 1981.

Za svoju službu vlasti získal niekoľko desiatok domácich i zahraničných vyznamenaní. Po odchode do výslužby sa ako člen Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov aktívne zapájal do prednášok, besied a ďalších aktivít zameraných na uchovávanie odkazu Slovenského národného povstania a protifašistického odboja.

Pri príležitosti jeho nedávnych 102. narodenín ho navštívili podpredseda SZPB Ján Rohár a tajomníčka SZPB Katarína Malíková. Pri tejto príležitosti mu bola odovzdaná Medaila kapitána Jána Nálepku ako prejav najvyššej úcty a uznania za jeho celoživotné zásluhy, aktívnu účasť v protifašistickom odboji a dlhoročnú službu vlasti.

Anton Lovásko je živým symbolom odvahy, vlastenectva a vytrvalosti. Napriek svojmu úctyhodnému veku zostáva aktívny a samostatný. Chodí na poštu, do obchodu i na tržnicu, rád varí, vedie si presné záznamy o svojom jedálničku, sleduje dianie doma i vo svete a s obľubou lúšti krížovky.

Jeho životný príbeh zostáva veľkou inšpiráciou pre súčasné i budúce generácie a pripomína, že sloboda a mier nie sú samozrejmosťou.

Jeho životným mottom je:

„Fašizmus musíme nenávidieť, nie tolerovať.“

Ďakujeme, pán plukovník.

text: A. Horváth, J. Rohár, foto: K. Malíková

Živá história priblížila mladej generácii odkaz SNP a hrôzy vojny

O tom, že dejiny nemožno vnímať len ako súbor dátumov a udalostí v učebniciach, presvedčilo účastníkov podujatia Živá história, ktoré pripravila Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Šumiaci v spolupráci s Rozvojovým tímom Šumiac a miestnou základnou školou.

Cieľom podujatia bolo priblížiť mladým ľuďom udalosti druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania spôsobom, ktorý presahuje rámec školského vyučovania. Organizátori vychádzali z presvedčenia, že samotné učenie sa dátumov a historických faktov nestačí, ak sa za nimi neukážu konkrétne ľudské osudy a skúsenosti.

Vzácnym hosťom podujatia bol priamy účastník Slovenského národného povstania a bojov za oslobodenie Slovenska, plk. v. v. Vladimír Strmeň. Vo svojom vystúpení sa podelil o osobné spomienky na vojnové udalosti a priblížil žiakom i verejnosti hrôzy vojny, ktoré prežil na vlastnej koži. Jeho rozprávanie patrilo medzi najsilnejšie momenty celého programu.

Ďalším hosťom bol Mikuláš Gigac, známy zberateľ zvoncov zo Šumiac, ktorý prostredníctvom spomienok a regionálnych príbehov predstavil osudy miestnych bojovníkov zapojených do bojov v okolí Telgártu počas Slovenského národného povstania.

Silným posolstvom celého podujatia boli slová tých, ktorí vojnu zažili: „Najdôležitejšie zo všetkého je mier.“ Práve toto posolstvo zaznievalo počas celého stretnutia a pripomenulo mladým ľuďom cenu slobody, ktorú

si dnešné generácie často uvedomujú až pri osobnom kontakte s pamätníkmi.

Program doplnila prezentácia o Slovenskom národnom povstaní, vedomostný kvíz pre žiakov z Beňuš, Polomky, Závadky nad Hronom, Pohorelej, Šumiac a Telgártu, ako aj výstava klubov vojenskej histórie.

Vďaka tomu získalo podujatie nielen vzdelávací, ale aj atraktívny a zážitkový rozmer.

Žiaci aj hostia si odniesli vecné ceny a propagačné materiály, ktoré venovalo Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Organizátori poďakovali všetkým partnerom, dobrovoľníkom a účastníkom, ktorí sa podieľali na úspešnej realizácii podujatia.

Živá história opäť ukázala, že osobné svedectvá, regionálne príbehy a stretnutia s pamätníkmi dokážu mladým ľuďom priblížiť odkaz Slovenského národného povstania a hodnotu mieru oveľa presvedčivejšie než samotné školské učebnice.

text a foto: Maroš Čupka

Členovia ZO SZPB Šumiac s hosťami Vladimírom Stmeňom a Mikulášom Gigacom.

Za Antonom Bajdíkom zostáva odkaz odvahy a vernosti vlasti

S hlbokým zármutkom sme prijali správu, že 31. mája 2026 zomrel vo veku 103 rokov priamy účastník Slovenského národného povstania Anton Bajdík z Dlhej nad Oravou. Slovensko tak prišlo o jedného z posledných žijúcich svedkov a účastníkov udalostí, ktoré rozhodovali o budúcnosti našej krajiny.

Anton Bajdík sa narodil 3. augusta 1922 v Dlhej nad Oravou. Do Slovenského národného povstania sa zapojil hneď od jeho vypuknutia 29. augusta 1944. Ako povstalecký vojak bojoval v priestore Ružomberka, Donoval a ďalších úsekov stredného Slovenska až do potlačenia Povstania.

Na svoju bojovú cestu spomínal s pozoruhodnou presnosťou aj po desaťročiach. Rozprával o aktivizácii vojenských jednotiek na letisku Mokrad', o ústupe cez Kežmarok a Liptovskú Osadu, ako aj o obranných bojoch pri Bielom Potoku a na vrchu Ostrô. Práve tieto boje považoval za jeden z významných prejavov odporu proti nacistickým okupantom. Po porážke Povstania sa dostal do zajatia. Nemci ho chceli odviesť na nútené práce do Nemecka, no počas transportu v Žiline sa mu s pomocou priateľa podarilo utiecť.

Po vojne sa vrátil domov, pracoval na hospodárstve a neskôr v baníctve. Túžba po vzdelaní ho priviedla k štúdiu na Vyššej pedagogickej škole. Po úspešnom absolvovaní štátnych skúšok sa stal učiteľom dejepisu a zemepisu pre vyššie ročníky základných škôl. Pätnásť rokov pôsobil v Zázrivej a posledné roky svojej pedagogickej kariéry učil v rodnej Dlhej nad Oravou. Do dôchodku odišiel v roku 1982.

Ani po odchode zo školstva nezostal nečinný. Po roku 1989 sa venoval poľnohospodárstvu a podnikaniu. Spolu s manželkou prevádzkoval obchod s potravinami, ktorý bol dlhé roky súčasťou života miestnej komunity. Zároveň zostával človekom, ktorého zaujímal po-

krok a nové technológie. Ešte vo vysokom veku používal počítač, nakupoval prostredníctvom internetu a zaujímal sa o technické novinky. S úsmevom rozprával o robotickej kosačke či vysávači, ktoré mu pomáhali pri každodenných prácach.

Za svoju účasť v Slovenskom národnom povstaní bol vyznamenaný viacerými oceneniami. Ešte dôležitejšie však bolo, že celý život zostal verný hodnotám, za ktoré bojoval. Pravidelne sa zúčastňoval spomienkových podujatí, pietnych aktov a stretnutí s mladou generáciou. Ochotne rozprával o vojno-

vých udalostiach a odovzdával osobné svedectvo o boji za slobodu, demokraciu a národnú dôstojnosť.

Osobitné miesto v našich spomienkach bude mať jeho účasť na celoštátnych oslavách 81. výročia víťazstva nad fašizmom, ktoré sa uskutočnili 10. mája 2026 na Háji Nicovô pri Liptovskom Mikuláši. Na podujatí sa zúčastnil ako člen delegácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Stretnutie s verejnosťou, mladými ľuďmi a spolubojovníkmi pre neho znamenalo veľmi veľa. S neskrývanou vďačnosťou hovoril o tom, že sa ešte raz mohol zúčastniť významného

celoslovenského podujatia venovaného víťazstvu nad fašizmom. Dnes vieme, že išlo o jeho posledné verejné vystúpenie a zároveň dôstojnú rozlúčku s generáciou ľudí, ktorí pre našu slobodu obetovali svoju mladosť.

Životný príbeh Antona Bajdíka zostáva silným svedectvom odvahy, vlastenectva, skromnosti a osobnej obety. Patril ku generácii, ktorá v najťažších chvíľach našich dejín dokázala postaviť slobodu a česť nad vlastné bezpečie. Jeho odkaz zostáva živou súčasťou našej historickej pamäti a záväzkom pre budúcu generáciu.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov vyjadruje úprimnú sústrasť rodine, príbuzným a všetkým, ktorí si Antona Bajdíka vážili a mali ho radi.

Česť jeho pamiatke!

text: A. Horváth, J. Rohár, foto: fb mesto Ružomberok

Anton Bajdík (1922- 2026)

Posledná služba pre hrdinu – osobná spomienka

Pred pár dňami ma zastihla veľmi smutná správa. Navždy nás opustil pán Anton Bajdík, ktorého som mal tú česť naposledy stretnúť na celoslovenských oslavách 81. výročia víťazstva nad fašizmom na Háji Nicovô pri Liptovskom Mikuláši.

Keď sme sa minulý rok stretli na oslavách SNP v Ružomberku, uvedomil som si, že človek s takýmto životným príbehom a zásluhami by nemal zostať bokom od významných spomienkových podujatí. Preto som mu vtedy prisľúbil, že urobím všetko pre to, aby sa mohol opäť zúčastniť osláv, ktoré pripomínajú boj a obeť jeho generácie.

Nasledovali rokovania s predstaviteľmi Ministerstva obrany SR, na ktorých sa podieľal aj predseda Jednoty dôchodcov na Slovensku Michal Kotian. Hoci sme dostali prisľuby, po svojom zvolení za podpredsedu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov som sa rozhodol nespoliehať sa len na ne. V rámci nového

vedenia SZPB sme preto pána Antona Bajdíka zaradili do našej delegácie na celoslovenských oslavách na Háji Nicovô.

Nikdy nezabudnem na radosť, ktorú mu táto účasť priniesla. Bolo vidieť, že pre neho znamená veľmi veľa byť opäť súčasťou podujatia venovaného odkazu Slovenského národného povstania a generácie, ku ktorej patril. Práve tieto chvíle mi dnes pripomínajú, aké dôležité je nezabúdať na ľudí, ktorí svojím životom prispeli k našej slobode.

Pán Anton Bajdík zomrel len 21 dní po konaní osláv vo veku 103 rokov. O to viac ma teší, že sa ich ešte mohol zúčastniť a že sme mu mohli takýmto spôsobom vzdať úctu a poďakovať za všetko, čo vykonal pre svoju vlasť.

Odpočívajte v pokoji, nech je Vám zem ľahká!
text a foto: J. Rohár

Verný sprievodca a priateľ Antona Bajdíka - predseda Oblv. SZPB Ružomberok Róbert Fajta.

Čestné občianstvo Banskej Bystrice Vladimírovi Strmeňovi

Vladimír Strmeň - čestný občan Banskej Bystrice.

Vo štvrtok 14. mája 2026 sa v Radničnej sieni Jána Cikkera na Námestí SNP v Banskej Bystrici uskutočnila slávnosť udeľovania výročných cien mesta za rok 2025. Primátor mesta Ján Nosko pri tejto príležitosti ocenil osobnosti a kolektívy, ktoré svojou dlhoročnou prácou, obetavosťou, talentom a občianskym prístupom významne prispeli k rozvoju mesta a spoločenského života.

Popri Cene mesta a Cene primátora bola udelená aj najvyššia pocta mesta – Čestné občianstvo mesta Banská Bystrica. Mestské zastupiteľstvo ju za rok 2025 udelilo vojnovému veteránovi a priamemu účastníkovi Slovenského národného povstania Vladimírovi Strmeňovi.

Ocenenie získal za mimoriadny prínos k uchovávaniu odkazu Slovenského národného povstania, celoživotnú kultúrnu a hudobnú činnosť a za neúnavné odovzdávanie historických skúseností mladým generáciám. Ako štrnásťročný sa zapojil do Povstania a jeho životný príbeh je dodnes živým svedectvom odvahy, obetavosti a lásky k vlasti.

Aj vo vysokom veku zostáva aktívny a pravidelne sa stretáva so žiakmi a študentmi, ktorým približuje udalosti druhej svetovej vojny, význam protifašistického odboja a hodnoty slobody, mieru a vlastenectva. Jeho rozprávanie, založené na osobnej skúsenosti, má pre mladú generáciu nenahraditeľnú hodnotu.

Vladimír Strmeň patrí medzi najvýraznejšie osobnosti, ktoré sa dlhodobo zasadujú o zachovanie historickej pamäti a úcty k tým, ktorí bojovali za slobodu našej vlasti. Svojím životom a verejným pôsobením je príkladom občianskej statočnosti a vernosti ideálom, za ktoré bojovala generácia Slovenského národného povstania.

Za Oblastnú organizáciu SZPB v Banskej Bystrici mu v mene všetkých členov srdečne blahoželáme k tomuto významnému oceneniu a želáme ešte veľa zdravia, životnej energie a radosti. Nech nás jeho optimizmus, životná múdrosť a ľudskosť aj naďalej povzbudzujú v našom úsilí o zachovanie historickej pravdy, úcty k hrdinom a budovanie spoločnosti založenej na mieri a porozumení.

Vladko, zo srdca gratulujeme a prajeme veľa zdravia!

text a foto: Jana Borgulová

Vojnový veterán Július Molitoris oslávil 99. narodeniny

Július Molitoris sa narodil 13. mája 1927 v Klenovci a v súčasnosti žije v Bratislave. Patrí k posledným žijúcim účastníkom Slovenského národného povstania, ktorí svojím životným príbehom pripomínajú odvahu generácie bojujúcej proti fašizmu.

Základnú školu navštevoval v rodnom Klenovci, gymnaziálne štúdiá absolvoval v Tisovci a Rimavskej Sobote, kde v roku 1946 zmaturoval. Druhá svetová vojna ho zastihla ako študenta gymnázia. S udalosťami Povstania sa stretol už v polovici augusta 1944, keď sa v regióne šíрили správy o očakávanom príchode paradesantných jednotiek.

Tak ako mnohí jeho rovesníci, aj on sa v roku 1944 prihlásil do armády. Zo študentov bol v Hnúšti vytvorený študentský oddiel, ktorý bol nasadený na obranné boje pri Rimavskej Bani. Po obsadení Hnúšte a Tisovca nemeckými vojskami sa zapojil do ilegálneho odboja. Bol zaradený do 6. partizánskeho oddielu Mastek v partizánskej brigáde Jánošík pod velením Samuela Hrivnáka. Keďže bol ešte nepnoletý, spolu s ďalšími mladými bojovníkmi pôsobil v strážnom oddiele.

V októbri 1944 sa zúčastnil bojov v oblasti Hnúšte, keď nemecké jednotky postupovali od Rimavskej Soboty proti povstaleckým pozíciám. Po ústupe sa jednotka presunula do Klenovských vrchov. V decembri 1944 bol z partizánskeho oddielu prepustený pre vážne ochorenie. Počas pobytu u starých rodičov v Klenovci

ho 31. decembra 1944 zajali a odviezli do pracovného tábora v Tisovci. Tam bol internovaný do 20. januára 1945. Pri presune tábora smerom na Zvolen sa mu podarilo utiecť a až do oslobodenia sa ukrýval v nemocnici v Likieri.

Po vojne získal osvedčenie účastníka odboja č. 255/1946 a začal študovať žurnalistiku v Bratislave. Postupne sa vypracoval na vedúceho redaktora v Slovenskej akadémii vied a neskôr sa stal riaditeľom vydavateľstva Obzor. Ako stúpenec reforiem Alexandra Dubčeka nesúhlasil s okupáciou Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968, čo sa stalo dôvodom jeho odvolania z vedúcej funkcie.

Následne pôsobil ako editor kalendára Priateľ rodiny, ktorý bol obľúbený najmä medzi staršou generáciou čitateľov. Dlhé roky sa aktívne angažoval v Historicko-dokumentáčnej komisii pri Oblastnom výbore SZPB v Rimavskej Sobote. Zhromažďoval materiály o odboji v regióne, zasadzoval sa za ochranu pamätníkov a uchovávanie historickej pamäti. Aj po roku 1990 zostal aktívnym publicistom a pravidelne prispieval do Rimavských zvestí a Klenovských novín. Je tiež autorom publikácie Malá vlastiveda o Klenovci.

Július Molitoris je držiteľom viacerých vojenských, štátnych a zväzových vyznamenaní za svoju odbojovú činnosť a celoživotnú prácu v prospech zachovávanía odkazu Slovenského národného povstania.

Na otázku, prečo sa ako mladý človek rozhodol zapojiť do Povstania, odpovedal:

„Viem, dalo sa ostať doma. Neriskovať, nebojovať. Ale ako by som sa sám na seba pozeral nasledujúce desaťročia? Ja aj dnes verím mladým statočným ľuďom. Napríklad takým, čo sa neboja ozvať proti hlupákovi, ktorí by chceli

meniť dejiny nášho protifašistického odboja. A aj takým, ktorí chcú našu krajinu úprimne ľahať dopredu.“

Pri príležitosti jeho 99. narodenín mu prajeme predovšetkým pevné zdravie, životný optimizmus a ešte mnoho pokojných rokov v kruhu rodiny a priateľov.

Vážený pán Molitoris, ďakujeme za Vašu službu vlasti a za všetko, čo ste vykonali pre zachovanie odkazu Slovenského národného povstania.

text: A. Horváth, foto: R. Zimányi

Július Molitoris.

Naši spojenci si vybrali hanbu, a mali vojnu

Na pietnom akte pri príležitosti 81. výročia víťazstva nad fašizmom

„Druhá svetová vojna sa nezačala náhodou, ale pre naivitu a ľahostajnosť. Svet sa v roku 1935 len nečinne prizeral, keď Taliansko napadlo Habeš,“ začal svoj príhovor spamäti na Slavíne pri príležitosti 81. výročia víťazstva nad fašizmom nový podpredseda SZPB Marián Kéry.

Delegácia SZPB.

„Naši spojenci, Daladier za Francúzsko a Chamberlain za Veľkú Britániu, ktorí nám mali garantovať bezpečnosť, v Mníchove 30. septembra 1938 naivne súhlasili s Hitlerovým plánom na odstúpenie výraznej časti územia ČSR Nemecku. Winston Churchill to vtedy okomentoval veľmi výstižne: Francúzi a Briti dostali na výber medzi vojnou a hanbou. Vybrali si hanbu, a budú mať vojnu.“

Neslýchané počty obetí

„Nemôžem ani nechcem zabudnúť na tých, čo prišli mier a oslobodili územie Slovenska,“ pokračoval predseda Zahraničného výboru NR SR za Smer-SSD, ktorý v sebe nezaprel svoju pôvodnú profesiu – učiteľa dejepisu. „Boli to najmä vojaci Červenej armády, ktorých tu padlo vyše 65-tisíc (6 845 je pochovaných na Slavíne), a Rumunskej kráľovskej armády. Viac ako 10 500 z nich prišlo o život pri oslobodzovaní slovenských miest a obcí. Bok po boku s nimi bojovali vojaci Čs. armádneho zboru pod vedením Ludvíka Svobodu, partizáni a vojaci, ktorí sa pridali k povstalcem.“

Marián Kéry pripomenul, že Sovietsky zväz priniesol v 2. svetovej vojne najväčšie obete – 27 miliónov mŕtvych vojakov a civilistov. Na záver zdôraznil: „Mier nie je darom z nebies, no výsledkom našej pamäte a zodpovednosti. Poučme sa z histórie, kým nie je neskoro. Nedovoľme, aby naivita a ľahostajnosť opäť otvorili dvere vojnovému besneniu. Mier nie je všetkým, ale bez mieru je všetko ničím.“

Nenechajme sa zmanipulovať pomýlenou ideológiou

„Dnešný deň je pripomienkou toho, kam až môže zájsť ľudská spoločnosť, ak sa nechá zmanipulovať pomýlenou ideológiou,“ vyhlásil o. i. vo svojom prejave predseda strany Hlas SD a minister vnútra Matúš Šutaj Eštok.

„Obzvlášť v tento deň musíme povedať jasné nie všetkým, ktorí sa snažia nacistický režim obhajovať alebo sa dokonca stotožňujú s jeho presvedčením. Rovnako však musíme povedať nie aj tým, čo v mene nového moderného politického smerovania prekrúcajú dejiny a zľahčujú obeť tých, ktorí bojovali za oslobodenie Slovenska.“

Jediný prítomný účastník odboja

Po pietnom akte kladenia vencov predniesla verše svojej priateľky Štefanie Pártošovej umelkyňa Ida Rapačová. Prítomní boli viacerí ministri, štátni tajomníci a poslanci NR SR za Smer a Hlas, ako aj členovia Klubu Nového Slova, Spoločnosti Ladislava Novomeského, Slovenskej asociácie žien, Mladých sociálnych demokratov, zástupcovia veľvyslanectiev Kazachstanu, Kuby, Číny, Slovinska, Ukrajiny, Azerbajdžanu, Izraela a ďalších krajín.

S delegáciou SZPB symbolicky položil veniec k mohyle padlých červenoarmejcov aj jediný prítomný priamy účastník SNP Branislav Tvarožek. Nechýbala ani starostka mestskej časti Karlova Ves Dana Čahojová, ktorá v jesenných komunálnych voľbách kandiduje na primátorku Bratislavy. Predseda Bratislavského samosprávneho kraja Juraj Droba (SaS) vystúpil s konštruktívnym prejavom: „Stojíme na mieste, ktoré nám pripomína odvahu ľudí, ktorí sa postavili zlu, nenávisti a totalite. Za každým menom, ktoré tu je zapísané, je konkrétny ľudský príbeh.“

Predstavitelia PS položili kvety k hrobu neznámeho vojaka na Rázusovom nábreží.

text: Martin Krno, foto: Branislav Balogh a výber zo sociálnych sietí

Pohľad na Slavín.

Branislav Tvarožek a Marián Kéry.

Odovzdanie ocenenia.

Zaslúžené ocenenie členovi ZO SZPB

Dňa 8. mája 2026 sa pri príležitosti osláv Dňa víťazstva nad fašizmom v Gemerskej Polome za účasti vedenia obce a členov Oblastného výboru SZPB v Rožňave uskutočnilo slávnostné odovzdanie Ďakovnej plakety Adrianovi Gallovi a Samuelovi Sebastianovi Očkalkovi. Ocenenie získali za dlhodobé prezentovanie a popularizáciu historických udalostí spojených so Slovenským národným povstaním, ako aj za objasňovanie významných faktov týkajúcich sa oslobodzovania obce Gemerská Poloma a regiónu Gemer.

Pri tejto príležitosti sa uskutočnil aj symbolický krst knihy Keď nebo zaplakalo – vrch Flós 16. októbra 1944, ktorej autorom je Adrian Gallo. Krstnými rodičmi publikácie boli dlhoroční členovia SZPB Viktor a Helena Demkovci z Gemerskej Polomy. Knihu symbolicky pokrstili hrst'ou zeme z miesta leteckej tragédie, pri ktorej zahynuli členovia posádky sovietskeho dopravného lietadla Li-2 a príslušníci 2. samostatnej československej paradesantnej brigády.

Viac ako tridsať prítomných občanov a členov SZPB zablahoželo autorovi 385-stranovej publikácie a poďakovalo mu za viac ako trojročnú prácu pri spracovaní tejto vý-

znamnej historickej témy.

Mimoriadne dojímavým momentom slávnosti bolo vystúpenie viac ako osemdesiatročnej Zuzany Hanuštiakovej, členky miestnej ZO SZPB a dcéry priameho účastníka SNP. Bývalá učiteľka Adriana Galla mu venovala vlastnú báseň, ktorú osobne zarecitovala a odovzdala svojmu bývalému žiakovi.

Vo svojom vystúpení uviedla:

„Ako občan, ale aj ako pedagóg som pyšná na svojho žiaka, ktorý svojou prácou prinavrátil tomuto regiónu spomienky na udalosti pred viac ako 81 rokov dnešným generáciám.“

text a foto: Ing. Milan Malček

Deň víťazstva - 9. máj na Slavíne

Hoci sa na Slovensku výročie ukončenia druhej svetovej vojny oficiálne pripomína 8. mája, pre mnohých ľudí zostáva symbolom víťazstva nad fašizmom aj 9. máj. Práve v tento deň totiž nadobudla účinnosť bezpodmienečná kapitulácia nacistického Nemecka a v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu sa stal Dňom víťazstva. Tradičné spomienkové zhromaždenie pri tejto príležitosti zorganizovalo na bratislavskom Slavíne Veľvyslanectvo Ruskej federácie v Slovenskej republike. Vysoká účasť verejnosti pritom potvrdila, že spomienka na tento dátum zostáva medzi občanmi Slovenska stále živá.

Delegácia SZPB pri kladení vencov.

Kým podujatia 8. mája sa niesli najmä v znamení účasti oficiálnych delegácií, oslavy Dňa víťazstva 9. mája prilákali na Slavín veľké množstvo bežných občanov. Medzi účastníkmi nechýbali rodiny s deťmi, seniory, mladí ľudia, predstavitelia spoločenských organizácií, zástupcovia politických strán a hnutí ani krajské spolky pôsobiace na Slovensku.

Podujatia sa zúčastnili predstavitelia diplomatických misií Ruskej federácie, Bieloruska, Kazachstanu a Čínskej ľudovej republiky. Slovenský zväz protifašistických bojovníkov zastupovala delegácia vedená podpredsedami SZPB Mariánom Kérym a Jánom Rohárom.

Pohľad na účastníkov spomienky na Slavíne.

Marián Kéry sa podujatia zúčastnil spolu so svojou dcérou. Súčasťou delegácie bola aj tajomníčka SZPB Katarína Malíková a členovia základných organizácií SZPB z Bratislavy, Trenčína a ďalších miest Slovenska.

Úvodnou časťou podujatia bolo kladenie vencov a kvetov pri Pamätníku sovietskych vojakov. Delegácia SZPB položila veniec a vzdala úctu všetkým, ktorí položili svoje životy v boji proti fašizmu. K pamätníku následne položili vence aj zástupcovia diplomatických misií, spoločenských organizácií a ďalší účastníci zhromaždenia.

Po pietnom akte nasledovala slávnostná časť s príhovormi hostí. Veľvyslanec Ruskej federácie v Slovenskej republike

Sergej Andrejev pripomenul obrovské obete druhej svetovej vojny a zdôraznil, že Deň víťazstva zostáva pre milióny ľudí sviatkom spojeným s pamiatkou na ich predkov, ktorí bojovali proti nacizmu. Vyzdvihol význam zachovávanie historickej pravdy a odovzdávania pamäti o vojne ďalším generáciám.

Predseda Slovensko-ruskej spoločnosti Ján Čarnogurský vo svojom vystúpení pripomenul obeť vojakov Červenej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní Slovenska a Európy. Zdôraznil, že víťazstvo nad nacizmom patrí medzi najvýznamnejšie udalosti moderných dejín a že úcta k tým, ktorí zaň zaplatili vlastnými

životmi, zostáva morálnou povinnosťou súčasných generácií. Zároveň upozornil na potrebu zachovávať historickú pamäť a odmietat snahy o prekrúcanie výsledkov druhej svetovej vojny.

Predsedička Koordinačnej rady ruských krajanov na Slovensku Natália Balanová vo svojom príhovore zdôraznila osobný rozmer Dňa víťazstva. Pripomenula, že takmer každá rodina si dodnes nesie vlastnú spomienku na vojnu, svojich padlých či veteránov. Vyzdvihla potrebu zachovávať nielen historické fakty, ale aj ľudský odkaz generácie, ktorá priniesla obrovské obete v boji proti nacizmu.

V príhovoroch opakovane zaznela výzva na zachovávanie historickej pamäti, odmietanie prekrúcovania dejín a pokračovanie

čovanie v starostlivosti o vojnové hroby. Rečníci sa zhodli, že pamiatka na víťazstvo nad fašizmom musí zostať živou súčasťou spoločenského vedomia aj pre budúce generácie.

Po skončení oficiálneho programu sa účastníci zapojili do tradičného pochodu Nesmrtný pluk, ktorým si pripomenuli svojich príbuzných a predkov bojujúcich počas druhej svetovej vojny. Pochod sa stal symbolickým vyjadrením úcty generácii víťazov a nadviazal na dlhoročnú tradíciu osláv Dňa víťazstva.

Príhovor ruského veľvyslanca.

Recepcia pri príležitosti Dňa víťazstva

Oslavám Dňa víťazstva predchádzala 7. mája slávnostná recepcia organizovaná Veľvyslanectvom Ruskej federácie v Slovenskej republike v hoteli Bôrik v Bratislave. Podujatia sa zúčastnili predstavitelia diplomatického zboru, spoločenských organizácií, kultúrnych inštitúcií, cirkví, zástupcovia politických strán a hnutí, poslanci Národnej rady Slovenskej republiky i ďalší hostia verejného života. Medzi prítomnými nechýbal podpredseda Národnej rady SR Tíbor Gašpar ani ďalší predstavitelia verejného a politického života.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov na recepcii zastupovali podpredsedovia SZPB Marián Kéry a Ján Rohár. Vo svojom príhovore veľvyslanec Ruskej federácie v Slovenskej republike Sergej Andrejev pripomenul, že víťazstvo nad nacizmom bolo výsledkom spoločného úsilia národov protihitlerovskej

koalície. Poukázal na obrovské ľudské obete druhej svetovej vojny a pripomenul, že pri oslobodzovaní Slovenska padlo viac ako 65-tisíc vojakov Červenej armády. Zároveň ocenil starostlivosť o vojnové hroby a pietne miesta na Slovensku a zdôraznil význam zachovávanie historickej pravdy pre budúce generácie. Upozornil tiež, že národy, ktoré zabúdajú na svoju minulosť, riskujú opakovanie tragických chýb dejín.

Veľvyslanec sa vo svojom vystúpení venoval aj obrovským stratám, ktoré priniesla druhá svetová vojna, a pripomenul utrpenie miliónov civilných obetí nacistického teroru, koncentračných táborov a represálií. Zdôraznil potrebu zachová-

vania pamiatky na všetky obete vojny a odovzdávania historickej pamäti mladším generáciám.

V rámci podujatia sa uskutočnilo aj krátke stretnutie zástupcov SZPB s veľvyslancom Sergejom Andrejevom. Predstavitelia zväzu poďakovali za pozvanie nového vedenia SZPB na recepciu a zároveň ponúkli možnosť návštevy sídla SZPB a ďalšieho rozvoja vzájomných kontaktov.

SZPB je pripravený aj pod novým vedením aktívne rozvíjať vzťahy s Ruskou federáciou a ruskými veteránskymi, spoločenskými a historickými organizáciami, nakoľko si uvedomujeme historickú úlohu národov bývalého Sovietskeho zväzu pri porážke fašizmu a oslobodení Slovenska. Práve vojaci Červenej armády priniesli na naše územie slobodu za cenu obrovských obetí, na ktoré nesmieme zabudnúť ani po viac ako ôsmich desaťročiach.

foto: L. Skrak, L. Mrázová, J. Rohár

Delegácia SZPB s veľvyslancom RF.

Partizánska lúka ako náhrada za Malý Slavín

Na Partizánskej lúke sa 13. mája uskutočnil 34. ročník Pochodu na Malý Slavín venovaný príslušníkom Červenej armády Nikolajevovi I. Jefimuškinovi a Ivanovi S. Gorjunovovi, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy 4. apríla 1945.

Delegáciu SZPB viedol Marián Kéry.

Spoločná fotografia pri pamätníku.

Prečo sa tradičné podujatie nekonalo v lesoch nad Račou, ale na Železnej studničke? Žiaľ, zopakovala sa situácia z minulých rokov, keď organizátori z Klubu Nového slova, Oblastného výboru SZPB Bratislava, miestnej organizácie strany Smer – SSD a hnutia Socialisti.sk nenašli riešenie, ktoré by umožnilo uskutočniť podujatie priamo na Malom Slavíne. Situáciu navyše skomplikovala aj novelizácia environmentálnych predpisov, podľa ktorých si prejazd autobusom v blízkosti chráneného územia vyžaduje osobitné povolenia.

Našťastie, po daždivých dňoch vyšlo účastníkom podujatia priaznivé počasie.

Pri ošumelom pamätníku SNP

Účastníci sa v slávnostnom sprievode pod zástavou SZPB presunuli k pamätníku SNP na Partizánskej lúke. Po položení vencov a zaznení štátnej hymny otvoril spomienkové zhromaždenie podpredseda Klubu Nového slova a člen Oblastného výboru SZPB Bratislava Martin Krno.

Pripomenul, že tradíciu pochodu založil pred 34 rokmi Milan Ftáčnik, neskorší primátor Bratislavy. Spomenul aj dlho-

ročného predsedu Klubu Nového slova prof. Jozefa Lysého, ktorý sa významnou mierou zaslúžil o rozvoj tejto tradície.

Chráňme historickú pravdu

Predseda Zahraničného výboru NR SR a podpredseda SZPB Marián Kéry sa vo svojom vystúpení venoval historickým príčinám druhej svetovej vojny, nebezpečenstvu fašizmu a potrebe chrániť historickú pravdu aj v súčasnosti.

Tretí tajomník Veľvyslanectva Ruskej federácie Nikita Byčkov poďakoval prítomným za zachovávanie pamiatky padlých vojakov Červenej armády.

Predseda Klubu Nového slova Alexander Piekov vo svojom príhovore pripomenul, že oslobodenie prinieslo Slovensku nielen slobodu, ale aj povojnový hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj.

Po oficiálnej časti nasledovalo tradičné spoločenské stretnutie účastníkov pri guláši a občerstvení. Mnohí sa stretávajú práve na tomto podujatí iba raz do roka, a preto nechýbali ani dlhé priateľské rozhovory.

Hádam o rok bude inak

O tri dni neskôr, 16. mája, absolvovala skupina prevažne mladých antifašistov okolo predsedu hnutia Socialisti.sk Artura Bekmatova turistický pochod priamo na Malý Slavín. Medzi účastníkmi nechýbal ani europoslanec Branislav Ondruš.

Pri pamätníku si uctili pamiatku dvoch

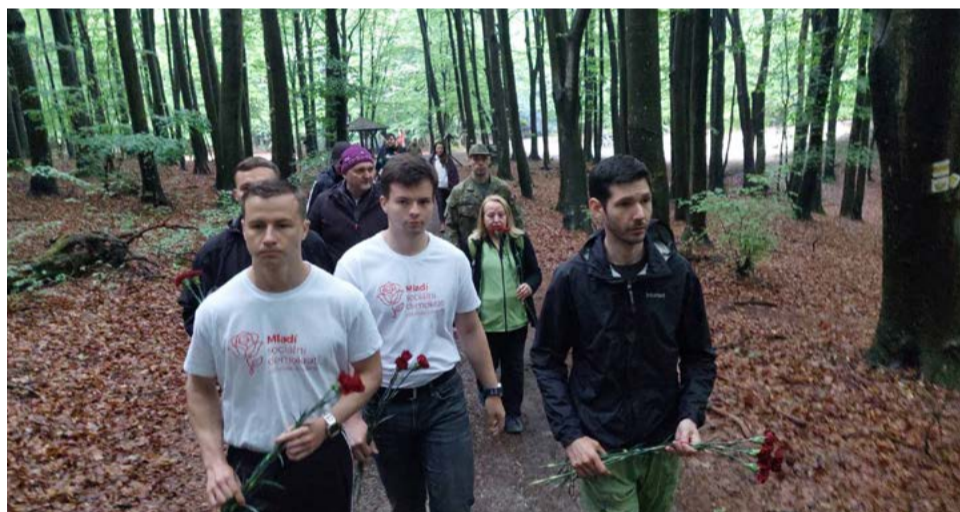
Braňo Ondruš na Malom Slavíne.

príslušníkov Červenej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy a boli pôvodne pochovaní na Malom Slavíne. Neskôr boli ich pozostatky prenesené na Slavín.

Ako vo svojom vystúpení pripomenul Artur Bekmatov, na niektoré udalosti netreba veľké tribúny ani tisícové davy. Stačí niekoľko ľudí, úcta k minulosti a vedomie, že za každým menom na pamätníku bol konkrétny človek so svojim životným príbehom. Osobitne ocenil účasť mladých ľudí, pretože historická pamäť pretrvá len dovtedy, kým ju bude mať kto odovzdať ďalším generáciám.

Účastníci veria, že v budúcom roku sa podarí nájsť riešenie a tradičný pochod sa opäť uskutoční priamo na Malom Slavíne, kde sa jeho tradícia pred viac ako tromi desaťročiami začala.

text: Martin Krno, foto: Ján Rohár

Kvety položili aj Mladí sociálni demokrati.

Spomienka na obeť vojen v Pohorelej

Kladenie vencov v Pohorelej.

Dňa 10. mája 2026 si obyvatelia Pohorelej pri pamätníku padlých v oboch svetových vojnách uctili pamiatku všetkých obetí vojnových konfliktov. Účastníci podujatia položili veniec, zapálili sviečky a poklonili sa občanom obce, ktorých mená sú vyryté na pamätnej tabuli, ako aj všetkým padlým vo vojnách.

Prítomných členov SZPB, občanov obce a starostku Pohorelej Ing. Janu Tkačíkovú privítal tajomník Oblastného výboru SZPB Brezno a podpredseda ZO SZPB Pohorelá Ján Šulej.

Súčasťou pietnej spomienky bol kultúrny program, ktorý obohatil prednes básne a vystúpenie mužskej speváckej skupiny pohorelských „chlopov“. Ich interpretácia

tradičných piesní, ktoré sa kedysi spievali pri odvodoch a odchodoch mužov do vojny, vytvorila silnú a emotívnu atmosféru. Mnohí prítomní sa spontánne pridali k spoločnému spevu.

Vo svojom príhovore podpredseda ZO SZPB pripomenul krutosť druhej svetovej vojny, v ktorej sa objavili nové zbrane s dovtedy nevídanou ničivou silou. Zdôraznil, že vojna si vyžiadala viac ako 55 miliónov obetí a mnohí ďalší zomierali ešte po jej skončení na následky zranení a zlých životných podmienok. Poukázal aj na rozsiahle ničenie miest a dedín a nedostatok základných životných potrieb.

Na záver podujatia zaznelo aj poďakovanie a blahoželanie všetkým matkám, starým mamám a prababičkám pri príležitosti ich sviatku, spolu s práním pevného zdravia a spokojnosti.

Ján Lakanda, predseda ZO SZPB Pohorelá

Skupinová snímka účastníkov.

Stará Ľubovňa oslavovala 81. výročie víťazstva nad fašizmom

Dňa 7. mája 2026 sa v Starej Ľubovni a Jarabine uskutočnili spomienkové a pietne podujatia pri príležitosti 81. výročia ukončenia druhej svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom v Európe. Účastníci si na pamätných miestach uctili pamiatku obetí vojny a hrdinov národnooslobodzovacieho boja.

So slávnostným príhovorom v Starej Ľubovni vystúpila prednostka Okresného úradu Mgr. Katarína Tomková, v Jarabine sa prítomným prihovoril predseda OblV SZPB Stará Ľubovňa Ing. Václav Homišan. Vo

svojich vystúpeniach zdôraznili význam mieru, slobody, demokracie a potrebu uchovávať historickú pravdu. Zároveň upozornili na nevyhnutnosť boja proti extrémizmu, neonacizmu a novodobým prejavom fašizmu.

Pri tejto príležitosti boli za svoju prácu a aktívne pôsobenie v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov ocenení viacerí členovia. Čestné uznanie získala Mgr. Ivana Šipošová, členka výboru ZO SZPB Stará Ľubovňa. Medailu M. R. Štefánika III. stupňa prevzal Pavol Zamiška, podpredseda OblV SZPB Stará Ľubovňa a starosta obce Kolačkov. Medailou za zásluhy pre

SZPB II. stupňa bol ocenený Ing. Štefan Petrus, tajomník ZO SZPB Šambron a starosta obce Šambron.

Spomienkových podujatí sa v hojnom počte zúčastnili aj deti a mládež z materských, základných a stredných škôl. O kultúrny program v Starej Ľubovni sa postarali žiaci ZUŠ Jána Melkoviča pod vedením Mgr. Márie Budzákovej. Dôstojný priebeh podujatia svojim vystúpením obohatili aj moderátorka PhDr. Lýdia Hričíková, Mgr. Katarína Ščigulínska prednesom básne, dychová hudba Ľubovnianska a vojaci 2. mechanizovanej brigády z Prešova.

Česť hrdinom – osloboditeľom, vojakom Červenej armády, Rumunskej armády a 1. československého armádneho zboru, partizánom i všetkým ďalším účastníkom národnooslobodzovacieho boja počas druhej svetovej vojny!

text a foto: Ing. Václav Homišan
predseda OblV SZPB Stará Ľubovňa

Pred pamätníkom.

Spomienkové zhromaždenie k 81. výročiu ukončenia druhej svetovej vojny

Dňa 7. mája 2026 si obyvatelia Brusna pripomenuli 81. výročie ukončenia druhej svetovej vojny v Európe. Pri miestnom pamätníku obetiam prvej a druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania sa uskutočnilo pietne zhromaždenie za účasti občanov obce, pracovníkov obecného úradu na čele so starostom Igorom Švecom, žiakov miestnej základnej školy a hostí z Oblastného výboru SZPB Brezno.

Po položení vencov vystúpil so slávnostným príhovorom predseda ZO SZPB v Brusne RSDr. Karol Uhrík. Vo svojom vystúpení pripomenul, že druhá svetová vojna bola najkrvavejším a najtragickjším konfliktom v dejinách ľudstva. Ľudia po jej skončení verili, že podobná tragédia sa už nikdy nebude opakovať.

Zároveň upozornil, že súčasné vojnové konflikty vo svete sú vážnym varovaním a pripomienkou krehkosti mieru. Zdôraznil potre-

bu dôsledne bojovať za zachovanie mieru, vzájomného porozumenia a úcty k ľudskému životu, pretože ďalší globálny vojnový konflikt by mohol mať katastrofálne následky pre celé ľudstvo.

Pietne zhromaždenie bolo dôstojnou spomienkou na všetkých, ktorí počas druhej svetovej vojny bojovali a obetovali svoje životy za slobodu a mier.

RSDr. Karol Uhrík
predseda ZO SZPB v Brusne

Spoločná fotografia študentov.

Návšteva Osvienčimu a Birkenau – silná lekcija histórie

Dňa 27. marca 2026 sa žiaci ôsmeho a deviatego ročníka Základnej školy v Plavnici zúčastnili vzdelávacej exkurzie do bývalého nacistického koncentračného a vyhladzovacieho tábora Auschwitz-Birkenau v Poľsku. Návšteva tohto pietneho miesta bola pre všetkých mimoriadne silným a emotívnym zážitkom, ktorý umožnil lepšie pochopiť tragické udalosti druhej svetovej vojny a hrôzy holokaustu.

Po príchode do areálu Auschwitz I žiakov privítali sprievodcovia, ktorí ich počas celej prehliadky oboznamovali s historickými faktami, ale aj s osudmi ľudí, ktorí v tábore trpeli a zomierali. Účastníci exkurzie prešli známou vstupnou bránou s nápisom „Arbeit macht frei“ a navštívili jednotlivé bloky s expozíciami dokumentujúcimi život väzňov, ich osobné predmety, fotografie i autentické svedectvá.

Mimoriadne silným momentom bola prehliadka miestností s vystavenými kuframi, topánkami, okuliarmi a ďalšími osobnými vecami obetí, ako aj návšteva miest popráv. Tieto priestory sa stali mementom neľudskosti nacistického režimu. Celú prehliadku spre-

vádzali ticho, rešpekt a hlboké zamyslenie.

Následne sa skupina presunula do Birkenau, najväčšieho vyhladzovacieho tábora nacistického systému. Rozľahlý areál s pozostatkami barakov, železničnou rampou a ruinami plynových komôr pôsobil desivo, no zároveň bol silným historickým svedectvom o tragédii státisícov nevinných ľudí.

Exkurzia zanechala v účastníkoch hlboký dojem a pripomenula dôležitosť uchovávaní historickej pamäti. Bola nielen doplnením vedomostí z dejepisu, ale predovšetkým silnou životnou skúsenosťou, ktorá viedla k zamysleniu nad významom empatie, tolerance, mieru a úcty k ľudskej dôstojnosti.

text a foto: V. Homišan

Spoločná fotografia pred pamätníkom.

Spoločná fotografia účastníkov.

V Dobrej Nive si pripomenuli 81. výročie konca druhej svetovej vojny v Európe

Vo štvrtok 7. mája 2026 si obyvatelia Dobrej Nivy pripomenuli ukončenie najväčšej a najtragickejšej vojny v dejinách ľudstva. Spomienkové podujatia pripravila Základná organizácia SZPB Dobrá Niva v spolupráci s obcou a miestnymi organizáciami.

Členovia ZO SZPB sa najskôr stretli na slávnostnej schôdzi, počas ktorej predseda organizácie Ján Slosiarik podrobne informoval prítomných o aktuálnej situácii v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov, o záveroch mimoriadneho

zjazdu, novozvolenom vedení organizácie a ďalšom smerovaní zväzu.

V diskusii sa hovorilo aj o pripravovaných podujatiach, najmä o spomienkovej akcii na Počúvadlianskom mlyne a účasti členov a sympatizantov na Partizánskej

prehliadke v Detve. Súčasťou stretnutia bolo aj blahoželanie jubilantom Karolovi Slúkovi, Renáte Mužíkovej a Milanovi Jakubíkovi pri príležitosti ich životných jubileí.

Po skončení schôdze sa účastníci presunuli k Pamätníku obetiam prvej a druhej svetovej vojny, kde sa uskutočnil slávnostný akt kladenia vencov.

Spomienka na ukončenie vojny sa v obci tradične spája aj s oslavami Dňa matiek. Po pietnom akte preto podujatie pokračovalo v Kultúrnom dome, kde vystúpili deti z Centra voľného času Slávik pri ZŠ s MŠ Juraja Slávika Neresnického a následne aj deti z materskej školy so svojím pásmom rozprávok. Ich vystúpenia boli poďakovaním mamám a starým mamám za starostlivosť, lásku a obetavosť.

Nasledujúci deň sa uskutočnila tradičná turistická spomienková akcia na miesto bojov druhej svetovej vojny. Podujatie sa organizuje od roku 2012, s výnimkou pandemického roku 2020. Tentoraz smerovala cesta účastníkov k Počúvadlianskemu mlynu pri obci Baďan v lokalite Klastava.

Práve na tomto mieste bola v novembri 1944 nemeckými jednotkami Edelweiss zlikvidovaná časť partizánskej skupiny Sitno. Dodnes sa tam nachádzajú zachované pozostatky mlyna a nové informačné prvky približujúce tragické udalosti, ktoré sa tu odohrali.

Pri pamätnej tabuli položili vence predstavitelia obcí Baďan, Beľuj, Počúvadlo a Dobrá Niva spolu s členmi SZPB. Po

zaznení štátnej hymny a príhovoroch hostí si účastníci spoločne zaspievali partizánske piesne a pieseň „Slovensko moje...“.

Podujatie pokračovalo spoločným posedením pri guláši a občerstvení. Priaznivé počasie prispelo k príjemnej atmosfére a účastníci ocenili možnosť stretnúť nových priateľov i spoznať ďalšie miesta späté s históriou protifašistického odboja. Zástupcovia Dobrej Nivy zároveň pozvali hostí na tradičný „Pochod vďaka“, ktorý sa v obci organizuje každoročne pri príležitosti jej oslobodenia 8. marca.

text a foto: Ján Slosiarik, predseda ZO SZPB Dobrá Niva

Pamätník v Dobrej Nive.

Spomienkové udalosti v Sabinove

Mesiac máj každoročne prináša členom a sympatizantom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov príležitosť dôstojne si pripomenúť ukončenie druhej svetovej vojny, koniec ľudského utrpenia a obrovských materiálnych škôd, ktoré vojna spôsobila.

Pietny akt v Sabinove.

Základná organizácia SZPB v Sabinove si 81. výročie ukončenia vojny pripomenula nielen pietnym aktom, ale aj besedou so študentmi 3. a 4. ročníka Gymnázia DSA v Sabinove, ktorá sa uskutočnila 6. mája 2026. Cieľom podujatia bolo priblížiť mladej generácii udalosti vojnových rokov 1939 – 1945 v Sabinove a ich dopad na obyvateľov i samotné mesto.

Besedu po dohode s vedením gymnázia viedol bývalý dlhoročný primátor mesta a súčasný predseda ZO SZPB Sabinov Ing. Peter Molčan. Študentov oboznámil s vojnovými udalosťami v meste, priebehom holokaustu, protifašistickým odbojom i oslobodením Sabinova. Súčasťou podujatia bola aj diskusia, počas ktorej mladých ľudí zaujali najmä informácie o rozsahu materiálnych škôd a vysokom počte obetí vojny.

Silný dojem vyvolali údaje o deportáciách židovských obyvateľov do koncentračných táborov a ich následnom usmrtení, najmä v Sobibore. Podľa dostupných údajov neprežilo vojnové utrpenie približne 450 občanov Sabinova.

Cieľom besedy bolo zároveň upozorniť mladú generáciu na nebezpečenstvo fašizmu, nenávisť a dehumanizáciu určitých skupín obyvateľstva aj v súčasnosti a zdôrazniť potrebu zachovávanía historickej pamäti.

Samotný pietny akt pri príležitosti 81. výročia ukončenia druhej svetovej vojny sa uskutočnil 7. mája 2026. Organizátormi podujatia boli ZO SZPB Sabinov, Mestský úrad Sabinov, Okresný úrad Sabinov a Mestské kultúrne stredisko v Sabinove. Slávnostný príhovor predniesol prednosta Okresného úradu Ladislav Maďar. Pietnej spomienky sa zúčastnili aj žiaci sabinovských základných škôl.

text a foto: Ing. Peter Molčan, predseda ZO SZPB Sabinov

Oslavy oslobodenia obce Valaská

V piatok 6. marca 2026 sa vo Valaskej uskutočnili spomienkové oslavy pri príležitosti 81. výročia oslobodenia obce počas druhej svetovej vojny. Na pietnom podujatí sa zúčastnili aj členovia Základnej organizácie SZPB vo Valaskej.

Členovia výboru SZPB spolu so zástupcami obce, predstaviteľmi štátnej správy a vedením základnej školy položili kytice kvetov k pamätníku padlým hrdinom Slovenského národného povstania a k pamätníku obetiam prvej a druhej svetovej vojny.

Kladenie vencov vo Valaskej.

Dôstojnú atmosféru pietneho aktu umocnili vystúpenia spevokolu Lipka a dychovej hudby Valaská. Súčasťou podujatia bolo aj sprievodné slovo a príhovor starostu obce, ktorý vo svojom vystúpení pripomenul význam zachovávanía historickej pamäti a úcty k obetiam vojny.

Spomienkové oslavy boli vyjadrením vďaky všetkým, ktorí bojovali za slobodu a mier, a zároveň pripomenutím potreby odovzdávať odkaz protifašistického boja ďalším generáciám.

text a foto: Ing. Peter Bánik, predseda ZO SZPB Valaská

Účastníci exkurzie po stopách minulosti.

Po stopách minulosti

Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Žiari nad Hronom uskutočnila niekoľko dní po slávnostnom zasadnutí a položení vencov k pamätníku Osloboditeľov poznávací zájazd po trase Badín – Kremnička – Banská Bystrica.

Prvou zastávkou bol Badín, kde si účastníci prezreli pamätník II. československej paradantnej brigády, ktorá mala počas Slovenského národného povstania v obci svoj štáb. Výpravu privítal starosta obce Mgr. Pavol Hric, ktorý prítomných oboznámil s históriou brigády, vznikom pamätníka i starostlivosťou oň. Zároveň pripomenul aj obnovený pamätník československých légii, ktoré po vzniku Československej republiky pomáhali oslobodzovať okolité územie od maďarskej Červenej armády rád.

Počas presunu sa účastníci zastavili aj pri Pamätníku obetí fašizmu v Kremničke. Na tomto pietnom mieste uskutočnila nacistická jednotka Einsatzkommando 14 v spolupráci s Pohotovostnými oddielmi Hlinkovej gardy v období od 5. novembra 1944 do 17. marca 1945 masové popravy civilistov a príslušníkov odboja. V masových hrobách bolo nájdených celkovo 747 obetí, pričom časť hrobov dodnes nebola

odkrytá. Ide o najväčší doložený vojnový zločin spáchaný na území Slovenska počas druhej svetovej vojny.

Účastníci zájazdu si pri pamätníku v tichosti uctili pamiatku zavraždených a položili kyticu k monumentu, ktorého autorom je významný slovenský architekt Samuel Jurkovič.

Hlavným cieľom zájazdu bolo Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Skupiny sa ujal fundovaný lektor, ktorý priblížil históriu výstavby budovy múzea, základné udalosti Slovenského národného povstania a predstavil viaceré zaujímavé artefakty z depozitára múzea. Veľký záujem vzbudilo aj moderné interaktívne centrum určené predovšetkým mladej generácii.

Organizátori zájazdu prejavili záujem aj o besedu s vojnovým veteránom Vladimírom Strmeňom, avšak dostali informáciu, že takéto stretnutia sú zabezpečované prioritne pre školskú mládež. Napriek tomu veria, že podobné stretnutie sa im v budúcnosti podarí zorganizovať.

V závere zájazdu účastníci využili voľný čas na prehliadku historického centra Banskej Bystrice, občerstvenie a spoločné neformálne stretnutia pri káve a koláči.

text a foto: Mgr. Lubomír Jančo,
predseda ZO SZPB Žiar nad Hronom

Dôstojná spomienka v Nitre

Spoločná fotografia pred pamätníkom v Nitre.

Oblasťná organizácia SZPB Nitra si uctila pamiatku hrdinov pri príležitosti 81. výročia ukončenia 2. svetovej vojny a Dňa víťazstva nad fašizmom položením vencov pri Pamätníku víťazstva pred Okresným úradom v Nitre.

Pietna spomienka na obete bojov s banderovskými skupinami

Dňa 17. mája 2026 sa vo Veľkej Lodine pri rieke Sopotnica uskutočnil jubilejný 20. ročník pietneho stretnutia venovaného pamiatke príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, ktorí padli v bojoch proti banderovským skupinám na východnom Slovensku po skončení druhej svetovej vojny.

Členovia SZPB pred pamätníkom.

Pamätník obetí banderovcov.

Podujatie sa konalo v rámci osláv 81. výročia víťazstva nad fašizmom. Pietne stretnutie sa uskutočnilo o 11.00 hod. pri pomníku padlých príslušníkov ZNB a bolo venované pamiatke príslušníkov bezpečnostných zložiek, ktorí zahynuli v bojoch s banderovskými skupinami.

Pietne stretnutie zorganizoval Klub českého pohraničia – Východné Slovensko Prešov v spolupráci s organizáciami SZPB Stropkov, Prešov, V. Olšava, Brusnica a Jakušovce za účasti hostí zo Slovenska i zahraničia.

Na podujatí sa zúčastnili aj členovia Klubu českého pohraničia z južných Čiech. Prítomní boli tiež zástupcovia Veľvyslanectva Ruskej federácie v Slovenskej republike, ktorí pri pamätníku položili veniec a vzdali hold príslušníkom československých bezpečnostných zložiek padlým v bojoch proti ozbrojeným skupinám UPA.

V rokoch po skončení druhej svetovej vojny zanechali prisluhovači nemeckých nacistov z takzvanej Ukrajinskej povstaleckej armády (UPA) svoju krvavú stopu aj na slovenskom území. V rokoch 1945 – 1947 využívali Československo ako tranzitné územie na ceste do Rakúska a Nemecka, kde sa nachádzali západné okupačné zóny. Hrozba vychádzajúca zo stúpcov Stepana Banderu a Romana Šuchevyča, ktorí vraždili obyvateľov slovenských a rusínskych obcí a dedín, bola odstránená až koncom 40. rokov. Pamätník vo Veľkej Lodine je venovaný jednej z posledných bitiek na tomto „povojnovom fronte“.

Za Oblasťnú organizáciu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Prešov sa pietneho aktu zúčastnili členovia základných organizácií č. 8, č. 10, Solivar, Zlatá Baňa, Ľubotice a Víťaz. Účastníci položili vence a kytice k pamätníku a tichou spomienkou si uctili pamiatku padlých.

Dôstojnú atmosféru podujatia umocnilo vystúpenie členky ZO SZPB Ľubotice Evy Hrabkovej, ktorá pri pamätníku zaspievala známu pieseň „Vstávaj, strana ogromnaja“ a vzdala tak hold všetkým bojovníkom proti fašizmu.

Pietne stretnutie opäť potvrdilo význam uchovávanía historickej pamäti a úcty k tým, ktorí položili svoje životy v boji za bezpečnosť a pokojný život povojnového Československa. Aj po desaťročiach zostáva ich obeta trvalou súčasťou našich dejín a pripomienkou toho, že sloboda a mier si vyžadujú odvahu, obetavosť a zodpovednosť.

text: redakcia s využitím podkladov ObIV SZPB Prešov
a Veľvyslanectva Ruskej federácie v SR, foto: Katarína Krakorníková a Eva Hrabková

Pochod vďaky na Velkej lúke pri Muráni

Intenzívna a nezameniteľná vôňa orgovánu je neodmysliteľne spätá s májom a prichádza práve v čase, keď si pripomínáme koniec druhej svetovej vojny. Aj preto sa orgován stal symbolom jari, mieru a vďaky za slobodu.

Spomienková slávnosť pri príležitosti 81. výročia ukončenia druhej svetovej vojny sa uskutočnila v lone prírody Národného parku Muránska planina, pri pamätníku na Velkej lúke. Toto miesto má významné historické poslanie, keďže lokalita „Krasová lúka“ počas Slovenského národného povstania slúžila ako záložné poľné letisko.

Podujatie zorganizovali ZO SZPB gen. Viesta Revúca, OO SMER – SD Revúca, OO SNS Revúca a mesto Revúca. Program otvoril Juraj Genčanský prednesom básne Milana Rúfusa Modlitba za mier. Následne jednotlivé organizácie, hostia a účastníci položili vence a kytice k pamätníku na znak úcty a vďaky všetkým obetiam vojny a bojovníkom za slobodu.

Účastníci pochodu vďaky.

K prítomným sa prihovorili poslanec Európskeho parlamentu Branislav Ondruš, poslanec NR SR Ing. Ivan Hazucha a primátor mesta Revúca Ing. Július Buchta. Vo svojich vystúpeniach zdôraznili význam zachovávanie historickej pamäti, mieru a úcty k odkazu protifašistického odboja.

Slávnostnú atmosféru podujatia umocnil Spevácky súbor seniorov Úsvit v sprievode harmoniky, ktorý svojím vystúpením pripomenul atmosféru vojnových rokov. Mimoriadne emotívnym momentom bolo vystúpenie plk. v. v. Vladimíra Strmeňa (97), ktorý v sprievode prezidenta UVV Pavla Marka priblížil

vlastné spomienky na vojnové udalosti. Jeho silné posolstvo rezonovalo medzi všetkými účastníkmi:

„Najdôležitejšie zo všetkého je mier.“

Súčasťou programu bola aj prezentácia vojenskej techniky a ukážky zbraní. Predstavili sa členovia Klubu vojenskej histórie Vepor a vojaci z Rožňavy pripravili guláš pre približne 300 účastníkov podujatia. Turistickí nadšenci využili príležitosť navštíviť Muránsky hrad alebo obdivovať výhľady z Poludnice.

Pochod vďaky bol predovšetkým hlbokou poklonou všetkým vojakom a civilistom, ktorí položili svoje životy v boji za slobodu. Zároveň bol príležitosťou uctiť si odvahu účastníkov protifašistického odboja, partizánov a príslušníkov spojeneckých armád, ktorí spoločnými silami oslobodzovali naše mestá a obce spod fašistickej okupácie.

Ďakujeme všetkým hrdinom, ktorí sa nebáli bojovať za našu slobodu a obeťovali svoje životy za to, aby sme dnes mohli žiť v mieri.

Česť ich pamiatke!

text a foto: Hilda Puterová, tajomníčka ZO SZPB gen. Viesta Revúca

Tajomstvo starého lesa priblížilo deťom odkaz protifašistického odboja

V mesiaci marec 2026 pripravila predsedníčka ZO SZPB Matiaška a pedagogická asistentka miestnej základnej školy Bc. Lenka Pavelicová pre žiakov zaujímavú vzdelávaciu aktivitu s názvom „Tajomstvo starého lesa“. Jej cieľom bolo priblížiť deťom primeranou a zrozumiteľnou formou udalosti spojené s protifašistickým odbojom počas druhej svetovej vojny.

Základom aktivity bol príbeh o odvahe, solidarite a vzájomnej pomoci ľudí, ktorí počas vojny ukrývali partizánov v lesoch a napriek veľkému riziku im poskytovali podporu. Hoci išlo o vymyslený príbeh, jeho obsah bol inšpirovaný skutočnými udalosťami a slúžil ako vhodný úvod do témy protifašistického odboja pre najmladších žiakov.

Po prečítaní príbehu nasledovala diskusia, počas ktorej sa deti zamýšľali nad významom odvahy, pomoci druhým a spolupráce medzi ľuďmi. Rozprávali sa o tom, kto boli partizáni, prečo bolo v období vojny potrebné zachovávať tajomstvá a akým spôsobom by samy pomohli ľuďom v núdzi. Svoje myšlienky vyjadrovali aj dopĺňaním vety: „Aj ja by som pomohol tak, že...“

Súčasťou programu bola aj aktivita venovaná tajným odkazom, ktoré si partizáni posielali. Deti lúštili jednoduché šifry a slovné prešmyčky, čím si hravou formou vyskúšali, ako mohla vyzeráť komunikácia v období vojny.

V závere sa žiaci venovali výtvarnej činnosti. Vymaľovali obrázky súvisiace s dejom príbehu a prostredníctvom kresby si upevňovali predstavu o živote ľudí ukrývajúcich sa v lesoch počas vojnových rokov.

Keďže sa v príbehu spomínalo aj pečenie chleba pre partizánov, organizátori prepojili rozprávanie s praktickou skúsenosťou. Deti si spoločne pripravili cesto a upiekli vlastný chlieb, ktorý sa stal symbolickým pripomenutím solidarity, pomoci a obyčajných skutkov, ktoré mali v ťažkých časoch veľký význam.

Aktivita bola pre žiakov príjemným spojením čítania, tvorivosti, spolupráce a nových zážitkov. Zároveň ukázala, že aj najmladšej generácii možno vhodnou formou priblížiť hodnoty odvahy, ľudskosti a odkazu protifašistického odboja.

text a foto: Lenka Pavelicová, predsedníčka ZO SZPB Matiaška

Deti aktivita veľmi zaujala.

Pred pamätníkom na Dargove

Pietna spomienka na Dargove

Dňa 8. mája 2026 o 14.00 hod. sa pri Pamätníku oslobodenia a víťazstva v Dargovskom priesmyku uskutočnila pietna spomienka pri príležitosti 81. výročia ukončenia druhej svetovej vojny v Európe a Dňa víťazstva nad fašizmom.

Členovia Oblastnej organizácie SZPB Trebišov si na tomto významnom pietnom mieste uctili pamiatku všetkých, ktorí bojovali a obeťovali svoje životy za slobodu, mier a porážku fašizmu.

Spoločnou spomienkou vyjadrili úctu, vďaku a rešpekt voči hrdinom, ktorí svojou obetavosťou prispeli k oslobodeniu našej vlasti a vytvorili predpoklady pre život v mieri pre ďalšie generácie.

Ich odkaz zostáva aj po 81 rokoch živou pripomienkou toho, že sloboda a mier nie sú samozrejmosťou a je potrebné ich neustále chrániť a zveľaďovať.

text a foto: A. Gergely

Spomienka na Deň víťazstva vo Veľkej Lomnici

Účastníci spomienky.

Stráž v dobových uniformách.

Dňa 7. mája 2026 si občania Veľkej Lomnice, žiaci Základnej školy vo Veľkej Lomnici a členovia folklórneho súboru Galganečka pripomenuli 81. výročie ukončenia druhej svetovej vojny pri pomníku padlých partizánov na miestnom cintoríne.

Pietny akt sa začal štátnou hymnou a prednesom úvodnej básne v podaní žiačky miestnej základnej školy. K prítomným sa následne prihovril starosta obce Veľká Lomnica Mgr. Peter Duda, ktorý vo svojom vystúpení pripomenul význam historickej pamäti a odkazu druhej svetovej vojny.

Vo svojom príhovore okrem iného zdôraznil, že „pamäť spoločnosti sa s pribúdajúcimi rokmi akoby zmenšovala. Pamätníkov vojny ubúda a mladá generácia zabúda.“ Zároveň pripomenul nehynúce činy a obeť bojovníkov druhej svetovej vojny, ktorí nasadili a obetovali svoje životy za slobodu a mier pre budúce generácie.

Súčasťou pietnej spomienky bolo aj položenie kytice vďaka k pamätníku padlých. Podujatie sa ukončilo prednesom básne a hymnickou piesňou, ktoré dôstojným spôsobom uzavreli spomienku na obeť vojny a víťazstvo nad fašizmom.

text a foto: František Pompura

Levoča si pripomenula 81. výročie oslobodenia a Deň víťazstva nad fašizmom

Dňa 7. mája 2026 si mesto Levoča, Okresný úrad Levoča, Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Levoči, občania mesta a študenti miestnych škôl pripomenuli 81. výročie oslobodenia Československa a Deň víťazstva nad fašizmom.

Spomienkové podujatie sa uskutočnilo pri pamätníku padlých na Námestí Majstra Pavla. Jeho súčasťou bolo slávnostné kladenie venčov a uctenie si pamiatky všetkých, ktorí bojovali a obetovali svoje životy za slobodu a mier.

V úvode podujatia zaznela báseň v podaní predsedníčky Mestskej organizácie Únie žien Slovenska Gabriely Marešovej. Následne sa prítomným prihovrili prednosta Okresného úradu Levoča Ing. Slavomír Kravčák a primátor mesta Levoča Ing. Miroslav Vilkovský. Vo svojich vystúpeniach zdôraznili význam zachovávanía historickej pamäti a odkazu generácie, ktorá sa postavila proti fašizmu.

Po slávnostnom akte sa členovia ZO SZPB a pozvaní hostia presunuli do Domu opatrovateľskej služby, kde sa konala slávnostná členská schôdza Základnej organizácie SZPB v Levoči. So slávnostným príhovorom vystúpil predse-

da organizácie Ing. Peter Hromják. V ďalšom programe odznela informácia o záveroch XIX. mimoriadneho zjazdu SZPB, ktorý sa uskutočnil v Banskej Bystrici. Predseda organizácie zároveň slávnostne odovzdal novým členom členské preukazy SZPB.

Schôdza pokračovala živou diskusiou o aktuálnych otázkach činnosti zväzu a možnostiach ďalšieho

rozvoja organizácie. Medzi hosťami bol aj poslanec Prešovského samosprávneho kraja Miloslav Repaský.

Podujatie sa nieslo v dôstojnej atmosfére úcty k obetiam vojny a pripomenulo význam odkazu víťazstva nad fašizmom pre súčasné i budúce generácie.

text a foto: Juraj Faltin, člen výboru ZO SZPB v Levoči

Pietny akt v Levoči.

Pamätná tabuľa v Preseľanoch

Starosta obce Preseľany v okrese Topoľčany Mgr. Daniel Šiška sa dlhodobo venuje zvelaďovaniu obce a zachovávaní jej historickej pamäti. V rámci rekonštrukcie budovy obecného úradu, ktorú obec realizovala so súhlasom obecného zastupiteľstva, bola obnovená aj pamätná tabuľa venovaná občanom obce, ktorí zahynuli počas druhej svetovej vojny.

Na pamätnej tabuli sú uvedené mená obetí vojny, ktorých osudy zostávajú aj po desaťročiach silným svedectvom doby.

Štefan Gál bol známy svojím odporom voči gestapu a odvážnymi protifašistickými postojmi. Pre svoje postoje bol zavraždený.

Viliam Adler pochádzal zo židovskej rodiny Adlerovcov, ktorá sa počas vojny rozptýlila po svete. Po tom, čo bol Viliam odvečený fašistami na neznáme miesto, sa už nikto z rodiny do Preseľan nevrátil.

Rudolf Košovan vlastnil mlyn a odmietol vydať múku fašistom. Po jeho odvážnom postoji si po neho v noci prišli a odviekli ho. Domov sa už nikdy nevrátil.

Nová pamätná tabuľa v Preseľanoch.

Michal Mocný bol 23-ročný partizán Slovenského národného povstania, ktorý absolvoval parašutistický výcvik v Kyjeve. Dňa 24. apríla 1945 mal spolu so svojimi spolubojovníkmi zoskočiť v oblasti Českomoravskej vrchoviny pri obciach Cotkytle a Strážná. Krátko pred koncom vojny ho však zajali príslušníci Hitlerjugend, ktorí ho umučili a okradli o osobné veci i dokumenty jeho druhov. Obyvatelia obce Cotkytle mu po vojne postavili náhrobný kameň a jeho pozostatky boli neskôr prevezené do rodných Preseľan, kde odpočívajú na miestnom cintoríne.

Slávnostné znovuoživenie obnovej pamätnej tabule sa uskutočnilo symbolicky 8. mája. Obec pri organizovaní podujatia spolupracovala s Oblastnou organizáciou SZPB v Nitre, ktorá pomohla aj s prípravou programu.

Spomienkového aktu sa zúčastnili rodinní príslušníci obetí, predstavitelia samosprávy, podpredseda Nitrianskeho samosprávneho kraja, poslanci obecných a mestských zastupiteľstiev, príslušníci Hasičského a záchranného zboru, Armády SR, členovia židovskej obce na Slovensku, venconosiči i občania obce.

Za Oblastnú organizáciu SZPB Nitra sa podujatia zúčastnila delegácia vedená predsedníčkou oblastnej organizácie PhDr. Elenou Novotnou, PhD., tajomníčkou Annou Zabákovou a členmi základných organizácií SZPB z Nitry a Topoľčan.

text a foto: Anna Zabáková

„Medzníky 2. svetovej vojny“ v Starej Ľubovni

Oblasťný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Starej Ľubovni zorganizoval 12. ročník vedomostnej súťaže „Medzníky 2. svetovej vojny“, určenej pre žiakov deviatych ročníkov základných škôl a žiakov kvarty osemročného gymnázia v okrese Stará Ľubovňa.

Súťaž bola zameraná na dejiny druhej svetovej vojny, Slovenského národného povstania a regionálne dejiny tohto obdobia v súlade s učebnými osnovami a dostupnou regionálnou literatúrou. Súťažili trojčlenné družstvá jednotlivých škôl, pričom boli hodnotené aj individuálne výsledky žiakov.

Podujatie sa uskutočnilo 24. apríla 2026 v Centre voľného času v Starej Ľubovni za organizačného zabezpečenia členov predsedníctva OblV SZPB a za účasti učiteľov dejepisu. Do súťaže sa zapojilo deväť základných škôl a Gymnázium Terézie Vansovej v Starej Ľubovni.

Súťažiaci preukázali veľmi dobré vedomosti z oblasti dejín druhej svetovej vojny, Slovenského národného povstania

i regionálnej histórie, čo svedčí o ich záujme o poznávanie historických udalostí a ich odkazu pre súčasnosť.

Výsledky súťaže

Jednotlivci

1. miesto – Emma Sivul'ková
(ZŠ Komenského, Stará Ľubovňa)

2. miesto – Matko Škvára
(ZŠ s MŠ Kamienska)

3. miesto – Július Lichvár
(ZŠ s MŠ Kamienska)

Družstvá

1. miesto – ZŠ Komenského
Stará Ľubovňa

(Emma Sivul'ková, Tobias Ciesarik,
Nina Chovancová)

2. miesto – ZŠ s MŠ Kamienska

Spoločná fotografia po skončení súťaže.

(Marko Škvára, Július Lichvár,
Matej Bukovič)

3. miesto – ZŠ s MŠ Jarabina
(Lukáš Derevjanik, Gabriela Kovalčíková,
Lukáš Saloň)

Predsedníctvo OblV SZPB v Starej Ľubovni, na čele s predsedom Ing. Václavom Homišanom a tajomníčkou Oľgou Sopkovou, vyjadruje poďakovanie riaditeľom škôl a učiteľom dejepisu za prí-

pravu žiakov, riaditeľke Centra voľného času za vytvorenie vhodných podmienok na priebeh súťaže, predsedovi historicko-dokumentačnej komisie OblV SZPB Ladislavovi Šlachtovskému za prípravu súťažných otázok, ako aj Ľubovnianskemu múzeu a Okresnému úradu Stará Ľubovňa za podporu podujatia.

Ing. Václav Homišan
predseda OblV SZPB Stará Ľubovňa

Vítazi a organizátori súťaže na spoločnej fotografii.

Na Kežmarskom hrade sa súťažilo

Dňa 15. mája 2026 sa na Kežmarskom hrade uskutočnilo finále 18. ročníka vedomostnej súťaže „Medzníky 2. svetovej vojny“ pre okresy Poprad a Kežmarok, ktoré zorganizoval Oblasťný výbor SZPB Poprad v spolupráci s mestami Poprad a Kežmarok.

Súťaž otvoril predseda Oblasťného výboru SZPB Poprad Ing. Michal Kopko, ktorý zároveň vyhodnotil školské kolá. Tých sa zúčastnilo 19 základných škôl a gymnázií s celkovým počtom 327 žiakov. Najvyššiu účasť zaznamenala ZŠ s MŠ Komenského v Poprade, kde sa do súťaže zapojilo 56 žiakov.

Viceprimátor mesta Kežmarok Bc. Jozef Matia následne oficiálne otvoril finále súťaže, ktoré sa konalo pod záštitou primátora mesta Kežmarok. Samotného finále sa zúčastnilo 15 škôl.

Súťaž prebiehala formou testov v troch kolách. Prvé kolo bolo zamerané na druhú svetovú vojnu v Európe a vo svete, druhé na Slovensko počas druhej svetovej vojny a Slovenské národné povstanie a tretie na priebeh SNP pod Tatrami a oslobodenie Československa.

Súťažné otázky pripravila historicko-dokumentačná komisia pri OblV SZPB Poprad pod vedením PaedDr. Emila Turčana a predsedu komisie Marcela Maniaka. Hoci boli otázky náročné, súťažiaci ich zvládli na veľmi dobrej úrovni.

Vyhodnotenia a odovzdávania cien sa zúčastnili aj podpredseda SZPB Ján Rohár a tajomníčka SZPB Katarína Malíková.

Výsledky súťaže:

1. miesto – ZŠ Komenského Svit – 135 bodov
2. miesto – ZŠ s MŠ Nižná brána Kežmarok – 132 bodov
3. miesto – Gymnázium Kukučínova Poprad – 126 bodov

Pri tejto príležitosti boli ocenení aj dlhoroční organizátori a pripravovatelia súťaže. PaedDr. Emil Turčan získal Medailu SZPB Za obetavú prácu II. stupňa, Marcel Maniak Medailu M. R. Štefánika II. stupňa a Mgr. Erika Cintulová Odznak so stužkou Oblasťnej organizácie SZPB Poprad III. stupňa.

Súťaž sa niesla vo veľmi dobrej atmosfére, o ktorú sa zaslúžili pracovníci Múzea v Kežmarku, ako aj sponzori podujatia. Poďakovanie patrí Obecnému úradu Batizovce, Pekárni LK Veľká Lomnica a všetkým ďalším partnerom, ktorí podporili organizáciu súťaže.

Všetci súťažiaci získali diplomy a vecné ceny.

Na záver sa predseda OblV SZPB Poprad Ing. Michal Kopko prihovril účastníkom slovami, že súťaž nie je len o vedomostiach a správnych odpovediach, ale aj o vzájomnom stretávaní sa, komunikácii a spájaní vedomostí, skúseností a pohľadov na históriu.

Pripomenul, že druhá svetová vojna patrí medzi najtragickejšie obdobia moderných dejín, priniesla utrpenie miliónom ľudí a navždy poznačila osudy krajín, miest i rodín. Práve preto je dôležité, aby mladá generácia poznala historické fakty, rozumela ich súvislostiam a dokázala si z nich vziať ponaučenie pre budúcnosť.

Na záver poďakoval súťažiacim, pedagógom, členom poroty i organizátorom a žiakom zaželal veľa úspechov v ďalšom štúdiu.

text: Michal Kopko, foto: J. Jugáš

107. výročie úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika

Dňa 5. mája sme sa v Ivanke pri Dunaji zúčastnili pietnej spomienky pri príležitosti 107. výročia tragickej smrti generála Milana Rastislava Štefánika – jednej z najvýznamnejších postáv slovenských dejín.

Za Slovenský zväz protifašistických bojovníkov sa podujatia a kladenia vencov zúčastnili podpredseda SZPB Ján Rohár, tajomníčka SZPB Katarína Malíková a členovia Základnej organizácie SZPB Bernolákovo pod vedením Ruženy Šmihlovej. Neskôr sa k nám pripojil aj predseda Oblasťnej organizácie SZPB Bratislava Peter Kramár. Prítomný bol aj priamy účastník SNP Branislav Tvarožek, ktorý svojou prítomnosťou rovnako vzdal hold geberálovi Štefánikovi.

Spoločne sme si uctili pamiatku muža, ktorý dokázal prepojiť vedu, diplomaciu a vojenskú službu v službe sloby svojho národa.

Milan Rastislav Štefánik bol človekom činu – mužom, ktorý svoje presvedčenie a ideály vedel pretaviť do reality. Jeho zásluhy na vzniku Česko-Slovenska, diplomatická obratnosť aj osobná odvaha z neho robia osobnosť, ku ktorej sa stále radi vraciame.

Česť jeho pamiatke

text a foto: J. Rohár

Pred Mohylou M. R. Štefánika.

Bardejov si pripomenul 81. výročie víťazstva nad fašizmom

Dňa 8. mája 2026 si v Bardejove pri príležitosti 81. výročia ukončenia druhej svetovej vojny v Európe a Dňa víťazstva nad fašizmom uctili pamiatku všetkých, ktorí bojovali a obetovali svoje životy za slobodu, mier a porážku fašizmu.

Príhovor Jozefa Guliga.

Položením vencov a kytíc k pamätníku vzdali účastníci pietneho aktu úctu hrdinom, ktorí svojou odvahou, statočnosťou a obetavosťou prispeli k oslobodeniu našej vlasti. Ich boj a utrpenie zostávajú trvalou súčasťou našich dejín a pripomínajú hodnoty, na ktorých stojí slobodná a demokratická spoločnosť.

Pietnej spomienky sa zúčastnil aj podpredseda Slovenského zväzu pro-

tifašistických bojovníkov a predseda Oblastnej organizácie SZPB v Bardejove Jozef Guliga, spolu s ďalšími členmi SZPB, predstaviteľmi samosprávy a občanmi mesta.

Spomienkové podujatie bolo zároveň príležitosťou zamyslieť sa nad významom mieru, vzájomného porozumenia a rešpektu medzi ľuďmi. Odkaz generácie, ktorá prežila hrôzy vojny a postavila sa proti fašizmu, zostáva aktuálny aj dnes.

Účastníci pietnej spomienky si minútou ticha uctili všetkých padlých a vyjadrili vďaku tým, ktorí svojím hrdinstvom umožnili budúcim generáciám žiť v slobode.

Češ' ich pamiatke!
text a foto: Jozef Guliga

Pietny akt v Bardejove.

Spoločná snímka účastníkov súťaže v okrese Trebišov.

Okresné kolo súťaže „Medzníky 2. svetovej vojny“

Predmetová súťaž „Medzníky 2. svetovej vojny“ je obsahovo zameraná na overenie vedomostí žiakov získaných vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť. Je určená pre žiakov deviataho ročníka základných škôl a žiakov kvarty osemročných gymnázií.

Vyhlasovateľom súťaže je Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, odborným garantom je Komisia pre prácu s učiteľmi, ženami a mládežou SZPB. Súťaž sa každoročne organizuje v súlade s Organizačným poriadkom registrovaným na Ministerstve školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR pod č. 2018/2491:3-10A0 v kategórii C a je podporovaná aj v pedagogicko-organizačných pokynoch.

Do súťaže sa zapájajú trojčlenné družstvá žiakov deviataho ročníka prihlásených škôl.

Okresné kolo organizované Oblastnou organizáciou SZPB Trebišov sa uskutočnilo 7. mája 2026 v priestoroch ZŠ s MŠ v Výsledky súťaže:

1. miesto – ZŠ Parchovany
2. miesto – ZŠ s VJS Kráľovský Chlmec
3. miesto – ZŠ Komenského Trebišov
4. miesto – ZŠ s MŠ Borša
5. miesto – ZŠ s MŠ Čerhov
6. miesto – ZŠ Cejkov

Predmetová súťaž sa konala pod záštitou mesta Trebišov a ZŠ s MŠ Borša. Všetky zúčastnené školy získali diplomy a vecné ceny.

Oblastná organizácia SZPB Trebišov zároveň aj tento rok venovala všetkým zúčastneným družstvám celodenný zájazd na Duklu, na miesta bojov druhej svetovej vojny, ako symbolické pripomenutie udalostí a obetí vojnových rokov.

text a foto: A. Gergely

Účastníci stolnotenisového turnaju.

IX. ročník stolnotenisového turnaja

Pri príležitosti výročia ukončenia druhej svetovej vojny organizujú Obec Lovinobaňa, ZO SZPB Uderiná a občianske združenie Každý deň je dar Uderiná každoročne stolnotenisový turnaj, na ktorý sú pozývaní aj členovia susedných základných organizácií SZPB z okolitých obcí.

IX. ročník turnaja sa uskutočnil v sobotu 9. mája 2026 v Kultúrnom dome v Uderinej. Okrem domácich účastníkov sa do súťaže zapojili hráči z Lovinobane, Lučenca, Tomášoviec, Poltára, Utekáča a Slatinských Lazov.

Súťažilo sa v troch kategóriách. V kategórii mužov zvíťazil Peter Štefka pred

Branislavom Bellom a Jánom Pekuniakom. Medzi ženami obsadila prvé miesto Mária Bozová, druhé Simona Sógelová a tretie Darina Lokeová. V kategórii dorastu zvíťazil Michal Gasper pred Matúšom Mokrym a Patrikom Výberčim.

Ceny víťazom odovzdali predsedníčka ObIV SZPB Lučenec Mária Špaňhelová, člen Ústrednej rady SZPB a poslanec Európskeho parlamentu Branislav Ondruš a starostka obce Lovinobaňa Andrea Valachová.

Po vyhodnotení súťaže nasledovalo spoločenské posedenie pri chutnom guláši, ktorý pripravili členovia ZO SZPB Uderiná. O dobrú náladu sa postaral harmonikár Mirko Kubiček, pri ktorého hudbe nechýbal spev ani priateľské rozhovory.

Aj takýmto spôsobom si možno pripomenúť udalosti spred 81 rokov a zároveň osláviť hodnoty mieru, slobody a priateľstva, za ktoré bojovali generácie našich predkov.

text a foto: Mária Špaňhelová

Účastníci stolnotenisového turnaju.

Porada súťažného družstva.

Medzníky 2. svetovej vojny preverili vedomosti žiakov

V priestoroch Mestského úradu v Poltári sa uskutočnilo okresné kolo predmetovej súťaže Medzníky 2. svetovej vojny, ktoré zorganizoval Slovenský zväz protifašistických bojovníkov v spolupráci s mestom Poltár a partnermi z oblasti školstva.

Cieľom súťaže je prehlbovať vedomosti žiakov o dejinách druhej svetovej vojny, pripomínať významné historické udalosti a pestovať úctu k obetiam fašizmu a protifašistického odboja. Súťažiaci mali na vypracovanie testu 45 minút, počas ktorých odpovedali na 25 otázok zameraných na kľúčové udalosti druhej svetovej vojny, Slovenské národné povstanie i regionálne dejiny.

Súťaž opäť potvrdila, že mladá generácia má o históriu záujem a dokáže sa orientovať v udalostiach, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili osudy Slovenska i celej Európy. Úlohou súťaže nie je len preverovanie vedomostí, ale aj rozvíjanie historického povedomia, pochopenie významu slobody a demokracie a odmietanie ideológií, ktoré v minulosti priniesli utrpenie miliónom ľudí.

Podujatie zároveň vytvorilo priestor na stretnutie žiakov, pedagógov a organizátorov, ktorým záleží na zachovávaní historickej pamäti a odovzdávaní odkazu protifašistického boja ďalším generáciám.

text a foto: Mária Špaňhelová

Prihovor predsedu ZO SZPB Poltár.

Delegácia Oblv. SZPB Levice na vojenskom cintoríne v Štúrove.

Spomienka na osloboditeľov

V Štúrove na cintoríne Červenej armády, rovnako ako pri pamätníku tankových bojov v Kameníne, sa dnes uskutočnila pietna spomienka pri príležitosti 81. výročia víťazstva nad fašizmom a ukončenia druhej svetovej vojny.

Podujatie tradične organizoval Oblastný výbor SZPB Nové Zámky pod vedením Jozefa Maruniča. Slávnostného kladenia vencov sa zúčastnil podpredseda SZPB Ján Rohár, členovia oblastných organizácií Nové Zámky a Levice, členovia ZO SZPB Nitra (kraj), ako aj významný maďarský hosť Vilmos Hanti – predseda MAESZ a prezident FIR – Medzinárodnej federácie odboja. Na pietnom akte bol prítomný aj bývalý predseda SZPB Viliam Longauer.

Spoločne so zástupcami miestnych samospráv, mládežou, motorkármi z klubu Noční vlci i nadšencami vojenskej histórie si prítomní pripomenuli obrovské obete druhej svetovej vojny, hrdinstvo vojakov Červenej armády i domácich protifašistických bojovníkov, ktorí priniesli slobodu našej vlasti za cenu vlastných životov.

Počas podujatia prebehlo aj krátke pracovné rokovanie medzi Jánom Rohárom a Vilmosom Hantim, počas ktorého zaznelo aj pozvanie maďarského hosta na pripravova-

né podujatia SZPB v Bratislave a diskusia o ďalšej spolupráci medzi protifašistickými organizáciami.

Pamätník v Kameníne pripomína jeden z najťažších bojov na území južného Slovenska počas rokov 1944 – 1945. Práve v priestore hronského predmostia pri Kameníne a Štúrove prebiehali tvrdé tankové a delostrelecké strety medzi jednotkami Červenej armády a nacistickými vojskami počas operácie Südwind. Obec Kamenín bola počas bojov takmer zničená a padli tu tisíce vojakov rôznych národností. Aj preto zostáva toto miesto silným symbolom ceny mieru a varovaním pred hrôzami vojny a fašizmu.

Česť pamiatke osloboditeľov!

text a foto: J. Rohár

Prihovor Jozefa Maruniča.

Zasadal Klub umelcov, spisovateľov a historikov SZPB

V Bratislave sa 11. mája 2026 uskutočnilo zasadnutie výboru a aktívu Klubu umelcov, spisovateľov a historikov pri Ústrednej rade Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Rokovanie bolo venované najmä novému postaveniu klubu v nadväznosti na novelizované Stanovy SZPB.

Podľa prijatých zmien bude klub združovať členov SZPB pôsobiacich v oblasti umenia, literatúry, histórie a spoločenských vied a podieľať sa na rozvoji kultúrnej, historickej a publikačnej činnosti zväzu.

Rokovania sa zúčastnili podpredseda SZPB Ján Rohár, tajomníčka SZPB Katarína Malíková, predseda klubu prof. Jozef Leikert, tajomník klubu Dr. Ladislav Skrak, hospodár klubu Dr. Peter Zelizňák, poverený riaditeľ Slovenského literárneho centra Jozef Ťažký, predseda Spoločnosti Ladislava Novomeského Dr. Lukáš Perný a ďalší členovia klubu.

Účastníci schôdze klubu.

Prítomné boli aj viaceré osobnosti kultúrneho a spoločenského života, medzi nimi akademický maliar Stanislav Harangozó, spisovateľ Svetozár Krno, bývalý riaditeľ Slovenského národného múzea Pavol Komora, výtvarníci Slavomír Brezina, Mária Strompach, Brigita Lehoťanová, Jana Košťalová, Daniela Viková, Milan Bušo a ďalší.

Ospravedlnili sa, no členmi klubu sú aj ďalšie významné osobnosti, napríklad maliari Orest Dubay, Jozef Šarman, Andrej Šóka, Viera Račková, Milan Rašla a Emília Hodasová, Vladimír Husák, operný spevák Ivan Ožvát, literárny kritik Ján Tazberík či režisér Zoro Záhon.

Účastníci rokovania prerokovali vznik nového Klubu umelcov, spisovateľov a historikov, ktorý bude na základe novelizovaných stanov pôsobiť ako celoslovenský výberový profesijný subjekt so zastúpením v Ústrednej rade SZPB.

Súčasťou rokovania bolo aj prerokovanie kolektívneho členstva viacerých organizácií, medzi nimi Spoločnosti Ladislava Novomeského. Účastníci zároveň dostali najnovšie vydanie ročenky DAV DVA.

text a foto: Lukáš Perný

Pliešovce nezabúdajú

Základná organizácia SZPB genmjr. A. Kordu v Pliešovciach a obec Pliešovce si aj tento rok dôstojne pripomenuli významné udalosti spojené s oslobodením obce a víťazstvom nad fašizmom.

Dňa 4. marca 2026 uplynulo 81 rokov od oslobodenia Pliešoviec Červenou armádou a Kráľovskou rumunskou armádou. Oslobodeniu predchádzali ťažké boje, keď nemecké jednotky využívali úpätie pohoria Javorie na zastavenie postupu 1. rumunskej armády pod velením generála Atanasia. Pri ústupe spôsobili obci rozsiahle škody – vyhodili do vzduchu mosty, vyrabovali obchody i obecný úrad, poškodili evanjelický kostol a zničili jeho organ. Mnohí obyvatelia utrpeli zranenia a obec znášala následky vojnových udalostí ešte dlhé roky.

Pri oslobodzovaní obce padli aj rumunskí vojaci. Na miestnom cintoríne sa nachádza pomník venovaný dvom známym a dvadsiatim neznámym rumunským vojakom. Pri tomto pamätníku sa 4. marca uskutočnila pietna spomienka. Kultúrny program pripravila Detská folklórna skupina Pyrtan a slávnostný príhovor predniesol starosta obce Ing. Štefan Sýkora.

Dňa 7. mája 2026 si obyvatelia Pliešoviec pripomenuli 81. výročie ukon-

Spomienka prilákala aj najmladšiu generáciu.

čenia druhej svetovej vojny v Európe a Deň víťazstva nad fašizmom. Slávnostný sprievod prešiel obcou k pamätníku v centre obce, kde si účastníci uctili pamiatku padlých. O kultúrny program sa postarala folklórna skupina Rozmarín pod vedením Anny Ďurčovej, ktorá predniesla dojímavú báseň a spolu so svojimi členkami zaspievala niekoľko piesní. Slávnostný prejav predniesla predsedníčka ZO SZPB genmjr. A. Kordu v Pliešovciach Mgr. Mária Rausová.

Spomienkové podujatia sa tradične konajú za účasti príslušníkov Vojenského priestoru Lešť, ktorí kladú vence, držia čestnú stráž pri pamätníku a počas

štátnej hymny vzdávajú vojenské pocty. Pred každým podujatím sú pripravené plagáty a pozvánky, informácie sú zverejňované aj prostredníctvom miestnej káblovej televízie.

Podakovanie patrí starostovi obce Ing. Štefanovi Sýkorovi za podporu a dôstojnú organizáciu osláv, členom výboru ZO SZPB za starostlivosť o hroby a pamätníky, pánovi Milanovi Vajdovi za jeho pomoc, ako aj všetkým občanom, ktorí sa podujatí zúčastnili. Spoločne si tak uctili pamiatku tých, ktorí položili svoje životy za našu slobodu a mier.

text a foto: Mgr. Mária Rausová, predsedníčka ZO SZPB genmjr. A. Kordu v Pliešovciach

Pri Pomníku bulharských partizánov si uctili pamiatku padlých za slobodu

Pri príležitosti Dňa Hrista Boteva a padlých za slobodu a nezávislosť sa 2. júna 2026 uskutočnil na Vajanského nábreží v Bratislave tradičný pietny akt pri Pomníku bulharských partizánov. Podujatie každoročne organizuje Velvyslanectvo Bulharskej republiky v Slovenskej republike a pravidelne sa ho zúčastňujú aj predstavitelia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

Pamiatku bulharských občanov, ktorí položili svoje životy v boji proti fašizmu a za slobodu Slovenska, si účastníci uctili položením vencov a kytíc. Veniec k pamätníku položila aj delegácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov vedená podpredsedom SZPB Jánom Rohárom a tajomníčkou SZPB Katarínou Malíkovou. Súčasťou delegácie boli členovia viacerých základných organizácií SZPB, ako aj členka SZPB a predsedníčka Slovenskej asociácie žien Monika Ďurechová. Počas podujatia sa k prítomným pripojil aj predseda Jednoty dôchodcov na Slovensku Michal Kotian.

Svoj veniec položila aj delegácia Národnej rady Slovenskej republiky vedená predsedom Zahraničného výboru NR SR a podpredsedom SZPB Mariánom Kérym, ako aj zástupcovia diplomatického zboru, Ozbrojených síl SR, samosprávy a ďalších spoločenských organizácií.

Po pietnom akte nasledovali príhovory hostí. Velvyslankyňa Bulharskej republiky v Slovenskej republike Snežana Joveva-Dimitrovová vo svojom vystúpení pripomenula, že počas Slovenského národného povstania a bojov proti fašizmu obetovali svoje životy tisíce ľudí vrátane bulharských dobrovoľníkov a odbojárů. Zdôraznila, že Bulharsko si ich obeť naďalej pripomína a považuje ju za významný symbol priateľstva a solidarity medzi bulharským a slovenským národom. „Ich hrdinský čin je jasným symbolom priateľstva a solidarity medzi našimi dvoma bratrskými národmi, ktoré spájajú hlboké historické a kultúrne korene,“ uviedla vo svojom príhovore.

Súčasťou programu bolo aj vystúpenie žiakov a pedagógov Základnej školy a Gymnázia Hrista Boteva v Bratislave. Táto

Pred sochou bulharských partizánov.

škola je jedinou bulharskou základnou školou a gymnáziom mimo územia Bulharskej republiky. Žiaci predniesli ukážky z tvorby Hrista Boteva, významného bulharského básnika, publicistu a revolucionára, ktorý padol v roku 1876 počas boja za oslobodenie Bulharska spod osmanskej nadvlády. Dodnes patrí k najvýznamnejším osobnostiam bulharských dejín a jeho meno nesie aj tento pamätný deň.

Pomník bulharských partizánov, pri ktorom sa pietny akt konal, bol odhalený v roku 1949 ako podakovanie bulharským antifašistom, ktorí sa zapojili do Slovenského národného povstania a bojov za oslobodenie Slovenska. Medzi nimi boli najmä bulharskí študenti a príslušníci bulharskej komunity žijúcej na Slovensku, ktorí vstúpili do partizánskych jednotiek a viacerí z nich položili svoje životy v boji proti nacizmu. Na podstavci pomníka sa nachádza aj známy citát Hrista Boteva: „Kto padne v boji za slobodu, nezomiera.“ Pomník tak dodnes pripomína významnú kapitolu spoločného protifašistického zápasu slovenského a bulharského národa a obeť tých, ktorí bojovali za slobodu ďalších generácií.

text: J. Rohár, foto: K. Malíková a M. Krno

Slová uznania a podakovania

Dňa 7. mája 2026 si mesto Rožňava v dopoludňajších hodinách pripomenulo 81. výročie ukončenia druhej svetovej vojny v Európe a víťazstva nad fašizmom. Zástupcovia mesta, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, predstavitelia verejnej a štátnej správy i občania mesta si na Námestí baníkov pri pamätnej tabuli osloboditeľov položením vencov uctili pamiatku všetkých, ktorí priniesli našej vlasti v roku 1945 slobodu.

Z osláv v Rožňave.

K viac ako stovke prítomných občanov sa prihovorel primátor mesta Rožňava, ktorý vo svojom vystúpení vyzdvihol úlohu spojeneckých armád v boji proti fašizmu a zároveň podakoval členom SZPB za spoluorganizovanie tohtoročných osláv.

Predseda Základnej organizácie SZPB v Rožňave Ing. Milan Malček vo svojom príhovore pripomenul hlavné udalosti druhej svetovej vojny a účasť Čechov a Slovákov v boji za oslobodenie Československa. Poukázal tiež na snahy niektorých samozvaných „novodobých historikov“ prekrúcať historické fakty a spochybňovať podiel armád protihitlerovskej koalície, predovšetkým Červenej armády, na porážke nacistického Nemecka v Európe.

Významnou súčasťou tohtoročných osláv bolo aj slávnostné odhalenie pamätnej tabule na priečelí radnice mesta Rožňava, venovanej Rumunskej kráľovskej armáde ako prejav vďaky za jej podiel na oslobodení regiónu.

Oslavy boli obohatené aj o odovzdanie Čestného uznania dlhoročnému členovi SZPB Štefanovi Oláhovi. Toto ocenenie mu udelila Ústredná rada SZPB dňa 26. februára 2026 za celoživotnú prácu, aktívne pôsobenie v organizácii a prínos k uchovávaniu odkazu protifašistického boja.

Na záver sviatočného dňa pripravilo mesto Rožňava pre širokú verejnosť tradičnú Vátru slobody spojenú s kultúrnym programom, ktorá dôstojným spôsobom uzavrela spomienku na udalosti spred 81 rokov.

text a foto: Ing. Milan Malček

Rekordná návštevnosť múzea v Oswienčime

Pamätník na mieste bývalého nacistického koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau pri poľskom meste Oswienčim navštívili vlani takmer dva milióny turistov. To je o sedem percent viac ako v predchádzajúcom roku.

Ako uvádza tlačová služba múzea, z vyše 1,95 milióna návštevníkov približne 23 percent pochádzalo z Poľska, zvyšní prišli najmä z Veľkej Británie, Talianska, Španielska, Nemecka, USA, Francúzska, Českej republiky, Izraela, Holandska a Slovenska.

Približne 90 percent z nich využilo služby sprievodcov, ktorých múzeum zamestnáva 340. Prehliadky sú k dispozícii v 20 jazykoch. Počas roku 2025 sa rozličných konferenciách a seminároch organizovaných múzeom zúčastnilo viac ako 34-tisíc ľudí.

Po Židoch prišli nad rad Rómovia

Hoci nacisti prijali plán na systematické vyvražďovanie európskych Židov – tzv. konečné riešenie židovskej otázky v januári 1942 na konferencii vo Wannsee pri Berlíne. Kruté prenasledovanie a diskriminácia príslušníkov židovskej komunity však začali ihneď po uchopení moci v Nemecku.

Šéf nemeckej polície a SS Heinrich Himmler vydal 16. decembra 1942 tzv. Oswienčimský výnos (Auschwitz-Erlass), ktorý stanovil pre všetkých Rómov, ich miešancov a príslušníkov rómskych skupín balkánskeho pôvodu internáciu vo vyhladzovacom tábore.

Nariadenie sa vzťahovalo na územie Veľkonemeckej ríše, Protektorátu Čechy a Morava, Belgicka, Holandska a Luxemburska. Hlavný úrad ríšskej bezpečnosti následne doplnil výnos 29. januára 1943 vykonávacou smernicou a na druhý deň pokynmi o zabavovaní majetku „cigánov“ ako nepriateľov Ríše. Tým sa uzavreli všetky diskusie na túto tému. Napr. protektorátne úrady v Prahe v etapách deportovali do Auschwitzu-Birkenau transportmi okolo 4 500 Rómov a Sintov. Ďalších viac ako sto osôb odviezli jednotlivo.

Transporty do poslednej chvíle

Aj v roku 1944, keď už bolo viac-menej zrejmé, že Nemecko vojnu nevyhrá, pokračovali masové deportácie Židov zo západnej Európy a severného Talianska, ako aj z Terezína a z posledného dovtedy existujúceho veľkého poľského geta v Lodži.

Obnovili tiež transporty zo Slovenska, ktoré na jeseň 1944 pri potlačovaní Povstania postupne okupovala nemecká armáda. Najväčší počet si pred koncom vojny vyžiadali deportácie z Maďarska, ktoré Nemcami obsadili v marci 1944. Adolf Eichmann a jeho spolupracovníci odtiaľ počas niekoľkých mesiacov do Auschwitzu poslali na smrť 437-tisíc Židov.

Mimočodom, poľské ministerstvo kultúry sa vlani rozhodlo postaviť proti aukcii v Neuss, kde sa plánoval predaj vyše 600 predmetov patriacich obetiam holokaustu, vrátane osobných dokumentov.

text: Ioannis Sideropoulos foto: Múzeum Auschwitz-Birkenau

Rimavská Sobota má pamätník, na ktorý nemá byť prečo hrdá

V Rimavskej Sobote majú dnes odhaliť za účasti predstaviteľov štátnych inštitúcií z Maďarska a mimoparlamentnej strany Maďarská aliancia nový „husársky pamätník“ s menami 33 príslušníkov armády horthyovského Maďarska, ktorí zahynuli v bojoch, ktoré viedli po boku nemeckého Wehrmachtu proti Sovietskemu zväzu na Done.

Nejde teda o vojenský cintorín, o dôstojné miesto posledného odpočinku, na ktorý majú, pochopiteľne, padlí vojaci nárok.

Bez schválenia mestských orgánov

Predseda združenia Sine Metu (Bez strachu) Örs Orosz oznámil už 4. apríla na svojej FB stránke postavenie tohto pamätníka podľa predlohy pomníka z roku 1943 v Sobótke, dnes mestskej časti Rimavskej Soboty. Zbúrali ho vlani pre havarijný stav. Nový pamätník však nie je kópiou pôvodného, ani sa nenachádza na pôvodnom mieste. Je násobne masívnejší a stane sa dominantou okolia, pretože ho maďarskí aktivisti umiestnili na kopci v mestskej časti Nižná Pokoradz.

Výstavba pamätníka údajne nebola prerokovaná, ani schválená mestským zastupiteľstvom či primátorom Rimavskej Soboty. Nedostala ani stavebné povolenie, je teda nelegálna.

Dlhodobá ignorancia zákonov

Na vytvorení pamätníka a doprave na územie Slovenska sa podieľali okrem združenia Sine Metu aj Ministerstvo obrany Maďarska a akási „Stredoeurópska nadácia“. Betonárske a ďalšie stavebné práce na mieste určenia vykonali aktivisti zo Sine Metu. Ide o združenie dlhodobo financované z Maďarska, ktoré sa netají svojou kontroverznou činnosťou s cieľom budovania identity tzv. Felvidéku v Slovenskej republike.

Örs Orosz dlhodobo ignoruje zákonom ustanovené štátne orgány SR a svojvoľne si dohadoval budovanie pamätníka so štátnymi orgánmi cudzej moci, v tomto prípade s Ministerstvom obrany Maďarska. O zámere postaviť takýto pamätník nebolo Ministerstvo obrany SR informované. Orosz sa správa ako by žil v Maďarsku, presne v duchu tzv. Felvidéku, v ktorom zákony a Ústavu SR netreba rešpektovať.

Historické pozadie pamätníka

Pamätník odkazuje na jedno z najbolestnejších období nášho národa po Viedenskej arbitráži v rokoch 1938 až 1945, ktoré sú späté s krutým prenasledovaním nemaďarského obyvateľstva štátnou

mocou z Budapešti a jej ozbrojenými zložkami. Išlo o bezprecedentné pošliapavanie základných ľudských, občianskych a národných práv nielen Slovákov, ale aj ostatných národnostných menšín žijúcich na území vtedajšieho Maďarska – Rusínov, Čechov, Srbov, Rumunov, Židov a Rómov.

Cieľom horthyocov po obsadení južného Slovenska bolo premeniť toto územie na etnicky čisto maďarské. K tomu slúžilo masové vyhánanie slovenského obyvateľstva, kruté perzekúcie, zastrešovanie, nátlak, ako aj úradná tzv. štatistická maďarizácia.

V rokoch 1938 – 1945 sa maďarské štátne orgány, vojaci, ako aj časť zradikalizovaného maďarského obyvateľstva dopustili voči Slovákom viacerých zločinov. Sú známe prípady vražd, znásilňovania, väznenia a mučenia zadržaných Slovákov, hromadné rabovanie a ich vyhánanie spojené s bitím a so stratou majetku.

Neakceptovateľné konanie cudzieho štátu

Horthyovci s násilím zhromažďovali Slovákov v koncentračných táborech, napr. v Štúrove (vtedajší Párkány), Veľkej Kaniži (Nagykanizsa) a Čanádpalote. Hromadne ich prepúšťali zo zamestnania v štátnej správe, rušili alebo pomadžarčovali slovenské základné a stredné školy, páliť knihy a celé knižnice, prekladali učiteľov a kňazov do južnejších maďarských obcí, aby stratili kontakt so slovenským ľudom, rušili omše v slovenčine, nahrádzali ich maďarskými atď.

V právnom štáte je neakceptovateľné, aby oficiálne orgány vlády cudzieho štátu, v tomto prípade Ministerstvo obrany Maďarska, nerešpektovalo suverenitu Slovenskej republiky a ignorovalo jej zákonom ustanovenú výkonnú moc, ktorou je samospráva a teraz aj rezortný náprotivok – Ministerstvo obrany SR.

Rovnako je neprijateľné, že organizátor podujatia svojim konaním pohŕda historickou pamäťou slovenského národa a je mu ľahostajná ľudská dôstojnosť našich predkov. Tých, čo v období, na ktoré odkazuje tento pamätník, prežili doslova kalváriu.

text a foto: Martin Krno využívajúc text Združenia slovenskej inteligencie

- **Banská Bystrica – Radvaň:** Anna Kramerová 81, Anna Hričková 80, Pavel Oros 70, Ing. Mária Seková 75, Marta Fodorová 80, Ľudmila Konopová 70, Ing. Erik Francisci 50, Ľubica Halabuková 84, Mgr. Soňa Longauerová 75 a Peter Muráni 65 rokov
- **Belá – Dulice:** Blažena Valocká 86, Zdenko Kopas 82 a Miloslav Kapusta 85 rokov
- **Bratislava:** Mária Kornokovičová 95 a Jozefína Kaperová 75 rokov
- **Bratislava – Karlova Ves:** Gertrúda Kroneislová 85 rokov
- **Bratislava – Nové Mesto 1:** Marian Gaal 56, RSDr. Miron Adzima 87, Ing. Ján Baláž 71, RSDr. Miloslav Rosenberg 82 a Bohumil Krajčič 92 rokov
- **Breznička:** Štefan Kovaľančík 88 rokov
- **Brusnica:** Vladimír Čač 55 rokov
- **Brusno:** Elena Kováčiková 85 rokov
- **Budiná:** Anna Uhrínová 86 rokov
- **Cetuna:** Jana Kuhajdová 66, Vlasta Rojková 70, Elena Roubalová 75, Dr. Juraj Selecký 80, Eva Valová 77, Vladimír Jonek 62, Oľga Štefániková 83 a Emil Pospíšil 75 rokov
- **Cinobaňa:** Mária Konáreková 87, Darina Belová 85 a Viera Bračoková 82 rokov
- **Čierny Balog:** Božena Bobišová 63, Terézia Auxtová 69, Ján Babčan 67, Jozef Čajka 75, Anna Giertlová 63, Stanislav Kováčik 70, Vladimír Kupec 60, Anton Medved' 75, Štefan Medved' 73, Darina Pepichová 60, Margita Sitárčiková 83, Mária Sitárčiková 83 a Elena Fedorová 65 rokov
- **Dolné Vestenice:** Daniela Kudnová 55, Jolana Cagaňová 81, Mária Kutlišová 88 a Jolana Všeteczková 82 rokov
- **Habura:** Svetlana Gajdošová 60 a Nadežda Hindošová 65 rokov
- **Halič:** Emília Ulbrichtová 84 a Ľubomír Novák 75 rokov
- **Hnúšťa:** Viera Borisová 65 rokov
- **Horná Mičiná:** Viera Hulínová 65, Irena Prostredníková 70, Ema Zacharová 70, Darina Škamlová 70, Juraj Baran 87, Zuzana Sámelová 75, Jana Burgulová 75 a Mária Zimová 85 rokov
- **Hrachovo:** Kamil Keder 60 rokov
- **Hrušov:** Anton Bobák 82 rokov
- **Jakušovce:** Ján Kocák 50 rokov
- **Kežmarok:** Ing. Jozef Gabčo 65 rokov
- **Klenovec:** Mgr. Július Molitoris 99, Ing. Ivanka Romanová 85, Vladimír Hruška 83, Anna Fábryová 81, Milan Rapčan 75, Ing. Štefánia Dovalová 60 a Erika Ľuptáková 50 rokov
- **Kokava nad Rimavicou:** Božena Pochová 60 a Karol Ďurian 75 rokov
- **Lehota pod Vtáčnikom:** Jozef Balažka 82 rokov
- **Lipovec:** Kvetoslava Schneiderová 85 rokov
- **Liptovská Teplička:** Anna Koreňová 60, Alojz Smolár 81 a Anna Malíková 70 rokov
- **Liptovský Mikuláš:** Božena Hunanová 82, Irena Borbiso-ová 95, Emília Purgathová 82, Mária Jurášová 85, Mgr. Anna Makovická 81, Danuša Guziniaková 75 a Mária Ondrášová 80 rokov
- **Lovinobaňa:** Július Melicherčík 70 rokov
- **Lučenec:** Katarína Frajto-ová 80, Pavel Križo 80, Janka Švédová 70, Ján Šulek 70 a Mária Magdemeová 86 rokov
- **Ľubietová:** Viera Dobriková 70, Daniel Kenický 75 a Alžbe-
ta Villantová 81 rokov
- **Malinová:** Edita Ševčíková 80 rokov
- **Málinec:** Jozef Haranza 70, Zuzana Detvanová 50, Anna Kamenská 80 a Anna Kančová 65 rokov
- **Medzibrod:** Viera Smolová 80, Jarolím Bacúr 82, Viera Compeľová 80, Katarína Prašovská 75 a Valéria Dunajská 93 rokov
- **Medzilaborce:** Milan Fufal' 70, Michal Kokuľa 81, Mikuláš Semanco 85, Miroslav Černega 55, Marek Macko 45, Marián Pančák 70, Andrej Solej 60, Ľubov Klecová 70, Sergej Prokopčák 70, Peter Basarab 60, Vladimír Lapihuska 83 a Ivan Marko 70 rokov
- **Myjava:** Kristína Mozoláková 83, Anna Mertelová 85, Štefan Bachorík 85, Mária Dugová 90, Vlasta Vozáriková 65, Jaroslav Hargaš 70, Milan Soviš 70, Štefánia Jankovičová 80, Mgr. Oľga Častvenová 83, Rudolf Náhlík 84 a Alžbeta Bortelová 94 rokov
- **Mýtina:** Jaroslav Pivka 75 rokov
- **Nitra – Dolné mesto:** Mikuláš Gál 87 rokov
- **Pliešovce:** Margita Jančiarová 85, Anna Knošková 65, Ľudmila Pohorelcová 65, JUDr. Milan Poliačik 75 a Darina Klimentová 85 rokov
- **Podrečany:** Peter Kulich 60 a Daniel Líška 70 rokov
- **Poltár:** Marta Jarabová 70 rokov
- **Pôtor:** Mária Kukučková 81 rokov
- **Prešov:** Oskar Šalko 92, Pavol Timko 92, Ing. Ivan Cabúk 70 a Michal Pališin 70 rokov
- **Prievidza:** Eduard Gros 82 a Emília Michalovičová 95 rokov
- **Radvaň nad Laborcom:** Bartolomej Soták 87 a Mrián Čuly 60 rokov
- **Revúca:** Terézia Frandelová 25, Martina Barboriaková 50, Emília Herčková 75, Mária Veisová 75, Ján Havaj 75, Dušan Ivan 83, Ervín Damrély 83, Štefan Štuller 88 a Ladislav Antal 89 rokov
- **Rožňava – partizána Tótha:** Viera Gerecová 65, Ján Komáromi 95, Erika Liptáková 70, Anna Piljanová 95, Margita Pozmanová 85, Viera Oravcová 80 a MUDr. Lýdia Gažúrová 80 rokov
- **Selce:** Jozef Rusko 70 a Jozef Kliment 75 rokov
- **Sliac:** Stanislav Koreň 78 a Oľga Mihříková 84 rokov
- **Stará Kremnička:** Malvína Števicová 82, Igor Vankulič 65 a Mária Fronková 65 rokov
- **Staškovce:** Jozef Homza 60 a Vasil' Račko 75 rokov
- **Stropkov – kpt. Adolfa Weinholda:** Stanislav Kolcun Ing. 60, Ján Slivka 75, Eduard Cichý 55, Juraj Semančík 80, Eva Sirotňaková 70, Ilona Uhríková 75 a Miroslav Baka 75 rokov
- **Svit:** Ján Perinaj 94, Peter Strmenský 75 a Dušan Fronc 75 rokov
- **Špania Dolina:** Vladimír Majer 60, Michaela Kollárová 65 a Ján Fábik 84 rokov
- **Štrba:** Emília Ilavská 85 a Dana Malíková 65 rokov
- **Tisovec:** Janka Gažúrová 80, Klement Kéry 75, Irena Krankušová 70, Mariana Kuntorádová 85 a Mária Matuchová 90 rokov
- **Tomášovce:** Ján Barkáč 85 a Elena Takáčová 85 rokov
- **Trenčín:** Juraj Gajdošík 91, Nina Hrdličková 20 a Mária Jajcayová 83 rokov
- **Trebeľovce:** Jolana Nôtová 81 rokov
- **Uderiná:** Eleonóra Imrovičová 81, Zuzana Fančiová 82 a Peter Ottmár 45 rokov
- **Utekáč:** Dušan Kubinec 82, Milan Pupala 75 a Jolana Michnová 88 rokov
- **Valaská:** Mária Jakalová 84, Božena Daxnerová 65, Helena Ďuriaková 85, Mária Fabriciusová 81 a Milena Kúdelková 85 rokov
- **Vyšná Olšava:** Luba Kasardová 65, Anna Maruščaková 65, Ladislav Kačmar 60 a Mgr. Iveta Sušinková 50 rokov
- **Zlatníky:** Anna Hrkčková 75, Božena Dúcka 84 a Jaroslav Šimun 82 rokov
- **Zvolen:** Nadežda Žiaková 65, Ing. Bohumil Kosa 70 a Helena Kurčíková 75 rokov
- **Žiar nad Hronom:** Olívia Škopcová 82, Lívia Považancová 87, Alexandra Kúšiková 88, Mária Valušková 80 a Mária Gajdošíková 81 rokov

Navždy sme sa rozlúčili

- **Hrušov:** so 79-ročnou Máriou Lekýrovou
- **Kokava nad Rimavicou:** s 98-ročnou Júliou Ľajzovou
- **Lučenec:** s 97-ročnou Izabelou Sabovou a 79-ročným Jánom Ambróšom
- **Pliešovce:** so 83-ročným Jaroslavom Prušákom
- **Revúca:** s 94-ročnou Máriou Čipkovou
- **Tisovec:** so 72-ročnou Oľgou Oravcovou

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Zomrel Radomír Žingor

Radomír Žingor (1936 - 2026)

S hlbokým zármutkom sme prijali správu o úmrtí Radomíra Žingora, syna legendárneho veliteľa partizánskych jednotiek Slovenského národného povstania a bývalého predsedu Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov generála Viliama Žingora.

Radomír Žingor sa narodil 20. septembra 1936 na Bystričke pri Martine. Jeho detstvo bolo poznačené dramatickými udalosťami druhej svetovej vojny a neskoršími represáliami voči jeho rodine po vykonštruovanom procese s jeho otcom. Napriek ťažkým životným okolnostiam si postupne doplnil vzdelanie a celý svoj pracovný život spojil s priemyslom v Martine.

V roku 1989 sa aktívne zapojil do verejného a politického života. Po vzniku demokratických pomerov bol v roku 1990 zvolený za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, kde pôsobil ako predseda parlamentného výboru pre obchod a služby. Poslanecký man-

dát obhájil aj vo voľbách v roku 1992.

Po odchode z aktívnej politiky sa venoval práci v sociálnej oblasti ako riaditeľ Detského domova v Martine a dlhé roky zostal verný odkazu protifašistického odboja. Významnú časť svojho života zasvätil činnosti v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov, kde dlhodo- do pôsobil ako predseda Oblastného výboru SZPB v Martine. Svojou prácou nadväzoval aj na odkaz svojho otca, ktorý po vojne stál na čele Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov.

Odchod Radomíra Žingora je stratou pre jeho rodinu, priateľov, členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov aj pre všetkých, ktorí si vážia hodnoty slobody, spravodlivosti a historickej pamäti.

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov vyjadruje úprimnú sústrasť rodine a blízkym.

Česť jeho pamiatke.

text: SZPB, foto: archív

Oslavy Dňa víťazstva nad fašizmom v regi3n3ch

Svidník

Martin

Poprad

Nitra

Košice

Trenčín

Žiar nad Hronom

Pomôcky: AI, SOLEA, LOKON, SEI, ART, INRI	kameňolom	hmyz podobný včele	tresli	odev	nahadzoval omietku	udieraj	hora	naďalej	osud človeka	ochrana tovaru	okolo	Žrde na vozoch
tenisový úder				pás					orgán zraku			
1. časť tajničky									bitka			
znalci						sunutím vkladala obrovská socha			chyba			
	zmätok	liečivý prípravok vznášal sa vo vzduchu					mužské meno skúpo				zápasisko na džudo	sorta hrozna
štrikoval							podmienková spojka nádor na sliznici			ukazovacie zámeno predložka		
druh lehocha			kalap					starejší				
			nápis na kríži					neznosť				
šesť, po taliansky					indonézska sopka				mužské meno			
					zn. čistaceho prášku				umenie, po anglicky			
sicílska sopka					plochá morská ryba					typ ruských lietadiel		
					ozníletadiel Salvadoru					plošná miera		
2. časť tajničky												
inými slovami								obstaral				

Správne vylúštenie tajničky z č. 3 znie: HERAKLEITOS: OKO JE PRESNEJŠÍ SVEDOK AKO UCHO.

HISTORICKÝ KALENDÁR

1. máj 1886 – V Chicagu sa začali robotnícke demonštrácie za 8-hodinový pracovný čas, ktoré sa stali základom sviatku práce.
4. máj 1919 – Tragicky zahynul generál Milan Rastislav Štefánik, jedna z najvýznamnejších osobností slovenských dejín.
5. máj 1945 – Vypuklo Pražské povstanie proti nacistickej okupácii.
8. máj - 9. máj 1945 – Deň víťazstva nad fašizmom – kapitulácia nacistického Nemecka a koniec druhej svetovej vojny v Európe.
9. máj 1975 – V Moskve sa prvýkrát vo veľkom rozsahu uskutočnila vojenská prehliadka pri príležitosti 30. výročia víťazstva nad fašizmom.
12. máj 1945 – Boli ukončené posledné boje druhej svetovej vojny na území Česko-Slovenska pri Sliviciach.
15. máj 1942 – Pokračovali deportácie slovenských Židov do nacistických koncentračných táborov.
25. máj 1944 – Nemecké jednotky podnikli rozsiahly útok proti partizánskym oddielom v Juhoslávii s cieľom zlikvidovať velenie partizánov Josipa Broza Tita.
26. máj 1945 – Prezident Eduard

Beneš vydal povojnové dekréty o obnove ČSR.
27. máj 1942 – Atentát na Reinharda Heydricha, zastupujúceho ríšskeho protektora protektorátu Čechy a Morava.
5. jún 1945 – Bola podpísaná deklarácia o porážke Nemecka a prevzatí najvyššej moci spojnecmi.
6. jún 1944 – Vylodenie v Normandii – spojenecké vojská otvorili druhý front v západnej Európe.
10. jún 1942 – Nacistické jednotky vypálili českú obec Lidice ako pomstu za atentát na Heydricha.
14. jún 1940 – Nemecká armáda obsadila Paríž.
22. jún 1941 – Operácia Barbarossa – začiatok Veľkej vlasteneckej vojny.
24. jún 1945 – Na Červenom námestí v Moskve sa konala slávnostná Prehliadka víťazstva nad nacizmom.
25. jún 1942 – Pokračovali ťažké boje o Sevastopol počas druhej svetovej vojny.
29. jún 1941 – Sovietsky zväz vyzval obyvateľstvo na organizovanie partizánskeho odporu proti nemeckým okupantom.
30. jún 1941 – Začali sa boje o Minsk počas postupu nemeckých vojsk na východnom fronte.